

Anna & Zdravko

Biblioteka

TOKOJO

Knjiga 6

Urednik
SIMON SIMONVIĆ

Akutagava Rjunosuke

PAKAO I DRUGE PRIČE

Prevod sa japanskog

DANIJELA VASIĆ

i

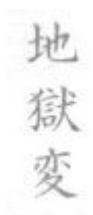
DALIBOR KLIČKOVIĆ

Redakcija prevoda

HIROŠI JAMASAKI VUKELIĆ

TANESI 2011

PAKAO

I

Teško da je na svetu ikada postojao, a neće ni ubuduće, takav čovek kakav beše Veliki gospodar iz Horikave. Glasine kažu da se, pre nego što će se on roditi, njegovoj gospodi majci u snu javio Daiitoku Mjoo,¹ no, kako bilo, izgleda da je Veliki gospodar od rođenja bio drugačiji od ostalih ljudi. I zato, nije bilo ničega što je on učinio, a da nas time nije iznenadio. Evo jednog primera: kad pogledate veličinu dvorca Horikava, da li da kažemo da je veličanstven ili da mu je zamisao smela, ali po svoj prilici, u njemu ima odvažnosti koju mi obični smrtnici ne možemo razumeti. Neki su se, opet, hvatali za takve stvari i poredili držanje Velikog gospodara sa kineskim carevima Ši Kuangom ili Jangom, ali to vam je kao ona priča o slepcima koji su opisivali slona. Nema ni govora o tome da je gospodar želeo raskoš samo za sebe. On je pre mislio na svoje podanike, i bio je, recimo, toliko velikodušan da je želeo da uživa zajedno sa običnim svetom.

I baš zato mu se ništa loše nije desilo ni kada je naišao na vampira u prestoničkoj ulici Niđo Oomija. Čak je i duh levog ministra Torua, koji se, kako pričaju, iz noći u noć pojavljivao u palati Kavara u ulici Higaši Sando, čuvenoj po slici grada Šiogame iz provincije Mičinoku, morao da nestane kada ga je izgrdio Veliki gospodar. Pošto je imao takvu moć, nije ni čudo što je u prestonici toga vremena, i staro i mlado, i muško i žensko, gajilo poštovanje prema Velikom gospodaru kao da je on otelotvorenje Bude. Kada se Veliki gospodar jednom vraćao sa Svečanosti rascvetalih šljiva, vo upregnut u njegova kola otrgao se i povredio nekog starca koji je baš u tom času prolazio, ali starac je na to, kako kažu, sklopio ruke u znak zahvalnosti što ga je oborio vo Velikog gospodara.

Pošto je Veliki gospodar bio takav, za njegova života bilo je mnogo događaja o kojima će se dugo pričati. Tako mu je na jednoj carskoj gozbi car podario trideset konja, koji su svi odreda bili beli; ili ono kad je Veliki gospodar u stub mosta Nagara uzidao jednog dečaka kojeg je naročito voleo; ili opet, kada je dozvolio jednom kineskom svešteniku koji se bavio medicinom da raseče čir na njegovom bedru... Kada bismo tako redom nabrajali, kraja ne bi bilo. Ali, među tim mnogobrojnim pričama, nijedna nije tako strašna kao ona o nastanku slike *Pakao* na paravanu koji je i danas blago gospodarove porodice. Čak je, izgleda, bio zaprepašćen i sam Veliki gospodar, kojeg inače malo šta može iznenaditi. Ne moram posebno ni da vam kažem do koje mere smo, tek, van sebe bili mi koji smo mu služili. Čak ni ja, za dvadeset godina u službi kod Velikog gospodara, nikada nisam bio svedok tako užasnog događaja.

Ali, da bih vam ispričao o tome, moram prvo da vam kažem nešto o slikaru po imenu Jošihide, koji je naslikao *Pakao* na paravanu.

¹ Na sanskritu, Jamantaka, Izvršitelj smrti. U japanskom ezoteričkom učenju predstavlja gnevnu emanaciju Amida Bude. Obično je prikazan sa šest lica, nogu i ruku, kako sedi na beloj kravi, držeći u rukama razno oružje.

II

Kad već govorim o Jošihideu, možda još i danas ima onih koji ga se sećaju. On je bio tako slavan slikar da su u to vreme govorili da mu nije ravan niko ko se latio četkice. Mora da je u vreme kada se sve ovo desilo imao blizu pedeset godina. Na prvi pogled je izgledao kao pakostan starac niskog rasta, tako mršav da je bio sama kost i koža. Kada je dolazio u dvorac Velikog gospodara nosio je odeću obojenu semenom karanfilića i meku crnu kapu. Bio je strašno opake naravi, a njegove upadljivo crvene usne, koje nisu priličile starom čoveku, činile su da izgleda još neprijatnije i budile bi u vama osećaj da gledate neku zver. Bilo je i onih koji su pričali da su mu usta nakarminisana zato što je lizao četkicu, ali ko će ga znati. Istina, oni veći zlobnici govorili su da po svom ponašanju Jošihide liči na majmuna (*saru*), pa su mu čak dali ime Saruhide.

Ma, kad rekoh Saruhide, postoji i ovakva priča. U to vreme je u dvorcu Velikog gospodara službovala Jošihideova petnaestogodišnja kći jedinica. Ona uopšte nije ličila na svog oca, već je bila veoma ljupka devojka. Štaviše, pošto je rano ostala bez majke, bila je duboko saosećajna, odveć zrela za svoje godine i prirodno bistra, i bez obzira na svoju mladost bila je u svemu dosetljiva, tako da su je voleli svi, počev od njenog gospodstva, pa do ostalih gospodaričinih družbenica.

Tada, nekom prilikom, u dvorac na poklon doneše jednog pripitomljenog majmuna iz provincije Tanba, a Mladi gospodar, koji je taman bio u svojim nestašnim godinama, prozva ga Jošihide. Majmun je već sam po sebi bio smešan, a kad mu je nadenuto to ime, smejali su mu se u dvorcu svi, bez izuzetka. I dobro bi bilo da su mu se samo smejali, nego su ga, svaki put kada bi se popeo na bor u vrtu ili kada bi isprljao asure u odajama, svi u šali zadirkivali, zovući ga: „Jošihide! Jošihide!”

Međutim, desilo se jednog dana da je Jošihideova kći, o kojoj sam vam malopre govorio, prolazila dugačkim hodnikom, noseći pismo zadenuto za granu zimske šljive crvenih cvetova, kad iza jednih kliznih vrata iskrсну ono majmunče Jošihide, bežeći kao bez duše, a noga mu je očigledno bila povređena jer je hramao i nije imao snage da se kao obično uspne uz stub. I ne samo to, za njim je jurio, niko drugi do Mladi gospodar, mašući bičem i vičući:

„Stani, ti kradljivče mandarina! Stani!”

Videvši to, Jošihideova kći kao da je za trenutak oklevala, ali se baš tom času majmun koji je bežao uhvati za skute njene suknje, bespomoćno skičeći... I tad više nije mogla da se odupre osećaju sažaljenja. Držeći jednom rukom granu šljive, ona lagano raširi rukav svoje haljine slezove boje i nežno podiže majmuna u naručje, pa poklonivši se pred Mladim gospodarom, reče jasnim glasom:

„Najponiznije Vas molim, gospodaru, to je samo životinja. Budite milostivi i oprostite mu.”

Ali, Mladi gospodar koji je tu dojurio razjaren, sav smrknut udari dva, tri puta nogom o pod:

„Zašto ga štitiš? On je kradljivac mandarina!”

„Jer, to je samo životinja...”

Devojka to ponovi, a onda, tužno se osmehujući, reče odlučno:

„Osim toga, pošto ga zovete Jošihide, bilo bi to kao da kažnjavate mog oca, a to nikako ne bih mogla da gledam.” Na to, Mladom gospodaru nije bilo druge nego da se preda.

Je I tako? Kad već moliš za očev život, ja ću mu oprostiti, premda se s tim ne slažem.”

Rekavši to preko volje, on baci bič, okrenu se i ode prema kliznim vratima, otkuda je i došao.

III

Od tog dana, Jošihideova kći i majmunče postadoše veliki prijatelji. Zlatno zvonce koje je dobila od gospodareve kćeri devojka je okačila o crvenu vrpцу i vezala majmunu oko vrata. A majmun, šta god da je radio, gotovo nikada se nije odvajao od nje. Kad je jednom prilikom devojka ostala u postelji zbog nazeba, majmunče je nepomično sedelo pokraj njenog uzglavlja, nekako klonulo duhom, i neprestano je grizlo nokte.

Još nešto se promenilo - začudo, niko više nije zadirkivao majmunče kao ranije. Naprotiv, postepeno su ga zavoleli, dok na kraju i sam Mladi gospodar nije počeo da mu povremeno baca poneku jabuku ili kesten, pa čak kažu i da se strašno razljutio kada je jedan samuraj šutnuo majmuna. Pričaju da je nakon toga, Veliki gospodar, čuvši kako se Mladi gospodar naljutio, naredio da mu dovedu Jošihideovu kćer sa majmunom u naručju. Tada je, po svoj prilici, i saznao zašto se devojka i majmunče toliko vole.

„Ti si tako odana kći. Zato ti odajem priznanje.”

Tom prilikom je devojka kao nagradu dobila tamno crvenu odoru na dar. A majmun je onda, podražavajući devojku, prihvatio odoru s puno poštovanja, što je naročito razveselilo Velikog gospodara. I tako, Jošihideova kći je postala miljenica Velikog gospodara upravo zato što se on divio njenoj odanosti ocu i saosećajnosti sa kojom se brinula o majmunu, a svakako ne zato što ga je privlačila kao žena, kako je svet zlobno pričao. Naravno, bilo je nekih osnova za takve glasine, ali ću vam kasnije potanko pričati o tome. Sada vam samo mogu kazati da Veliki gospodar nije neko ko bi se zaljubio u ćerku jednog prostog slikara, ma koliko ona bila lepa.

Tako počastvovana, Jošihideova kći se povukla, a kako je oduvek bila bistra, nije činila ništa što bi izazvalo zavist drugih pakosnih gospodarićinih družbenica. Naprotiv, od tada je ona, zajedno s majmunom, postala tako draga svima, a pre svega gospodarevoj kćeri od koje se, takoreći, uopšte nije razdvajala, i uvek joj je pravila društvo kad bi ona kolima išla da gleda neke svetkovine.

Ali, ostavimo na čas priču o kćeri i vratimo se ponovo Jošihideu. Istina je da su za kratko vreme majmuna zavoleli svi, dok s druge strane pravog Jošihidea nije voleo niko, i iza leđa su ga i dalje nazivali majmunom. Štaviše, nisu to činili samo ljudi iz dvorca. Mrzeo ga je i Visoki sveštenik iz Jokave, koji bi na pomen Jošihideovog imena prebledео kao da je video samog đavola. (Naravno, pričah su da je razlog tome to što je Jošihide nacrtao karikaturu Visokog sveštenika, ismevajući njegovo ponašanje, ali to je samo puko ogovaranje među podanicima i ne mora biti istina.) Kako bilo, Jošihide je bio toliko omražen da bi vam to rekao svako koga biste pitali. Ako je i bilo onih što nisu govorili ružno o njemu, to su verovatno bila tek dva, tri njegova druga, slikara, ili oni koji su znali samo njegove slike, ali ništa o njemu samome.

Ali, Jošihidea zapravo nije bilo samo ružno gledati, već je on imao i loše navike koje su bile mrske ljudima, a za to ne treba tražiti drugog krivca osim njega samog.

IV

Kakve su to bile loše navike: pa, on je bio sebičan, osoran, bestidan, lenj, gramziv... Ma, što je najgore, bio je nabusit i ohol do te mere da mu je na hcu pisalo da je on najveći slikar u čitavoj zemlji. Ne bi to bilo tako strašno da se ograničavalo samo na slikarstvo, ali je on bio toliko uobražen, da je duboko prezirao sve, pa čak i društvene običaje i pravila ponašanja. Prema priči Jošihideovog dugogodišnjeg učenika, jednoga dana je u dvorcu nekog gospodara proročicu Higaki zaposeo duh, a u trenutku dok je ona izgovarala strašno predskazanje, Jošihide je, gluv za sve oko sebe, četkicom i tušem što su se tu našli, usredsređeno crtao njen jezivi lik. Možda je za njega čak i kletva duha bila tek dečija igrarija.

Pošto je bio takav čovek, činio je razna bogohulna dela, pa bi tako, slikajući boginju sreće, prikazao lice priproste bludnice, ili bi, slikajući boga ognja, naslikao lik bivšeg robijaša, a kad bi ga zbog toga prekoreli, mirne duše je odgovarao: „Hoće li šintoistički i budistički bogovi kazniti Jošihidea koji ih je naslikao? Svašta!” Njegovi su učenici bili zaprepašćeni takvom izjavom, pa ga je nemali broj njih ubrzo napustio, strahujući za svoju budućnost. Jednom rečju, mogli bismo ga nazvati najvećim uobraženkom svih vremena. U svakom slučaju, on je smatrao da mu, u to vreme, nema ravnog pod kapom nebeskom.

Samim tim, ne moram ni da naglašavam koliki je on značaj pridavao sebi i u slikarstvu. A i te njegove slike, kako potezi četkicom, tako i boje, bile su toliko drugačije od slika drugih slikara, da su oni koji su bili u lošim odnosima s njim za njega često govorili da je nadriumetnik. Govorili su da se za dela nastala četkicom Kavanarija, Kanaoke i drugih starih majstora vezuju otmene priče, prema kojima se u noćima sa mesečinom mogao osetiti miris šljivinog cveta sa drvenih vratnica ili čak čuti zvuk frule koju svira dvoranin na paravanu, dok su Jošihideove slike uvek bile na glasu kao neprijatne i čudne. I, ako za primer uzmemo njegovu sliku *Pet krugova seobe duše* na kapiji hrama Rjugaidi, kažu da, ukoliko kasno noću prođete ispod kapije, možete čuti uzdisaje i jecaje nebeskih deva. Ma, neki čak kažu da su osetili zadah tela u raspadanju. Tu su, onda, i portreti milosnica Velikog gospodara, koje je Jošihide naslikao po njegovoj zapovesti - pa nisu li za sve žene prikazane na tim slikama govorili da su se u roku od tri godine razbolele ko da su ostale bez duša, i da su umrle? Za one koji rđavo govore o Jošihideu to je najbolji dokaz da su se u njegove slike umešale nečastive sile.

Ali, kako sam vam malopre rekao, Jošihide je bio izopačen čovek, i čak se tune hvalisao, a kad mu je Veliki gospodar u šah rekao: „Izgleda da ti baš voliš ružne stvari”, on se podrugljivo i neprijatno nasmešio, kriveći usne, neprikladno crvene za njegove godine, i oholo mu je odgovorio: „Tako je, gospodaru. Neuki slikari uopšte ne umeju pronaći lepo u ružnom.” Neka i jeste najveći slikar u čitavoj zemlji, ali kako se uopšte usudio tako hvalisati pred Velikim gospodarom? A učenik kojeg sam vam ranije pomenuo, potajno je svog učitelja prozvao „Ćira Ejđu”, zamerajući mu što je tako digao nos, i to nije bilo sasvim bez osnova. Vi verovatno znate da je Ćira Ejđu ime nosatog zlog duha, *tengua*, koji je u davna vremena ovamo stigao iz Kine.

Međutim, baš taj Jošihide... Taj neopisivo uvrnuti Jošihide imao je jednu slabost - nešto ljudsko u sebi.

Jošihide je, naime, ludo voleo svoju kćer jedinicu, onu mladu gospodaričinu družbenicu. Kao što sam vam ranije rekao, kći je bila jako dobrodušna i brižna prema svom ocu, ali ni on nije bio ništa manje nežan prema njoj. Zamislite, on koji nijednom hramu nikada nije dao milostinju, nije štedeo novca kada su u pitanju bili odeća ili ukrasi za kosu njegove kćeri. Prosto neverovatno, zar ne?

Ali, sva ta Jošihideova ljubav prema kćeri bila je samo osećanje, i on ni u snu nije pomišljao da joj pronađe dobrog muža. Naprotiv, ako bi se neko i drznuo da priđe njegovoj kćeri, Jošihide ne bi prezao čak ni od toga da unajmi ulične bitange da ga napadnu u mraku. I zato, kada je Veliki gospodar pozvao Jošihideova kćer da bude gospodaričina mlada družbenica, njen otac je bio toliko nezadovoljan, da namrgođen pojavljivao čak i pred Velikim gospodarom. Mora da su glasine o tome da je Veliki gospodar bio privučen devojčinom lepotom i zato je pozvao da mu služi, ne mareći za očevo protivljenje, nastale upravo iz nagađanja onih koji su videli takvog Jošihidea.

Te glasine su, naravno, bile lažne, ali jedno je sigurno: Jošihide se iz dubine svojih nežnih osećanja, sve vreme moli, i da mu kći bude otpuštena iz službe. I kada je jednom, po zapovesti Velikog gospodara, izradio sliku mladog boga mudrosti, Mondua, prikazao je lik gospodarevog omi-ljenog paža, te mu se Veliki gospodar, veoma zadovoljan tim veličanstvenim delom, obratio rečima: „Kao nagradu traži što god želiš. Reci, bez ustručavanja.” Na to, zamislite, Jošihide reče bez trunke stida i ponizno se klanjajući: „Gospodaru, dozvolite mi da vas zamolim da moju kćer otpustite iz službe.” Pa gde to postoji neko ko bi tako drsko zatražio otpust svoje kćeri, ma koliko mu draga bila, koja je u službi nikog drugog do Velikog gospodara iz Horikave? Ovim je i velikodušni Veliki gospodar izgledao pomalo uvređen i neko vreme je samo ćutke zurio u Jošihideovo lice, ali ubrzo procedi kroz zube: „To ne može!”, pa naglo ustade sa svog mesta. Bilo je bar četiri ili pet ovakvih prilika. Kad sad razmislim o tome, čini mi se da je Veliki gospodar svaki put sa sve većom hladnoćom u očima gledao Jošihidea. S druge strane, opet, njegova kći se iz tog razloga brinula za život svog oca, i kada bi se povukla u svoje odaje, često je gorko plakala, grizući rukave svoje haljine. Mora da su tako na kraju i počele da se šire glasine o tome da se Veliki gospodar zaljubio u Jošihideovu kćer. Neki kažu da je *Pakao* na paravanu zapravo i nastao zato što se devojka nije povinovala željama Velikog gospodara, što, naravno, ne može biti istina.

S naše tačke gledišta činilo se da Veliki gospodar nije otpustio Jošihideovu kćer zato što se stvarno sažalio nad njenom sudbinom, pa je iz plemenitih pobuda želeo da joj omogući da ostane i živi lagodno u njegovom dvorcu, umesto da je pošalje njenom svojeglavom ocu. Nesumnjivo, ova dobroćudna devojka je od početka zadobila naklonost njegovog gospodstva. Ah, bojim se da bi bilo puko izvrtnje činjenica kada bi se sve to pripisalo pohoti njegovog gospodstva. Ne, radije bih rekao da je to potpuno neosnovana laž.

U svakom slučaju, bilo je to vreme kada je Jošihide zbog svog stava prema kćeri pao u nemilost, i kad je Veliki gospodar, iznenada, s ko zna kakvom namerom pozvao Jošihidea i zapovedio mu da na paravanu naslika *Pakao*.

VI

Čim pomenem sliku *Pakao* na paravanu, imam osećaj da mi odmah pred očima iskrsnu živopisne slike tog strašnog prizora.

I druge slike se nazivaju *Pakao*, ali ona što ju je naslikao Jošihide, ni po svojoj kompoziciji nije bila nalik ostalima. U uglu jednog dela paravana naslikao je majušne prilike deseterice kraljeva pakla i njihovih slugu, dok se po čitavoj preostaloj površini kovitlao vrtlog grimiznih, razjarenih plamenova, tako da se činilo da će izgoreti i Planina igala i Šuma mačeva. I zato je, osim mestimičnih, žutih i plavih mrlja kineskih kostima sudija iz pakla, kud god da pogledaš, sve bilo u bojama razbukalog ognja iz čijeg središta se, poput vrtloga, divlje kovidao crni dim od prosutog crnog tuša i varnice od rasute zlatne prašine.

Već su i sami ovi potezi četkicom bili dovoljni da preneraze ljudsko oko, a tu su još bili i grešnici, koji su se koprcali u agoniji goreći u paklenoj vatri, kakvi se teško mogu nad na uobičajenim slikama pakla. Jer, mogu vam reći da je među ovim mnogobrojnim grešncima Jošihide prikazao ljude svih društvenih slojeva, od velikodostojnika i plemića, do prosjaka i izgnanika. Dvorani u svečanim dvorskim odorama, zanosne mlađane dvorske dame u raskošnim haljinama, budistički sveštenici sa brojanicama, samurajski učenici na visokim nanulama, devojčice u plemićkim haljama, proroci što prinose svete trake... Njihovom broju nije bilo kraja. Drugim rečima, bilo je tu ljudi raznih sojeva, a mučili su ih pakleni demoni volovskih i konjskih glava, dok su oni bezglavo bežali u vrtlogu vatre i dima, poput opalog lišća što ga oluja razbacuje na sve strane. Tu je bila i žena, možda nekakva šamanka, sa kosom uhvaćenom dvozubim vilama i sa udovima savijenim još gore od paukovih. Tu je bio i čovek, bez sumnje nekakav upravitelj poseda, sa grudima probodenim kopljem, obešen naglavačke poput slepog miša. Osim njih, nekog su tukli gvozdenom kamdžijom, nekog su gnječili ogromnom stenom što je ni hiljadu ljudi ne bi moglo pomeriti, nekog je sablasna ptica kljuvala svojim kljunom, nekog je, opet, otrovni zmaj ujedao svojim čeljustima... Koliko god je bilo grešnika, toliko je bilo različitih muka.

Ali, u svemu tome posebno su se izdvajala i izgledala najužasnije jedna kola sa volovskom zapregom, koja su padala kroz vazduh pravo na šiljke drveća u Sumi mačeva, nalik na zverinje očnjake (a na vrhovima tog drveća od mačeva nalazila su se probodena tela brojnih mrtvaca). U tim kolima, kojima je pakleni vetar podigao trščane zastore, jedna devojka, tako predivno obučena da bi je mogao zameniti za kakvu dvorsku damu ili carevu milosnicu, grčila se u mukama, iskrivljenog belog vrata, dok joj je duga crna kosa lepršala među plamenovima - što hk te devojke, što kola sa volovskom zapregom koja su gorela, sve bez izuzetka, bilo je najgore mučenje iz gorućeg pakla. Možemo reći da je u ovom jednom prizoru bio usredsređen užas čitave scene. Bilo je to remek-delo takvog nadahnuća, da bi se onome ko bi ga video naprosto činilo da mu do ušiju dopiru jezivi krici.

O, baš zbog toga, baš zbog tog prizora na slici, desio se onaj strašni događaj. Sa druge strane, da nije bilo tog događaja, kako bi uopšte Jošihide uspeo tako verno prikazati mučenja i patnje iz Tartara? On je uspeo da završi sliku na paravanu, ali se, zauzvrat, suočio sa tragedijom i nesrećno okončao život. Možda je pakao sa te slike zapravo onaj isti pakao u koji bi katkad sišao i sam Jošihide, najveći slikar u čitavoj zemlji.

Bojim se da sam, u toj prevelikoj žurbi da vam ispričam o toj čudesnoj slici *Pakao* na paravanu, obrnuo redosled svog pripovedanja. Ali, sad ću se ponovo vratiti priči o Jošihideu, kojem je Veliki gospodar naredio da naslika sliku pakla.

VII

Tokom pet, šest meseci nakon naredbe, Jošihide se potpuno posvetio izradi slike na paravanu, pa nije dolazio ni u dvorac. Nije li neobično to što on koji je bio toliko nežan prema svojoj kćeri, sad kad je počeo da slika, nije pozeleo ni da vidi njeno lice? Kako reče onaj njegov učenik kojega sam ranije pominjao, kad bi Jošihide nešto započeo, postajao bi baš kao zaposednut duhom lisice. Zaista, prema govorkanjima iz tog vremena, Jošihide je postao slavan na polju slikarstva upravo zato što se zavetovao Velikom bogu sreće, a dokaz za to je što uvek možete videti senke duhova mnogobrojnih lisica kako se tiskaju svud oko njega, ako samo iz potaje bacite pogled na njega dok slika. Bio je takav da je, kad bi jednom uzeo četkicu, zaboravljao sve i svakoga, osim slike na kojoj je radio. Zatvarao bi se u sobu po čitave dane i noći i jedva da je video svetlost dana... Čini se da je ta njegova obuzetost poslom postajala preterana naročito onda kada je slikao *Pakao* na paravanu.

To nije značilo da je on, zatvoren u svojoj sobi sa rešetkastim kapcima, spuštenim i usred dana, pod svetlošću uljanih svetiljki mešao tajne boje, ili da je različito oblačio svoje učenike u jednostavna odela ili u dvorsku odeću, i jednog po jednog pažljivo slikao... Ne, to nije to. On je uvek bio spreman na neobične stvari dok je slikao, i to se nije odnosilo samo na sliku *Pakao*. Dok je, recimo, slikao *Pet krugova seobe duše* na hramu Rjugaidi, desilo se da je u nekoj ulici mirno čučnuo ispred leša od kojeg bi običan čovek sigurno okrenuo glavu, te je načinio do u dlaku tačne crteže lica i udova koji su već počeli da trule. E pa, verujem da mnogima nije jasno od čega se sastoji ta njegova izuzetna obuzetost poslom. Nemam vremena da vam sada ispričam sve pojedinosti, nego ćete čuti samo neke upečatljive primere, a to su sledeći događaji:

Jednom je jedan od Jošihideovih učenika (to je opet onaj dečko kojeg sam vam ranije pominjao) mešao boje, kad ga učitelj iznenada pozva i reče mu:

„Ja bih malo odremao. Ali, u poslednje vreme jako ružno sanjam.” Ne videvši u tome ništa posebno, učenik mu uzvрати uobičajenim odgovorom, ne prekidajući rad:

„Zaista, majstore?” Međutim, sa neobičnim izrazom usamljenosti na licu, Jošihide ga zamoli sledeće, a pri tom kao da se snebivao:

„Želeo bih da sediš pokraj mog uzglavlja dok ja dremam.” Učenik pomisli da je neobično to što se učitelj brine zbog svojih košmara, ali ono što se od njega očekivalo nije bilo ništa naročito teško, pa on odgovori:

„Dobro, majstore”, a učitelj, koji je i dalje izgledao zabrinut, oklevajući, zapovedi:

„Onda odmah dođi u stražnju sobu. Naravno, ako neki drugi učenik dođe kasnije, ne daj mu da uđe dok dremam.” Pod stražnjom sobom mislio je na sobu u kojoj je slikao, gde je i tog dana iza zatvorenih vrata sijala bleđa svetlost svetiljke kao po noći, dok je unaokolo bio raširen paravan na kojem su još uvek bili samo crteži ugljenom. Čim je ušao u sobu, Jošihide je spustio glavu na lakat i mirno zaspao kao da je mrtav umoran, ali nije spavao ni jedan sat, kad do ušiju učenika koji je sedeo kraj uzglavlja, stade dopirati nekakav glas, tako neprijatan, da se to rečima ne može opisati.

VIII

U početku je to bio samo glas, ali je ubrzo postepeno prerastao u nepovezane reči, nalik na stenjanje čoveka koji te davi u vodi.

„Šta? Zoveš me da dođem?... Gde to?... Gde da dođem? ... Dođi u Tartar. Dođi u gorući pakao... Ko je to? Ti što to govoriš... Ko si ti? ... Pa, ti si...”

Učenik nesvesno prestade da meša boje i kada je, uplašen, krilom bacio pogled na lice svog majstora, to izabrano lice bilo je bleđe i orošeno krupnim graškama znoja, dok su usta sa retkim zubima i suvim usnama bila širom otvorena kao da se bori za dah. Osim toga, nešto se u tim ustima brzo pomeralo kao da ga povlače nekakve niti, a to beše njegov jezik. Nepovezane reči, naravno, silazile su sa tog jezika.

„Pa, ti si... Da, ti si. I mislio sam da si ti... Šta, došao si po mene? Pa, onda dođi. Dođi u podzemlje. U Tartar... U Tartaru me čeka moja kći.”

U tom trenutku, učenika obuze nekakav grozan osećaj, iako da mu se činilo da su pred njegovim očima neke nejasne, tajanstvene prilike klizile po površini paravana i iznenada sišle sa njega. Prirodno, učenik istoga časa spusti ruku na Jošihidea i prodrma ga svom snagom kako bi ga probudio, ali je učitelj, još uvek između sna i jave, nastavljao da priča sam sa sobom i nije tako lako dolazio k sebi.

Stoga se učenik odluči da dohvati vodu u kojoj je prao četkice, što je bila kraj njega, i pljusnu je učitelju u lice.

„Čekaću te, pa ti dođi ovim kolima... Dovezi se ovim kolima u Tartar...” Te reči su se istoga časa pretvorile u jecaj, kao da je neko davio učitelja, kad Jošihide konačno otvori oči i skoči na noge brže nego da je uboden iglom, ali razne tajanstvene prilike po svojoj prilici još uvek su se zadržale iza njegovih očnih kapaka. Neko vreme je samo prestrašeno zurio, i dalje širom otvorenih usta, a kada je izgledalo da se povratio, zapovedi učeniku, ovaj put zaista hladno:

„Dobro mi je sada, pa možeš da ideš.” Da se učenik tada usprotivio, sigurno bi bio oštro ukoren kao i uvek, te je zato žurno napustio učiteljevu sobu, i pričao mi je kasnije kako je osetio olakšanje čim je napolju ugledao sunčevu svetlost, baš kao da se i on sam probudio iz košmara.

Međutim, to nije bilo ono najgore. Tek što je prošlo mesec dana, kada je sledećeg puta drugi učenik bio pozvan specijalno u stražnju sobu, gde je Jošihide već grizao slikarsku četkicu pod bledom svetlošću uljane svetiljke, pa se naglo okrenuo prema učeniku i rekao mu je:

„Znam da ti to teško pada, ali da li bi hteo opet da se skineš go?” Pošto je učitelj i ranije ovo tražio od njega, učenik odmah svuče odeću i ostade go kao od majke rođen, kad se Jošihide čudno namršti:

„Želeo bih da vidim čoveka vezanog lancima, žao mi je, nego da li bi neko vreme radio ono što ti kažem?”, reče hladno i uopšte nije izgledalo da mu je zaista žao zbog toga. Učenik je po prirodi bio snažan mladić, koji bi očigledno spretnije držao mač nego rukovao četkicom, ali je izgledao kao da ga je ovo stvarno zaprepastilo, i kad je, mnogo kasnije, pominjao ovaj događaj, stalno je ponavljao: „Pomislio sam tada da je učitelj sišao s uma i da će me uhititi.” Ali, Jošihide kao da je postao nestrpljiv zbog njegovog oklevanja. Izvuče odnekud tanak gvozdeni lanac i grubo ga zatežući, snažno skoči učeniku na leđa, a onda mu uvrnu ruke i sveza ih, ne mareći za to kako mu je, pa ga obmota lancem. Zatim, opet tako okrutno povuče jedan kraj lanca, da učenik nije mogao izdržati. Telo mu odskoči, on se preturi na stranu i sruši se, svom snagom tresnuvši o pod.

IX

U tom trenutku, učenik je izgledao baš kao pretureni ćup za sake. Jer, ruke i noge mu behu tako svirepo iskrivljene, da je mogao da pomera samo glavu. Pošto je pod lancem bila prekinuta cirkulacija krvi u njegovom gojaznom telu, boja čitave kože, kako na licu tako i na telu, poprimi crvenkastu nijansu. Ah, izgleda da Jošihide za to nije posebno mario, nego je kružio tamo-amo oko njegovog tela nalik na ćup za sake, zagledao ga i pravio mnogobrojne verne skice za sliku. Ni ne treba posebno da vam naglašavam u kakvim je bolovima bilo tada telo vezanog učenika.

I da se ništa nije desilo, njegove patnje bi se sigurno nastavile i dalje. Na sreću (ili bi, možda, bilo bolje reći, na nesreću), ne prođe dugo, kad nešto kao crno ulje, jedna duga tanka linija, poteče vijugajući iz senke ćupa u uglu sobe. U početku se kretala lagano, kao neka lepljiva materija, a onda kliznu sve gipkije, dok treperavo svetlucajući, nije konačno doplovila do učenikovog nosa, a kad on to vide, nesvesno udahnu i zavrišta:

„Zmija! Zmija!” Učenik je pričao kako je u tom trenutku pomislio da mu se sva krv u telu odjednom zaledila, a nije ni čudo. Zmija, zaista, samo što mu nije svojim hladnim jezikom dotakla meso na vratu, tamo gde mu se urezao lanac. Mora da je ovom neočekivanom pojavom bio zaprepašćen čak i onako grešni Jošihide. On hitro odbaci četkicu, munjevito se saže i spretno uhvati zmiju za rep, te ju je njihao tako obešenu naglavačke. Tako obešena, zmija je podigla glavu i umotavala se brzo oko sopstvenog tela, ali nikako nije mogla da dosegne Jošihideovu ruku.

„Jao, zbog tebe sam pogrešio jedan potez!”

Ljutito promrmljavši to, Jošihide ubaci zmiju u ćup u uglu sobe, a onda, mrzovoljno odveza lanac kojim je učenikovo telo bilo vezano. Samo ga je odvezao, a da dotičnom učeniku nije uputio ni jednu ljubaznu reč. Verovatno je bio više ozlojeđen time što je pogrešio jedan potez na slici, nego zato što je njegovog učenika mogla ujesti zmija... Kako sam kasnije čuo, on je tu zmiju i držao s namerom da je crta.

Dovoljno je čuti samo ovo, pa da otprilike slivatite koliko je mahnita i opaka bila njegova obuzetost. I još, na kraju, da vam ispričam kako se tokom slikanja slike *Pakao*, drugi učenik od trinaest, četrnaest godina, suočio sa strašnim iskustvom koje ga je gotovo stajalo života. Taj učenik je od rođenja bio svetle puti i devojačkog lika, i desilo se

da je jedne noći slučajno bio pozvan u učiteljevu sobu, gde je pod svetlošću uljane svetiljke video Jošihidea kako hrani neobičnu pticu, pružajući joj na dlanu nekakav komad sirovog mesa. Ptica je, otprilike, bila veličine domaće mačke. Kad to kažem, s obe strane glave štrcala su joj pera nalik na uši i imala je krupne, okrugle oči boje ćilibara, tako da je na prvi pogled nekako podsećala na mačku.

Po svojoj prirodi, Jošihide je bio čovek koji je mrzeo kada neko zabada nos u bilo šta što on radi, i kao što je bilo i sa zmijom o kojoj sam vam malopre pričao, nije dozvoljavao čak ni svojim učenicima da saznaju šta sve drži u svojoj sobi. Zbog toga su se na njegovom stolu pojavljivale sasvim neočekivane stvari, zavisno od toga šta je tog trenutka slikao, pa je to jednom bila ljudska lobanja, a drugi put, pak, srebrni pehar ili lakirana činija. A s druge strane, kažu da niko nikada nije saznao gde je on uopšte čuvao te predmete. Verovatno su baš zbog svega toga i počele širiti glasine da je Jošihide pod božanskom zaštitom Vehkog boga sreće.

Stoga, učenik, verujući da ta neobična ptica na stolu isto tako mora biti nešto što je učitelju bilo potrebno za slikanje *Pakla*, ponizno se klanjajući, učtivo upita: „Nešto ste hteli, majstore?“, a na to, Jošihide, oblizujući svoje crvene usne, pokaza bradom u pravcu ptice, kao da nije ni čuo pitanje: „Vidi. Zar nije baš pitoma?“

„Majstore, kako se zove to stvorenje? Još nikada nisam video nešto takvo.“

Dok je to govorio, učenik je s nelagodom, sumnjičavo posmatrao pticu sa ušima, koja je hćila na mačku, a Jošihide mu odvrati, s uobičajenim podsmehom:

„Šta? Nikada nisi video nešto ovakvo? To je muka sa vama koji odrastate u gradu. Ovo je sova ušara, i pre dva, tri dana dao mi ju je jedan lovac iz Kurame. Nema ih mnogo ovako pripitomljenih.“

Dok je to govorio, lagano je podigao ruku i nežno uz perje po leđima pogladio je sovu ušaru, koja je upravo pojela meso. I nešto se zbi istoga časa. Ptica ispusti kratak, oštar krik i odjednom polete sa stola, pa se sa pruženim kandžama na obe noge, iznenada ustremi na učenikovo lice. I da on nije, istoga trena, u panici podigao rukave i sakrio lice, sigurno bi odmah zadobio jednu ili više rana. Vrišteći, zatrese rukavima u pokušaju da otera sovu, ali ga je ona, nadmoćno napala još jednom, škljocajući kljunom... A učenik je, zaboravljajući na prisustvo svog učitelja, bez razmišljanja bežao izbezumljeno tamo-amo po tesnoj sobi, čas ustajući da se odbrani, čas sedajući da otera pticu. Ptica ga je, naravno, pratila leteći gore-dole i čim bi dobila prihku, strmoglavo bi se ustremila na njegove oči. Svaki put bi mu njeno žestoko lepetanje krilima pobudilo grozan osećaj i prizvalo neke sablasne utvare, poput mirisa opalog lišća i prskanja vodopada ili, pak, vonja majmunovog pića. Kad to kažem, učenik je pričao i to da se osećao tako bespomoćno da mu je bleđa svetlost uljane svetiljke izgledala kao maglovita mesečina, a učiteljeva soba kao zloslutna dolina u dubinama dalekih planina.

Ali, nisu samo napadi sove ušare učenika preplavili užasom. Ne, kosa mu se još više dizala na glavi zato što je njegov učitelj Jošihide, ravnodušno posmatrajući ovu gungulu, lagano odmotavao svitak papira, lizao četkicu i crtao taj jezivi prizor mladića devojačkog lika, kojeg muči neobična ptica. Učenik je pričao da ga je, kad je ovo opazio krajičkom oka, odjednom obuzeo užas pri pomisli da će ga učitelj jednom stvarno ubiti.

XI

Ne može se poreći činjenica da je učitelj stvarno hteo da ga ubije. Jer, on je zapravo te večeri i pozvao učenika s namerom da na njega pusti sovu ušaru kako bi naslikao prizor učenika koji beži unaokolo. I zato, čim je učenik krajičkom oka opazio šta njegov učitelj radi, nehotice je rukavima sakrio glavu i zavrištao nerazgovetno, pa se sklopčao u uglu sobe, u dnu kliznih vrata. Baš u tom trenutku i Jošihide uznemireno povika nešto i uspravi se, a lepet sove ušare odjednom postade još silovitiji nego pre, i kao da se čula i nekakva buka rušenja i cepanja. Na ovo i učenik, ponovo na ivici razuma, nesvesno podiže glavu koju je krio, i pogleda, a soba je, ko zna od kad, bila u potpunom mraku i iz tame je dopirao učiteljev glas, koji je uzrujano dozivao učenike.

Ubrzo se izdaleka odazva jedan učenik, koji žurno stiže noseći svetiljku iznad glave, a kada je stao posmatrati, pod njenom garavom svetlošću vide da su uljane svetiljke oborene, zbog čega su i pod i asura bili natopljeni uljem, po i čemu se ona sova ušara bacakala u bolovima, lepećući samo jednim krilom. Napola se pridignuvši preko stola, Jošihide mrzovoljno progundā nešto nerazgovetno, dok mu se na licu ogledala neverica... I to ne bez razloga. Jedna, kao ugalj crna zmija obmotala se čvrsto oko sovinog tela, od vrata do jednog krila. Ova zbrka je verovatno počela samo zato što je učenik, u trenutku kada se sklopčao, prevrnuo ćup što se tamo nalazio, a pošto je zmija ispuzala iz ćupa, brzopleta sova ušara pokušala je da je zgrabi. Dva učenika razmeniše poglede i neko vreme su samo odsutno posmatrah ovu neobičnu predstavu, ali se ubrzo pokloniše učitelju i neprimetno se iskradoše iz sobe. Niko nije znao šta se kasnije desilo sa zmijom i sa sovom ušarom...

Ko zna koliko je bilo takvih, i njima sličnih, slučajeva. Ranije sam vam rekao da je početkom jeseni Veliki gospodar naložio Jošihideu da naslika *Pakao* na paravanu, i zato su, od tada, pa do kraja zime, Jošihideovi učenici stalno bih u strahu od čudnovatog ponašanja svog učitelja. Ali, pred kraj zime, Jošihide kao da više nije bio zadovoljan oslikavanjem paravana, te postade još mračniji nego do tada i primetno grublji u ophođenju. U to vreme se njegov rad na gotovo završenoj slici zaustavio na oko osamdeset odsto, i više nije napredovao prema planu. Ma, bio je u takvom stanju da ne bi prezao čak ni od toga da preboji ono što je do tada naslikao.

Ipak, niko nije znao čime na paravanu on to nije zadovoljan. S druge strane, niko se nije ni usudio da to otkrije. Učenici koji su učili na pređašnjim iskustvima, osećali su se baš kao da su u istom kavezu sa vukom ili tigrom, i od tada su se na svaki način držali podalje od svog učitelja.

XII

I tako se za sve to vreme nije desilo ništa naročito vredno pomena. Ako bih baš morao nešto da izdvojim, moglo bi biti to što je tvrdoglavi starac postao nekako čudno plačljiv, pa su pričah da su ga ponekad nalazili kako plače sam, kad nikoga nije bilo u bhzini. Naročito jednog dana, kada je jedan učenik nekakvim poslom izašao u baštu,

našao je učitelja gde stoji na tremu i očima punim suza odsutno zuri u nebo koje je nagoveštavalo proleće. Kad je to video, učenik se, kako je rekao, postideo i više nego njegov učitelj, te se neprimetno vratio istim putem. Ali, zar nije zaista čudno to što je taj nadmeni starac, koji je za slikanje *Pet krugova seobe duše* skicirao čak i leševe na putu, plakao kao dete zato što nije mogao oslikati paravan onako kako je naumio?

Međutim, dok je, s jedne strane, Jošihide bio obuzet oslikavanjem paravana kao izbezumljen, tako da je razumnim ljudima to bilo potpuno neshvatljivo, njegova kći je, s druge strane, bivala nekako sve utučenija, pa je čak i nama postalo očigledno da jedva zadržava suze. Ona, koja je oduvek bila skromna devojka, setnog i bledog lica, od kako je zapala u ovu situaciju, postala je još usamljenija, tako da su joj trepavice otežale, a oko očiju su joj se pojavile tamne senke. Isprva su postojala različita nagađanja: te da je takva jer se brine za oca, te da je muče ljubavni jadi, ali se vremenom počelo govorkati kako je Veliki gospodar primorava da se pokori njegovim željama. Međutim, posle toga su sve glasine o toj devojci naglo prestale, kao da su je svi zaboravili.

I baš tada se to dogodilo. Kasno jedne noći desilo se da sam sam prolazio hodnikom dvorca, kad iznenada odnekud dolete majmun Jošihide i stade me uporno vući za skute mojih pantalona. Noć je bila blaga, okupana bledom mesečinom i kao da se već mogao osetiti miris šljivinog cveta, a kada sam pod tom svetlošću pogledao, majmun je mrštio njušku, pokazujući zube bele kao sneg, i skičao je tako divlje da sam pomislio da je sišao s uma. Bilo mi je pomalo neprijatno, a još više sam bio ljut što me je vukao za nove pantalone, i isprva mi je došlo da ga šutnem i samo produžim dalje, ali kad sam bolje razmislio, setio sam se primera onog samuraja koji je ranije na sebe navukao bes mladog gospodara zato što je udario ovog majmuna. Osim toga, majmunovo ponašanje nije bilo uobičajeno. I zato sam se, na kraju, predao i nesvesno sam krenuo desetak metara u pravcu u kojem me je vukao.

I baš kad sam stigao tamo gde je hodnik skretao, i gde je u mraku, kroz nežne grane borova pucao pogled na beličastu vodu ribnjaka, do mojih ušiju dopreše preteći, a čudnovato tihi zvuci, kao da se negde u obližnjoj sobi neko svađa. Svud unaokolo bilo je tiho kao u grobu, a u polutama, mesečine ili izmaglice, nije se čuo nikakav glas, nego samo pljuskanje riba. Baš tada je do mene dopro taj zvuk. Nesvesno sam stao da mu, ukoliko se ispostavi da je to neki razbojnik, pokažem njegovog boga, pa sam se tiho, zaustavljajući dah, pomerio prema kliznim vratima.

XIII

Međutim, izgleda da je majmun smatrao da suviše oklevam. Jošihide je dva, tri puta jako nestrpljivo oprčao oko mojih nogu i, odjednom se, skičeći baš kao da ga neko davi, u jednom skoku našao na mom ramenu. Nesvesno sam izvio vrat da me ne bi ogrebao kandžama, dok se majmun držao za rukav mog odela kako ne bi skliznuo sa mene... U tom trenutku, nehotice sam se zateturao dva, tri koraka i jako udario u klizna vrata iza sebe. Tada više nisam imao ni trenutka za oklevanje. Naglo sam širom otvorio vrata i bio sam spreman da jurnem u unutrašnju prostoriju do koje nije dopirala mesečina. Ali, u tom trenu nešto mi zakloni pogled... Ma, načisto me je prepala žena koja je istoga časa izjurila iz sobe, kao izbačena oprugom. Umalo nije naletela na mene i stropoštala se tu

ispred sobe, ali je, ko zna zašto, klekla i bez daha, drhteći, gledala naviše u moje lice, kao da gleda u nešto zastrašujuće.

Ni ne moram da vam naglašavam da je to bila Jošihideova kći. Međutim, devojka čiji se lik te noći odražavao u mojim očima, izgledala je kao neka sasvim druga osoba. Njene krupne oči su sijale. A obrazi su joj goreli rumenilom. Njena suknja i halje bile su raspojasane i u neredu, što joj je davalo određenu čar, koja je potpuno zamenila njenu uobičajenu nezrelost. Da li je to zaista ona krhka Jošihideova kći, koja je uvek bila tako nenametljiva... Naslonivši se na klizna vrata, zagledao sam se u lik te prelepe devojke, obasjan mesečinom, kad začuh nečije užurbane korake kako se gube u daljini, pa joj pokazah u tom pravcu i bez glasa, očima je upitah ko je to.

Na to devojka, grizući usne, tiho odmahnu glavom. Po njoj se videlo i to da je veoma uznemirena.

Stoga se sagnuh, i primaknuvši usta njenom uvetu, ovaj put je upitah tihim glasom: „Ko je to?” Ah, ona je opet samo odmahнула glavom i ništa nije odgovorila. I dok su joj se na vrhovima dugih trepavica gomilale suze, grizla je usne još jače nego pre.

Oduvek sam bio tupav i, na nesreću, nikada nisam mogao da razumem ništa osim onog što je jasno kao dan. I zato sam, ne znajući šta da kažem, neko vreme stajao tamo ko skamenjen, kao da samo slušam otkucaje njenog srca. Naravno, bilo je to delom i zato što sam osećao nekakvu nelagodu, i što mi je bilo neprijatno da joj tražim dalja objašnjenja...

Ne znam koliko je to trajalo. Ali, zatvarajući napokon vrata koja sam ostavio otvorena, pogledao sam preko ramena prema devojci, kojoj je rumenilo počelo da se povlači sa lica, i rekoh joj, što sam nežnije mogao: „Sada se možeš vratiti u svoju odaju.” I tako, mučen neprijatnim osećanjem da sam video nešto što nije trebalo, i stideći se ni sam ne znajući od koga, tiho sam krenuo u pravcu iz kojeg sam ranije došao. Međutim, nisam prešao ni deset koraka, kad mi se učini da me je neko opet od pozadi stidljivo povukao za skute pantalona. Iznenaden, okrenuh se. Šta mislite šta je to bilo?

Kad sam pogledao, pokraj mojih nogu beše majmun Jošihide, i on mi se, stavljajući ruke na zemlju kao čovek, više puta učtivo naklonio, dok je njegovo zlatno zvonilo.

XIV

Prošlo je pola meseca od večeri kada se to desilo. Jednoga dana Jošihide iznenada dođe u dvorac i zatraži da ga Veliki gospodar lično primi. Veliki gospodar, kojem nije tako lako pristupiti, valjda zato što je prema njemu inače osećao neku posebnu naklonost uprkos tome što je Jošihide bio nižeg roda, toga dana ga je drage volje primio, pa je istoga časa naredio da slikara dovedu pred njega. Shkar je, kao i obično, nosio tamjanom obojenu odeću i mekanu crnu kapu, i dok je u hcu izgledao još mrzovoljniji nego inače, s puno poštovanja pade ničice pred gospodara i posle nekog vremena reče promuklim glasom:

„Vaše gospodstvo mi je pre nekog vremena izvolelo zapovediti da naslikam *Pakao* na paravanu i ja sam se latio četkice, marljivo radio danju i noću prevazišavši samoga sebe, i sada su plodovi mojeg rada vidljivi i slika koju sam pomenuo već je gotovo završena.”

„Čestitam ti na tome. I ja sam zadovoljan.”

Ali, dok je to govorio, u glasu Velikog gospodara bilo je neke čudne neubedljivosti i ravnodušnosti.

„Ne, gospodaru, uopšte ne treba da mi čestitate”, Jošihide je uporno gledao u pod i izgledalo je kao da je pomalo ljut, „gotovo je završena, ali ima još nešto što ne mogu da naslikam.”

„Šta? Ima nešto što ne možeš da naslikaš?”

„Tako je, gospodaru. Ja, po pravilu, ne mogu da naslikam ono što nisam video. A ako mi i pođe za rukom da to naslikam, nisam zadovoljan. Pa zar to nije isto kao da ne mogu da naslikam?”

Kad je to čuo Veliki gospodar, na licu mu se pojavi podrugljivi smešak.

„To znači da ukoliko hoćeš da naslikaš *Pakao* na paravanu, moraš da vidiš pakao?”

„Tako je, gospodaru. A kad je pre nekoliko godina izbio veliki požar, sopstvenim očima sam posmatrao vatru, koja je bila nalik na razjarene plamenove gorućeg pakla. I razbuktali oganj na slici *Jodiri Fudo*, uspeo sam da naslikam no što sam uživo video taj požar. Verujem da i vaše gospodstvo zna za tu sliku.”

„A šta je sa grešnicima? Pa ti još nikada nisi video paklene stražare?” Veliki gospodar je tako postavljao pitanje za pitanjem, iako se činilo da mu do ušiju uopšte ne dopire to što Jošihide govori.

Video sam ljude vezane gvozdenim lancima. Načinio sam detaljne crteže onih koje su mučile sablasne ptice. Zato se ne može reći da ne znam kako izgledaju grešnici što pate podvrgnuti mukama. A pakleni stražari...” reče Jošihide, neprijatno se cereći, „a pakleni stražari su se mnogo puta pojavljivali pred mojim očima i u snu i na javi. Mogu slobodno reći da su me skoro svakog dana i svake noći mučile prilike demona volovskih ili konjskih glava, ili onih sa tri lica i šest ruku, koji su tapšali bez zvuka i otvarali usta bez glasa... Ono što bih hteo da naslikam, a ne mogu, nije ništa slično tome.”

Mora da je čak i Veliki gospodar bio ovim zaista iznenađen. Neko vreme je samo besno gledao u Jošihideovo lice, ali na kraju strogo izvi obrve i reče odbojno:

“Pa, šta je to što kažeš da ne možeš da naslikaš?”

XV

„Želeo bih da u samom središtu paravana naslikam jedna *biroge*² kola kako padaju sa neba.” Jošihide to reče i po prvi put se oštro zagleda u lice Velikog gospodara. Čuo sam da bi Jošihide naprosto sišao s uma kad bi se povelja reč o slikarstvu, i tog trenutka kao da se u njegovom pogledu zaista ogledao nekakav užas.

„U tim kolima jedna zanosna dvorska dama razbarušene crne kose previja se u bolovima usred razjarenih plamenova. Gušeći se od dima, njeno zgrčeno hce kao da gleda prema svodu kola. Njena ruka je počupala trščane zastore, možda u želji da se odbrani od kiše varnica, koja pada. Zatim, škljocajući kljunovima, oko kola u svim

² Starinska kola na dva točka, koja je vukao jedan vo. Često su bila izrađena od skupocenog drveta i zatvorena navučanim zavesama. U njima su se obično vozile dame visokog roda.

pravicima lete zloslutne ptice grabljivice, njih deset ili dvadeset... Oh, to ja ne mogu da naslikam, tu dvorsku damu u kolima sa volovskom zapregom." Šta sad?"

Veliki gospodar je iz nekog razloga bio radostan, te je ovako požurivao Jošihidea. A Jošihide još jednom ponovi, poput čoveka koji govori u snu, dok su mu crvene usne podrhtavale kao u groznici:

„To ja ne mogu da naslikam.” Ali iznenada dobi neku žestoku snagu:

„Gospodaru, kad biste pred mojim očima zapalili jedna *biroge* kola. I, ako biste mogli...«

Lice Velikog gospodara se na čas smračí, pa iznenada prsnu u grohotan smeh. A onda gušeći se smehom, gospodar objavi:

„O, sve će ti biti ispunjeno onako kako si tražio. Ne treba ni da pitaš da li se to može ili ne može uraditi.”

Kad sam čuo njegove reči, obuzeše me neke crne slutnje i strah. Zapravo je i Veliki gospodar sada izgledao zastrašujuće, bela pena mu je izbila u uglovima usana, a između obrva su mu preteče sevale munje, tako da se činilo dl je i njegovo gospodstvo zahvatilo Jošihideovo ludilo. On na čas zastade, pa se odmah nastavi svom snagom smeјati onim grlenim smehom:

„Zapaliću ti i *biroge* kola. I ne samo to, u kola ćustaviti i jednu zanosnu ženu, obučenu kao dvorska dama. Obavijena plamenovima i crnim dimom, žena u kolima umreće u mukama... Poželeti to da naslika može samo najveći slikar u celoj zemlji. Zasluжуješ moje pohvale. O, tako ti se divim!”

Čim je čuo reči Velikog gospodara, Jošihide odmah preblede i samo je pomerao usne kako bi došao do daha, ali, ubrzo, kao da mu se svi mišići u telu opustiše, spusti ruke na prostirku i zahvali se učtivo, tako tihim glasom da se jedva čuo:

„Hvala vam, gospodaru, što ste me usrećili.” Možda je to rekao zato što je, sa rečima Velikog gospodara, sav užas te zamisli koju je imao u glavi živo iskrasnio pred njegovim očima. Samo tada, taj jedini put u svom životu, razmišljao sam o Jošihideu kao o čoveku vrednom žaljenja.

XVI

Dogodilo se to u noći, dva, tri dana kasnije. Kao što je i obećao, Veliki gospodar posla po Jošihidea kako bi pred njegovim očima zapalio *biroge* kola. Naravno, to se nije dogodilo u dvorcu Velikog gospodara u Horikavi. Zapalili su ih u predgrađu, u planinskom letnjikovcu koji običan svet zove dvorac Jukige, Otopljeni sneg, gde je nekada živela mlađa sestra Velikog gospodara.

U tom letnjikovcu dugo niko nije živeo, a i prostrani vrt bio je sasvim zapušten i oronuo, pa su neki, videvši to mesto tako napušteno, počeli da ispredaju neosnovane priče o gospodarevoj mlađoj sestri koja je tamo umrla, kao na primer, da tamo i danas, u noćima bez mesečine, njena sablasna grimizna haljina šeta hodnicima, ne dotičući pod... Nije ni čudo što se tako pričalo. Taj dvorac je bio osamljen čak i danju, a kad bi pala noć, jasno bi se Čuo turobni šum vode u vrtu, dok bi noćne čaplje što su letele pod svetlošću zvezda, dobile sablasne oblike, tako da bi čovek koji se tamo zatekao, osetio nelagodu.

I ta noć beše baš takva, bez mesečine, bilo je mračno kao u grobu, a pod svetlom uljanih svetiljki iznutra, videlo se da je na tremu, prekrštenih nogu i sa visoko podignutim kolenima, na okrugloj slamnatoj prostirci obrubljenoj belim brokatom, sedeo Veliki gospodar, odeven u bledožutu svečanu odoru i tamnoljubičastu izvezenu odeću. Ni ne moram posebno da vam naglasim da je ispred i iza njega, kao i sa njegove desne i leve strane, ponizno sedelo pet, šest podanika. Ali, jedan od njih beše naročito upadljiv, i to samuraj za kojeg kažu da je, od kako je tokom sukoba u provinciji Mićinoku pre nekoliko godina jeo ljudsko meso kako bi se spasao od gladi, postao tako snažan, da je čak i živom jelenu mogao iščupati rogove. Čučao je ispred trema, onako zastrašujuć, u ratničkom oklopu i sa mačem čiji mu je vrh štrcao visoko iza leđa... Kako je noćni vetar njihao svetiljke, svi oni su bili čas osvetljeni, čas u mraku, i izgledali su tako jezivo da nisam znao da li sanjam ili sam budan.

Povrh svega toga, u vrt su dovukli *biroge* kola, i njihov visoki krov teško je pritiskala tmina, a crne rude bez volovske zaprege, bile su ukoso oslonjene na postolje, i dok sam gledao kako zlato sa metalnih okova treperavo svetluca, prožimala me je nekakva studen iako je bilo proleće. Pošto su kola bila čvrsto zatvorena plavim trščanim zastorima sa izvezanim ivicama, nismo znali šta je unutra. Naravno, svud unaokolo su bile sluge, svaki sa zapaljenom borovom bakljom U ruci, zabrinuti što dim ide prema tremu. Sam Jošihide je klečao malo dalje, baš naspram trema, i kao i obično, nosio je, po svojoj prilici tamjanom obojenu odeću i meku crnu kapu, i činilo se kao da ga težina danog neba pritiska, pa je izgledao još manji i bedniji nego inače. Iza njega se sklopčao neko sa sličnom odećom i kapom, a to mora da je Jošihide doveo jednog od svojih učenika. Kako su obojica bih sklopčani malo dalje u polumraku, ispod trema gde sam se ja nalazio jedva da su se razaznavale čak i boje njihove odeće.

XVII

Verovatno je bilo blizu ponoći. Tmina koja je obavijala šumarak i potok, širila je tišinu, pa se činilo kao da osluškuje svaki naš dah, i povremeno se čuo samo šum blagog noćnog povetarca koji nam je iznova donosio čadavi miris dima borovih baklji. Veliki gospodar je, neko vreme bez reči, netremice posmatrao ovaj neobični prizor, a onda pomeri koleno unapred i oštro pozva: „Jošihide!”

Mora da je Jošihide nešto odgovorio, ali do mojih ušiju nije doprlo ništa osim stenjanja.

„Jošihide! Noćas ću pred tobom zapaliti kola, onako kako si ti to poželeo.”

Veliki gospodar to reče gledajući iskosa u svoje podanike. Onda videh kako Veliki gospodar razmenjuje značajne osmehe sa svojim podanicima, mada mi se to možda samo učinilo. Tada Jošihide snebivljivo podiže glavu i pogleda gore prema tremu, ali se ipak uzdrža i ne reče ništa.

„Dobro gledaj! Ovo su kola u kojima se obično vozim ja. I ti to sigurno znaš... Namera mi je da ova kola sada zapalim i da pred tvojim očima oživim gorući pakao.”

Veliki gospodar opet zastade i namignu svojim podanicima. Zatim brzo nastavi, glasom punim gorčine:

„Unutra se nalazi vezana jedna grešnica. I zato, kada zapalim kola, njeno meso će sigurno biti sprženo, kosti će joj izgoreti i ona će dočekati svoj poslednji čas u

najstrašnijim mukama. Nećeš naći bolji model da završiš sliku na paravanu. Nemoj propustiti da vidiš njenu snežnobelu kožu kako gori u plamenu. Dobro pogledaj i kako to izgleda kad njena crna kosa poigrava, pretvarajući se u varnice.”

Veliki gospodar i treći put zatvori usta, no, ko zna šta mu je bilo na pameti kad reče, dok su mu se ramena tresla od bezglasnog smeha:

„Biće ovo prizor za sva vremena. I ja ću ga odavde posmatrati. Vi tamo, podignite zastore i pokažite Jošihideu ženu unutra.”

Na njegovu zapovest, jedan od slugu, držeći u jednoj ruci zapaljenu borovu baklju podignutu visoko iznad glave, odlučnim koracima priđe kolima, brzo ispruži slobodnu ruku, pa bez oklevanja podiže zastore i pokaza šta je unutra. Crveno trepereći, svetlost borove buktinje, koja je gorela uz glasno pucketanje, odjednom je jasno osvetlila tesnu unutrašnjost kola, a na sedištu beše devojka, okrutno vezana lancem... Oh, ko je ne bi prepoznao? Crna kosa joj je čarobno padala niz leđa halje sa prekrasno izvezenim trešnjevim cvetovima, a pričvršćene zlatne ukosnice divno su svetlucale - ona jeste bila odevena drugačije, ali se po njenom sitnom telu, belom vratu sa maramom kojom su joj bila vezana usta, kao i po setnom i krotkom profilu, videlo da je to jamačno Jošihideove kći. Umalo nisam vrisnuo.

Baš tada, samuraj koji se nalazio naspram mene hitro ustade, i držeći ruku na balčaku mača, oštro pogleda u Jošihidea. Ja sam preneraženo gledao Jošihidea, a on kao da je od ovog prizora sišao s uma. Do tog trenutka bio je sklupčan tamo dole, ali odjednom skoči na noge, i sa obe ruke pružene ispred sebe, nehotice htede pojuriti prema kolima. Na žalost, kao što sam već rekao, bio je u senci daleko od mene, pa mu nisam mogao jasno razaznati crte lica. Ah, tek što sam to pomislio, istoga časa njegovo prebledelo hce, ma ne, čitavo Jošihideovo telo odjednom se jasno pojavilo pred mojim očima, razdirući polumrak, kao da ga je nekakva nevidljiva sila podigla u vazduh. U tom času, na zapovest Velikog gospodara „Zapali!”, *biroge* kola sa Jošihideovom kćerkom zasu vatra borovih buktinja koje sluge pobacaše, i ona buknuše u plamenu.

XVIII

Vatra je za tili čas obuhvatila krov kola. Zalepršaše ljubičaste kićanke po obodu krova kao da ih je nešto podiglo, a ispod njih vrtlozi belog dima kovitlali su se naspram guste noćne tmine, i baš kad se učinilo da su se i metalni okovi i trščani zastori, i krila, i sleme krova, svi u istom času smrskali i razleteh, vatrene varnice poput kiše suknuše uvis... To je bilo strašno. No, još strašnija bila je boja plamenova što se žestoko vinuše daleko u nebo, uplićući se među rešetke za zastore, kao da je, da tako kažem, sunce palo na zemlju, te je šiknula nebeska vatra. I ja, koji malopre umalo nisam vrisnuo, sada sam bio potpuno van sebe i tako ošamućen nisam mogao ništa drugo nego da samo posmatram ovu strašnu predstavu širom otvorenih usta. A devojčin otac, Jošihide...

Ni danas ne mogu da zaboravim Jošihideov izraz lica od tog trenutka. On, koji je nehotice hteo da jurne prema kolima, zaustavio se kada je vatra buknuła i sa još uvek ispruženim rukama prikovao je pogled, pa je zurio kao obuzet u plamenove i dim koji su obavijali kola, dok mu je celo telo bilo okupano vatrenom svetlošću, a njegovo izborano, ružno hce jasno se videlo, sve do vrha brade. Na njegovom hcu, jedno za drugim, smenjivali su se strah, tuga i zaprepašćenje, što se jasno odslikavalo, kako u njegovim

širom otvorenim očima, tako i oko iskrivljenih usana ili u drhtaju mesa na njegovim obrazima koji su se neprestano grčih. Ni zločinac, pre nego što će mu odrubiti glavu, ni grešnik, kojeg su dovukli pred sud deseterice kraljeva pakla jer je počinio pet zala ili deset grehova, ne bi mogao imati bolnije lice od njegovog. Na to, prirodno, preblede čak i onaj snažni samuraj, koji je sa strahom gledao gore, u lice Vehkog gospodara.

Ali, Veliki gospodar je, čvrsto stisnutih usana, netremice zurio, pogleda prikovanog za kola i s vremena na vreme se zlobno osmehivao. A u tim kolima... Oh, mislim da nemam snage da vam detaljno opišem kako je izgledala devojka u kolima, koju sam u tom času gledao. Belina njenog lica, okrenutog nagore jer se gušila dimom, bujnost njene kose razbarušene u pokušajima da otrese plamenove, zatim, krasota njene halje sa trešnjevim cvetovima, koja se brzo, za tili čas, pretvarala u oganj... Kakav okrutan prizor! A tek kada se noćni vetar u naletu spustio i oduvao dim na drugu stranu, iz središta plamenova, što su poput zlatne prašine bili rasejani po crvenilu, pojavila se devojka, grizući maramu kojom su joj bila vezana usta, i grčeći se toliko jako da se činilo da će se pokidati i lanac kojim je bila vezana, te sam se zapitao da li su to pred mojim očima oživele muke iz pakla, i očigledno se svima, od mene pa do onog snažnog samuraja, digla kosa na glavi.

Tada, opet načas, noćni vetar brzo prohuja kroz krošnje drveća u vrtu... Bar nam se svima tako učinilo. Tek što taj huk odlete mračnim nebom ko zna gde, kad odjednom nešto crno, ne dotičući zemlju i ne ostajući u vazduhu, već poskakujući kao lopta, skoči s krova dvorca, pravo u kola koja su gorela. Onda tu, dok su se crveno lakirane rešetke za zastore raspadale u vatri, zagrlili devojčina zabačena ramena i ispusti oštar krik neizrecivog bola, nalik cepanju svile, koji se čuo daleko izvan zavesa dima. A za njim, još dva, tri krika... Mi, u isti glas, nehotice uzviknusmo od iznenađenja. Jer, to što se čvrsto držalo za devojčina ramena, sa plamenovima kao zavesom u pozadini, beše majmun sa nadimkom Jošihide, koji je ostao vezan u dvorcu u Horikavi.

XIX

Ah, majmuna smo videli samo na tren. Istoga časa kada su varnice iznenada poletele u nebo kao na lakiranoj slici posutoj zlatnom prašinom, majmun, kao i devojčin lik, sakriše se u dnu crnog dima, a u središtu vrta ostadoše samo jedna zapaljena kola, koja su plamtela uz groznu buku. Ma ne, umesto što kažem zapaljena kola, verujem da je, za taj zastrašujući prizor razbukalog ognja koji je ključao, penjući se do zvezdanog neba, prikladnije reći vatreni stub.

Jošihide, koji je kao ukopan stajao ispred tog vatreneog stuba... Kako je to bilo neobično. On, koji je do maločas izgledao napaćen zbog paklenog mučenja, sada je stajao mirno, ruku čvrsto prekrštenih na grudima, kao da je zaboravio čak i na prisustvo Velikog gospodara, dok mu se na izboranom licu pojavio neki neopisiv sjaj, sjaj ushićenosti, poput verskog zanosa! Kao da u njegovim očima više nije bilo odraza prizora ćerkine smrti u mukama. Bilo je u njima beskrajne očaranosti, prekrasnim bojama razbukalog ognja i likom žene u agoniji... Tako je izgledao.

Osim toga, nije bilo neobično samo to što je on samrtni čas svoje kćeri jedinice posmatrao kao da je zbog toga srećan. Jošihide u tom času nekako i nije ličio na ljudsko biće, već je pokazao neko čudesno dostojanstvo, nalik na jarost lavljeg kralja, kog vidite u

snovima. Možda je to bio plod moje mašte, ali se činilo da su zbog toga i mnogobrojne noćne ptice, što su kružile grakćući i krešteći uplašene neočekivanom vatrom, zazirale od Jošihideove meke crne kape. Možda su i oči nedužnih ptica videle tu zagonetnu dostojanstvenost, koja je stajala iznad njegove glave kao oreol.

Kad je pticama bilo tako, kako li je tek bilo svakom od nas, do poslednjeg sluge, što smo, zaustavljenog daha i drhteći u duši, netremice posmatrali Jošihidea, dok su nam srca bila preplavljena takvim osobitim divljenjem, baš kao da smo ugledali tek osveštanu Budinu statuu. Praskanje vatre na kolima, koje se prolamalo čitavim nebom, i Jošihide, koji je stajao skamenjen očaran time... Kakva je to uzvišenost, kakvo ushićenje! Ali, samo je jedan čovek među nama, jedino Veliki gospodar na tremu, izgledao kao potpuno drugi čovek, onako bled u licu, sa penom koja mu se skupljala u ustima i dahtao je kao žedna zver, obema rukama grčevito stežući kolena svoje tamnoljubičaste odeće.

Od nekoga je u svet procurila priča o tome kako je, u letnjikovcu Jukige, Veliki gospodar spalio kola, te su se, povodom toga, pojavila različita mišljenja. Prvo i najvažnije bilo je pitanje šta je to navelo Velikog gospodara da Jošihideovu kćer živu spali... Najbrojnije glasine govorile su da ga je na to navela njegova ozlojeđenost zbog neuzvraćene ljubavi. Ali, mora biti da je namera Vehkog gospodara bila da kazni izopačenog slikara, koji je hteo da oslika paravan čak i po cenu spaljivanja kola i žrtvovanja ljudskog života. Zapravo, tu priču sam čuo iz usta samog Vehkog gospodara.

Zatim, čini se da su na različite načine osuđivali Jošihideovo kameno srce, kome je pred očima kćer bila živa spaljena, a on je ipak želeo da oslika paravan. Među njima je, recimo, bilo onih koji su za njega rekli da je zlikovac i zver u ljudskom obhčju, jer je zbog slike zaboravio čak i na roditeljsku ljubav. Jedan od zagovornika ovakvog mišljenja bio je Visoki sveštenik iz Jokave, koji je često govorio: „Bez obzira na to da li je neko vrhunski majstor u nekoj veštini ili u umetnosti, taj mora dospeti u pakao ukoliko kao čovek nije držao do pet vrlina.”

Međutim, samo što je prošlo mesec dana od one noći, a Jošihide je konačno završio sliku *Pakao* na paravanu, pa ju je odmah doneo u dvorac i ponizno je predstavio Velikom gospodaru. Zadesilo se da je u to vreme tamo bio i Visoki sveštenik, i kad je ugledao sliku, mora da je bio zbilja zaprepašćen užasom vatrene oluje koja je besnela nebom i zemljom. On se do tog trenutka mrštio i s podozrenjem, prodorno gledao u Jošihidea, ali se tada nehotice potapša po kolenu i izusti: „Veličanstveno!”. Još uvek ne mogu da zaboravim kako se Veliki gospodar gorko nasmešio kad je čuo te reči.

Od tog vremena teško da je iko govorio loše o slikaru, bar ne u dvorcu. Valjda zato što su svi oni koji su videli taj paravan, ma koliko da su inače mrzeli Jošihidea, bili čudesno obuzeti snažnim osećanjim, jer su naprosto mogli osetiti strašne muke u gorućem paklu.

No, Jošihide je tada već napustio ovaj svet. U noći nakon što je završio oslikavanje paravana, obesio se, prebacivši konopac preko grede na tavanici u svojoj sobi. Verovatno on, koji je preživeo smrt svoje kćeri jedinice, nije mogao podneti da mirno nastavi sa životom. Njegovi posmrtni ostaci i danas se nalaze sahranjeni na mestu gde mu je bila

kuća. A mali nadgrobni spomenik bio je decenijama izložen vetru i kiši, tako da je verovatno obrastao mahovinom, pa se više i ne zna čiji je to grob.

Bosnaunited

KAŠA OD JAMOVOG KORENA

Dogodilo se to krajem Gangjo, ili početkom Ninna ere (krajem IX veka). Za ovu priču i nije od posebne važnosti kada se to tačno odigralo. Jedino što čitaoci treba da znaju jeste to da je radnja smeštena u davni Heian period. U to vreme, među samurajima koji su bili u službi carevog namesnika Fuđivara Motocunea, beše neki Goi, samuraj petoga ranga.

Rado bih vam naveo njegovo puno ime i prezime umesto što kažem „neki”, ali ono nije pomenuto u starim hronikama. Verovatno je on zapravo bio tako nevažan čovek, da nije ni bio vredan pomena. Očigledno pisci tih starih hronika nisu mnogo marili za obične ljude i događaje. U tom pogledu, oni se prilično razlikuju od pisaca japanskog naturalizma. Romanopisci iz vremena dvorske književnosti začudo nisu bih dokoličari. Sve u svemu, među onima koji su bih u službi namesnika Fuđivara Motocunea, beše neki Goi, to jest, samuraj petoga ranga. To je junak ove priče.

Goi je bio čovek ne tako ugledne spoljašnjosti. Pre svega, bio je nizak rastom. Zatim, nos mu je bio crven, a oči jako iskošene nadole. I naravno, brkovi su mu bili retki. Zbog upalih obraza, brada mu je izgledala neobično uska. A usne, mogli bismo tako da nabrajamo u nedogled. Ovaj naš Goi zapravo je izgledao krajnje aljkavo.

Niko ne zna kada je i kako on stupio u službu kod Motocunea. I jedino se sa sigurnošću može reći da je on, u svojoj istoj izbledejoj odori i sa istom nakrivljenom kapom na glavi, oduvek neumorno obavljao iste dužnosti iz dana u dan. I zbog svega toga, niko ko bi ga danas pogledao ne bi ni pomislio da je taj čovek nekada bio mlad. (Prevalio je četrdesetu.) Naprotiv, stekao bi utisak da je Goi od rođenja imao taj promrzli nos i bezoblične brkove kojima se poigravao vetar duvajući glavnom ulicom Suzaku. Svi su, od njegovog gospodara Motocunea, do dečaka koji je vodio gospodareva volovska kola, bili čvrsto uvereni u to.

Verovatno ne treba ni da vam kažem kako je okolina postupala sa čovekom takve spoljašnjosti. Svi samuraji koji su radili u stražari ni malo nisu obraćali pažnju na Goija. Dvadesetak njegovih potčinjenih, i one sa činom i one bez njega, uopšte nije bilo briga da li je on tu ili ne. Ne bi uopšte prekidali međusobno ćaskanje čak ni kada bi im Goi izdavao neku naredbu. Nisu se obazirali na njegovo prisustvo, baš kao što nisu zapažali ni prisustvo vazduha. A kad ga nisu slušali potčinjeni, sasvim je prirodno da ni njegovi pretpostavljeni, upravnik i zapovednik stražare, uopšte nisu računali na njega. Kada bi se našli oči u oči sa njim, iza ledenih pogleda prikrivali su besmisleni detinjasti zlobu, a obraćali su mu se samo gestikulacijom. Nije slučajno to što je čovek obdaren glasom. Tako ni oni povremeno nisu uspevali da gestikulirajući izraze ono što su hteli. Ali, izgleda da su oni sve to pripisivali njegovoj nedovoljnoj sposobnosti da ih razume. Stoga, kad god bi Goi traljavo obavio njihove naloge, najpre bi ga odmeravali, od njegove nakrivljene kape, pa sve do donova njegovih iznošenih slamnatih sandala, a onda bi mu odjedared okrenuli leđa i bez glasa se smejali. Pa ipak, Goi se nije ljutio. Bio je tako krotak i bojažljiv da uopšte nije osećao svu tu nepravdu.

Međutim, njegove kolege samuraji bi sa zadovoljstvom terali šegu sa njim. Kao što su oni stariji mlađima prepričavali stare dosetke na račun njegove neugledne pojave, tako su i mlađi koristili priliku i vežbali na njemu svoju takozvanu duhovitost.

Neumorno su ismevali Goijev nos, brkove, kapu i odeću, čak i u njegovom prisustvu. I to nije sve. Česta tema njihovog razgovora bila je i njegova bivša žena sa oklembesenom donjom usnom, od koje se Goi razveo pre pet, šest godina, kao i jedan sveštenik pijanica za koga se pričalo da je u prisnim odnosima sa njom. Povrh toga, ponekad su sa Goijem zbijali i krajnje grube šale. Nemoguće ih je sada sve pobrojati. Ako vam samo pomenem da su jednom popili sav sake iz njegove čuture od bambusa, pa mu u nju sipali urin, onda verovatno možete zamisliti sve ostalo.

Goi je, pak, bio potpuno neosedljiv na sve te pakosti. Barem je to sa strane tako izgledalo. Sta god da su mu govorili, njemu se čak ni boja lica nije menjala. Obično je čurke gladio tanke brkove i obavljao svoje redovne dužnosti. Kada bi njegove kolege preterale sa nestašlucima, zakačili mu parče hartije za perčin ili vezali sandale za korice mača, on bi, sa takvim smeškom na licu kao da ne zna da li da se nasmeje ili da zaplače, rekao: „Ne valja vam to.” Ko god bi video to hce i čuo taj glas, na kratko bi bio dirnut svim tim jadom. (Taj koga oni kinje nije samo jedan Goi crvenoga nosa, već neko koga oni ne poznaju, mnogi sa njegovim licem i njegovim glasom, koji osuđuju njihovu okrutnost.) Premda neodređene, takve misli bi tek na tren okrnule njihova srca. Samo, bilo je malo onih kod kojih bi se takva osećanja dugo zadržala. Među tom nekolicinom, našao se i jedan samuraj bez čina. Bio je to mladić poreklom iz pokrajine Tanba, kome su prvi meki brkovi tek počeli da garave gornju usnu. Naravno, u početku je i on, kao i ostali, bez ikakvog razloga prezirao Goija crvenoga nosa. Međutim, otkad je jednom prilikom čuo: „Ne valja vam to”, nikako nije mogao da odagna taj glas iz glave. Od tada je gledao Goija sasvim drugim očima. Jer, sa tog neuhranjenog glupavog lica nesrećnog Goija, gledalo ga je ucveljeno „biće” koga ljudi ugnjetavaju. Kad god bi razmišljao o Goiju, taj samuraj bez čina pomislio bi kako čitav svet odjednom ispoljava svoju prirodnu podlost. U isto vreme, osećao je kako taj promrzli nos i proređeni brkovi njegovom srcu pružaju izvesnu utehu.

Ah, samo je on tako mislio. Ako ostavimo po strani ovaj izuzetak, Goi je, kao i uvek, morao da živi pasjim životom, prezren od svoje okoline. Prvo, ni odeća mu nije bila valjana. Imao je jednu zagasito plavu odoru i jedne pantalone iste boje, tako izbledele da se za njih nije moglo reći ni da li su indigo ili tamnoplave. Na ramena mu je pala odora sa gajtanima i ukrasima poružnele boje, a rubovi pantalona bih su mu prilično iskrzani. Dok ispod pantalona proviruju njegove mršave noge bez donjeg rublja, ne samo njegovim kolegama zlih jezika, već i drugima, činilo se da gledaju premorene noge mršavog vola koji jedva vuče kola nekog mršavog dvorskog plemića. I mač koji je nosio bio je prično loš, sa metalnim delovima sumnjive izrade i sa koricama čiji je crni lak bio mestimično oguljen. Kad bi Goi crvenoga nosa, vukući nemarno svoje sandale, hodao sitnim koracima pogrbljenih leđa, koja bi se još više povila kada bi zahladnelo, i zverao levo-desno, nije ni čudo što su sa njim terali šegu čak i torbari koji su tuda prolazili. Evo šta se jednom desilo....

Toga dana, Goi je upravo krenuo od uličice Sando prema vrtu Šinsen, kad spazi grupu od šest, sedam dečaka kako nešto rade pokraj puta. Pomisli da možda teraju čigru i priviri iza njihovih leđa, ali vide kako oni zapravo, rukama i nogama udaraju, odnekud dolutalo, neko čupavo pseto, vezano konopcem oko vrata. Ako je ikada prema nekom i osetio sažaljenje, taj strašljivi Goi uvek se ustručavao da to pokaže pred drugima. No, budući da su ovaj put u pitanju bila deca, on se malo osmeli. Što je ljubaznije mogao, potapša po ramenu jednog dečaka koji je izgleda bio najstariji i prevali preko usta: „Poštedite ga. I kucu boli kada je tako udarate.” Dečak na to okrenu glavu i podigavši pogled, prezrivo se upilji u Goija. Gledao je Goija istim onim pogledom kojim ga gleda

zapovednik stražare kada ovaj valjano ne izvrši njegovu naredbu. „To se tebe ne tiče.” Zakoračivši jednom nogom unazad, dečak iskrivi svoja uobražena usta i reče: „Šta hoćeš? Ti, crvenonosil!”. Goi se osećao kao da su ga ove reči ošamarile. Ali, nije se on ni najmanje naljutio zbog ovih ružnih reči. Osetio se on ovako jadan i ponižen zbog svoje bespotrebne upadice. Prikrivši gorkim osmehom svoju posramljenost, on ćutke produži ka vrtu Šinsena. Onih šest, sedam dečaka kreveljilo se i plezilo iza njegovih leđa. A on to, naravno, nije ni primetio. Čak i da jeste, to bi malodušnom Goiju bilo svejedno....

Da li je junak ove priče rođen samo zato da bi ga prezirali i zar je moguće da on nema nikakvih želja? Ipak nije tako. Od pre šest, sedam godina on strasno žudi za kašom od jamovog korena. To je kaša spravljana tako što se koren jama, iskopan u planini, iseče na komade i onda kuva u slatkom soku marante. U tadašnje vreme, ovo jelo je smatrano vrhunskom poslasticom, pa bi se našlo čak i na samoj carskoj trpezi. Prema tome, ljudi poput našeg Goiija nisu imali druge prihke da probaju ovu kašu, osim jednom godišnje na novogodišnjoj gozbi u namesnikovoj palati. A i tada bi dobili tek toliko da njome ovlaže usta. Zato je već dugo vremena Goijeva jedina želja bila da se do mile volje najede kaše od jamovog korena. Naravno, on o ovome nije nikome rekao ni reči. Ni on sam možda nije bio svestan da mu je to bila jedina želja u životu. A može se slobodno reći da je on zapravo za to i živio. Ponekad čovek čitav svoj život posveti nekoj neshvatljivoj želji za koju i nije sasvim siguran da li će mu se ikad ostvariti. Oni koji se takvoj ludosti podsmevaju, na kraju krajeva nisu ništa drugo do obični posmatrači života.

Međutim, to o čemu je Goi sanjario, „da se do mile volje najede kaše od jamovog korena”, neočekivano se lako ostvarilo. Da vam ispričam kako se to dogodilo - to je svrha ove priče.

* * * *

Drugog januara te godine, u Motocuneovu palatu pozvani su takozvani vanredni gosti. (Carev namesnik pozivao je ove vanredne goste, ministre i plemiće na gozbu, ništa lošiju od velelepne gozbe koju su carica i prestolonaslednik priređivali u isto vreme.) I Goi je bio među samurajima koji su zajedno dehh ostatke od gozbe. U to vreme još nije postojao običaj da se hrana deli prosiacima, već bi okupili samuraje koji su bili u službi te kuće i njima delili preostalu hranu. Doduše, iako kažem da ova gozba nije bila ništa lošija od one velelepne, u ta davna vremena na trpezi nije bilo toliko pravih đakonija, koliko je bilo različitih vrsta hrane. Na primer: pirinčani kolači, prženi pirinčani kolači, sušene školjke, sušeno živinsko meso, bela riba iz reke Uđi, jezerski šarani iz Omija, usoljene suve deverike, usoljeni lososi nadeveni usoljenom ikrom, hobotnice na žaru, jastozi, velike i male mandarine, citrusi, japanske jabuke sušene na štapićima i drugo. Među njima, nalazila se i već pomenuta kaša od jamovog korena. Svake godine, Goi je sa nestrpljenjem iščekivao tu kašu. Ali, kako je gostiju uvek bilo mnogo, njegova porcija je bila neznatna. Te godine gotovo da nije dobio ni malo. I možda se to njemu samo činilo, bila je ukusnija nego ikad. I zato, kada je pojeo kašu, i dalje je netremice zurio u praznu činiju i brišući dlanom ostatke kaše sa svojih retkih brkova, nesvesno izustio: „O, da li ću se ikad do mile volje najesti ovoga?”

„Pazite, gospodin se, navodno, još nikada nije do mile volje najeo kaše od jamovog korena.”

Goi nije još ni završio rečenicu, a neko je već podrugljivo dobacio. Bio je to grub i ležeran glas, glas nekog ratnika. Goi nakrivi svoje pogrbljeno telo i glavu, i bojažljivo

pogleda prema tom čoveku. Glas je pripadao Fuđivara Tošihitu, sinu načelnika opštih poslova, Tokinage, koji je u to vreme služio istog gospodara Motocunea. Bio je to pravi džin, plećat i snažan, viši od svih oko njega, koji je žvakao pečeno kestenje i ispijao jedan za drugim pehare crnog vina. Izgleda da je već bio prilično pripit.

„Baš mi te je žao.” Videvši da je Goi podigao glavu, Tošihito nastavi s prezirom i sažaljenjem u glasu.

„Ako ti je volja, ja, Tošihito, omogućiću ti da se najedeš kaše.”

Pas koga stalno kinje neće tako lako prići ni kada mu daju komad mesa. Sa onim svojim uobičajenim osmehom na hcu, kao da ne zna da li da se nasmeje ili da zaplače, Goi je gledao, čas u Tošihitoovo hce, čas u praznu činiju.

„Ej, zar to ne bi želeo?”

„.....”

„Šta kažeš?”

„.....”

U tom trenutku, Goi oseti da su pogledi svih prisutnih uprti u njega. Samo od jednog njegovog odgovora zavisilo je da li će opet biti izložen podsmehu. Bilo mu je jasno da će terati šegu s njim šta god da odgovori. Oklevao je. Da ovaj drugi nije baš u tom trenutku rekao pomalo ljutitim glasom: „Ako nećeš, ja neću insistirati!”, Goi bi, ko zna koliko dugo gledao, čas u Tošihitoovo lice, čas u činiju. Čuvši ove reči, on žurno odvrati:

„Ma ne.... bio bih vam veoma zahvalan.”

Svi koji su slušali ovaj razgovor prsnuše u smeh. „Ma ne, bio bih vam veoma zahvalan.” Ponovio je neko, oponašajući Goiija. Od gromoglasnog smeha, brojne, meke i krute dvorske kape talasale su se neko vreme nad činijama i posuđem sa žutim mandarinama i crvenim citrusima. Sam Tošihito smejaao se glasnije i veselije od svih ostalih.

„E, onda ću te ja uskoro pozvati.” Dok je to govorio, lice mu se zgrči. Smejući se zagrcnuo se sakeom koji je pri tom ispijao. „.....Dogovoreno, je li?”

„Bio bih zahvalan.”

Pocrvenevši, Goi još jednom promuca svoj pređašnji odgovor. Svi su, razume se, opet prsnuli u smeh. A Tošihito, koji je namerno ponovio pitanje da bi izvukao Goijev odgovor, grohotom se smejaao dok su mu se široka pleća tresla, kao da ga je ovo zabavljalo još više nego pre. Ovaj priprosti grubijan sa severa znao je samo dva načina kako da provodi svoj život. Prvi je da dobro pije, a drugi da se slatko smeje.

Na sreću, razgovor je skrenuo na druge teme, dalje od ove dvojice. Možda i zato što je svima ostalima bilo neprijatno da svoju pažnju usredsređuju na Goiija, ma koliko ga rado ismevali. Kako bilo, razgovor je prelazio sa jednog predmeta na drugi, sve dok od jela i pića ne ostade gotovo ništa, kad pažnju svih privuče priča o jednom samuraju pitomcu, koji je pokušavao da se popne na konja dok su mu obe noge bile uvučene u jednu nogavicu kožnih pantalona. Ali, samo Goi izgleda nije slušao druge priče. Možda zato što su njegove misli zaokupljale samo ove reči: kaša od jamovog korena. Tu je bilo pečenog fazana, ali se on nije latio štapića za jelo. Tu je bila čaša crnog vina, on je nije primeo ustima. Držeći obe ruke u krilu, poput devojkice na sastanku za ugovaranje braka, nevino crveneći sve do korena svoje, mrazom oprljene kose, zurio je ko zna koliko dugo u praznu crnu činiju i tupavo se smeškao....

Jednoga jutra, četiri, pet dana kasnije, dva čoveka ćutke su jahala za Avatagući drumom duž obale reke Kamo. Jedan od njih bio je muškarac u lovačkoj odeći svetloplave boje i pantalonama u istom tonu, sa zlatom i srebrom ukrašenim mačem za pasom (crnih brkova i lepih uvojaka kose). Onaj drugi izgledao je kao četrdesetogodišnji samuraj u pohabanoj zagasito-plavoj odori, sa samo dva tanka pamučna odela preko nje i nemarno vezanim pojasom, i sa crvenim nosom koji je curio vlažeći gornju usnu, jednom rečju sve na njemu izgledalo je veoma jadno. Jedino su obojica jahala tako lepe, brze ate trogoce, prvi čilaša, a drugi kulaša, da su ili usput svi trgovci i samuraji zadivljeno posmatrali. Za njima su trčkarala dvojica, jedva održavajući korak sa konjima, i to jedan lični sluga i jedan lukonoša. Bih su to Tošihito i Goi sa svojom pratnjom, što ovde i ne treba posebno naglašavati.

Iako je bilo zimsko doba, vreme je bilo tako tiho i vedro da nije bilo ni daška vetra da zanjise uvelo lišće pelena među belucima pokraj vode koja je žuborila. Bezlisne grane povijenih vrba koje su gledale na reku, kupale su se u sunčevoj svetlosti, glatkoj kao svilene bombone, tako da su čak i pokreti repa jedne pastirice sa vrha drveta bacali žive senke na drum. Iznad tamnog zelenila brda Higašijame, ukazivala su se skoro čitava, baršunasta i mrazom razjedena pleća planine Hiei. Jahali su u pravcu Avatagućija, lagano i ne koristeći bičeve, dok su se sedefni ukrasi na njihovim sedlima presijavali na bhtavoj sunčevoj svetlosti.

„Možete li mi reći kuda ste to izvoleh povesti moju malenkost?“, upita Goi nevešto pritežući uzde.

„Uskoro ćemo stići. Ne brini, nije tako daleko.“

„To je onda blizu Avatagućija?“

„Pa, može se tako reći.“

Kada je Tošihito jutros pozvao Goiija, rekao mu je da u blizini brda Higašijame postoji mesto gde izvire topla voda i pozvao ga da pode tamo sa njim. Goi crvenoga nosa je to odmah prihvatio. Pošto se dugo nije kupao, osećao je žmarce po celom telu. Mogućnost da se okupa u toploj vodi, uz gošćenje kašom od jamovog korena, bila bi pravi blagoslov. Tako razmišljajući, uzjahao je on kulaša koga mu je Tošihito doveo. Ah, kada je Goi, rame uz rame sa Tošihitom, stigao dovde, shvatio je da ovo, po svoj prihi, nije mesto u koje se Tošihito uputio. Zapravo, oni su u međuvremenu prošli Avatagući.

„Onda nije Avatagući?“

„Još malo dalje.“

Tošihito je mirno jahao dalje sa osmehom na usnama, namerno izbegavajući da pogleda Goiija u lice. Kuće s obe strane druma se postepeno razrediše, sve dok jedino što se videlo na prostranim zimskim poljima nisu bile vrane u potrazi za plenom i sneg zaostao u planinskim zavetrinama koji se blede plavio. Iako je nebo bilo vedro, ighčasti vrhovi rujevog drveća štrčali su visoko u nebo i tako još više doprinosili hladnoći.

„Je l' blizu Jamašine?“

„Jamašina je ovde. Mi ćemo još malo napred.“ I zaista, tek što je on to rekao, prošli su Jamašinu. Bilo je još dalje. Utom nekako ostaviše za sobom i Sekijamu, i nešto posle podneva stigoše pred hram Mii. U ovom hramu Živeo je sveštenik, koji je bio Tošihitoov dobar prijatelj. Tošihito i Goi ga posetiše i ovaj ih počasti ručkom. Posle toga, oni opet uzjahaše svoje konje i pohitaše dalje. U poređenju sa drumom koji su do tada prešli,

nadalje su se odžaci naseljenih kuća još rede dimili. U to doba, naročito, sve je vrvelo od razbojnika i to su bila nesigurna vremena.

.....Još više povijajući svoja pogrbljena leđa, Goi podiže pogled prema Tošihitoovom licu i upita ga: „Je li još napred?”

Tošihito se nasmeši. Bio je to smešak kao u deteta koga su stariji gotovo uhvatili kako čini neki nestašluk. Činilo se da bore na vrhu njegovog nosa i opušteni mišići u uglovima očiju, oklevaju da li da prsnu u smeh ili ne. Najzad reče:

Ja u stvari nameravam da te odvedem do Curuge.” Smejući se, Tošihito podiže korbač i pokaza nebo u daljini. Ispod njegovog korbača, jezero Biva u zemlji Omi svetlucalo je pod svetlošću popodnevnog sunca. Goi je bio zbunjen.

„Kad kažete Curuga, nije li to Curuga u oblasti Ećizen?”

Onaj Ećizen.....”

Nije da Goi nije često slušao o tome kako Tošihito, budući da je postao zet Fuđivara Arihitoa iz Curuge, tamo provodi veći deo svog vremena. Ali mu sve do tog trenutka nije ni palo na pamet da njega vodi upravo tamo. Pre svega, kako uopšte može, samo sa dvojicom slugu, živ i zdrav da stigne do daleke zemlje Ećizen, preko tolikih planina i reka. Pogotovo sada kada iz svih krajeva zemlje stižu glasine o razbojnicima koji ubijaju putnike.-----Goi je gledao

Tošihitoovo lice kao da ga preklinje:

„Bože me sačuvaj. Dok sam mislio da idemo u Higašijamu, stigli smo u Jamašinu. Kada sam pomislio da idemo u Jamašinu, stigli smo u hram Mii. Najzad, kažete mi da me vodite u Curugu u oblasti Ećizen, pa šta li vi to, za ime sveta, nameravate? Da ste mi to odmah rekli, ja bih bar sa sobom poveo svoje slugu. ----- U Curugu. Bože me sačuvaj.”

Tako je mrmljao Goi, spreman da svakog trenutka brižne u plač. Da mu hrabrost nije ulivala njegova želja „za kašom od jamovog korena”, on bi ih verovatno napustio i vratio se sam natrag u Kjoto.

„Smatraj da je Tošihito sam jak kao hiljadu ljudi. Ništa se ti ne brini zbog našeg puta.”

Tošihito se podsmevao, namrštivši se kada je opazio Goijevu pometnju. Onda pozva svog ličnog slugu, baci na leđa tobolac za strele koji mu je sluga doneo, uze od njega i crni lakirani luk, položi ga vodoravno na sedlo, obode konja i krenu napred. Tek sada bojažljivom Goiju nije preostalo ništa drugo nego da se bez pogovora pokori Tošihitoovoj volji. Dok je beznadežno zurio u ogolelu pustaru svud unaokolo, prisećao se molitve boginji milosrđa i tiho je izgovarao, nastavljajući svoj tegobni put kao i do tada, dok su koraci njegovog konja bili neujednačeni, a onaj njegov crveni nos samo što nije dodirnuo obluche na sedlu.

Polja kojima je odjekivao topot kopita bila su ponegde pokrivena požutelom trskom, a hladne bare kojih je bilo tu i tamo i u kojima se ogledalo plavo nebo, izgledale su kao da će se same od sebe zamrznuti tog zimskog popodneva. Tamo u daljini, jedan planinski venac neosvetljen suncem, na kom nije bilo čak ni onih blještavih odsjaja preostalog snega, bojio je u nedogled vidik svojom ljubičastom bojom, a turobni gustiši sparušene trave često su ometali slugu da ugledaju te vrhove planina. ----- U jednom trenutku, Tošihito se brzo okrenu prema Goiju i povika:

„Eno tamo, dolazi nam pogodan glasnik. Po njemu ćemo poslati poruku u Curugu.”

Goi nije baš najbolje razumeo Tošihita, pa se bojažljivo zagleda u pravcu u kom je ovaj pokazivao lukom. Nigde ni traga ni glasa od nekog čoveka. Jedino se tamo, u čestaru

gusto isprepletane divlje loze, jedna lisica lenjo kretala, dok joj je meko krzno bilo obasjano svetlošću zalazećeg sunca.

----- Za tili čas, lisica hitro poskoči i odjuri ko zna gde.

Istovremeno i Tošihito ošinu korbačem svoga konja i jurnu za njom. Čak se i Goi osmeli i dade se za Tošihitoom. Ni sluge, naravno, nisu smele da zaostanu za njima. Neko vreme, topot konjskih kopita po kamenju remetio je tišinu široke ravnice, ali nedugo zatim, videše da je Tošihito zaustavio svoga konja i da niz sedlo drži naglavačke obešenu lisicu, koju je ko zna kad uhvatio. Mora biti da je to učinio tako što ju je jurio sve dok ona nije izgubila snagu, pa ju je pritisnuo konjem i uhvatio je rukom. Brišući nervozno graške znoja koje su mu se skupile na retkim brkovima, Goi s mukom pritera svog konja.

„Počuj me dobro, lisice!“, Tošihito ovo izgovori naročito dostojanstvenim glasom, držeći lisicu visoko pred očima. „Otiđi noćas do Tošihitoovog dvorca, i ovako im reci: Tošihito stiže iznenada, u pratnji jednog gosta. Pošaljite ljude da mu izađu u susret do Takašime oko deset časova sutra izjutra i neka povedu dva osedlana konja.' Bolje bi ti bilo da ne zaboraviš!“

Kad završi svoj govor, Tošihito zavitle lisicu i baci je daleko u šiprag.

„Gle, kako juri! Kako samo juri!“

Dvojica slugu koji su jedva uspeli da sustignu Tošihita i Goi, veselo su pljeskali rukama gledajući za lisicom u begu. Pod svetlom večernjeg sunca, njena leđa boje opalog lišća jurila su najbrže što su mogla i nije je sprečavalo ni korenje drveća, ni kamenje. Sa mesta na kom su stajali, mogli su to da vide jasno kao na dlanu. Jureći za lisicom upravo su izbili na jednu blagu uzbrdicu, koja se izdizala odmah pokraj isušenog rečnog korita usred široke ravnice.

„Baš je to pouzdan glasnik, zar ne?“

Otkrivajući svoje naivno strahopoštovanje i divljenje, Goi je sada sa poštovanjem gledao lice tog divljeg ratnika, koji je imao moć čak i nad lisicom. On nije ni razmišljao o tome koliki jaz postoji između njega i Tošihitoa. Samo je, sve više se potčinjavajući njegovoj volji, sa sve većim ubeđenjem osećao da je i njegova sopstvena, inače trpeljiva volja, postajala nekako slobodnija.----- Verovatno se u ovakvim trenucima laskanje rađa kao nešto sasvim prirodno. Ako čitaoci nadalje čak i ustanove da je držanje Goi crvenoga nosa ulizičko, ipak ne bi trebalo da posumnjaju u njegov karakter.

Lisica koju je Tošihito bacio pojuri niz strmu padinu kao da se kotrlja, i vešto skakućući između kamenja u isušenom rečnom koritu, energično ustrča ukoso uz suprotnu padinu. Kad je ustrčala, osvrnu se i ugleda kako družina onog samuraja koji ju je uhvatio, i konji, jedan do drugog stoje na dalekoj padini. Na ledenom vazduhu, čilaš i kulaš su se naročito isticali, jasnije nego da su na slici, kupajući se u svetlosti zalazećeg sunca.

Okrenuvši glavu napred, hsica poput vetra pojuri kroz sparušenu trsku.

* * * *

Kao što se i očekivalo, družina je u deset časova izjutra stigla do Takašime. Skromni zaselak na obali jezera Biva, gde su raštrkane kuće pokrivene slamom stajale pod nebom koje je bilo oblačno, za razliku od onog juče, a površina jezera se hladno prostirala između borova što su rasli na obali, namreškana od pepeljasto sivih talasića i nalik na ogledalo koje su zaboravili da uglašaju.----- Stigavši dotle, Tošihito se okrenu Goi:

„Gledaj tamo. Izgleda da nam neki ljudi dolaze u susret.”

Bilo je to, zapravo, dvadeset, trideset muškaraca, od kojih su neki jahali konje a drugi išh pešice, vodeći još i dva osedlana konja, a svima su rukavi odora lepršali na hladnom vetru dok su brzo prilazili obalom jezera između borova. Kad su se već sasvim približili, konjanici žurno sjahaše, a pešaci se nakloniše pokraj puta, i svi su smerno čekali Tošihitoov dolazak.

„Izgleda da je lisica obavila dužnost glasnika.”

„U njenoj prirodi je da se prerušava, zato nije ni čudo što je izvršila ovako laku uslugu.”

Dok su Tošihito i Goi ovako razgovarali, družina stiže do mesta na kom su vazali čekali.

„Hvala što ste došli”, povika Tošihito. Skupina koja se klanjala, odmah se uspravi i zauzdaše konje ove dvojice. Za čas se svi razveseliše.

„Sinoć se desilo nešto neobično.”

Tošihito i Goi sjahaše i nisu stigli ni da posedaju na krznene prostirke, kad jedan sedokosi vazal u tamnocrvenoj odori istupi pred Tošihitoa i tako mu reče.

„Šta to?”, Tošihito upita dostojanstveno, nudeći Goiija hranom koju su vazali doneli u drvenim kutijama.

„Slušajte. Sinoć oko osam časova, gospodarica je odjednom izgubila svest. *Ja sam liska iz Sakamotoa. Donosim vam poruku koju vam je danas poslao gospodar i zato priđite i dobro me saslušajte!*” Tako nam je rekla. Kada smo se svi okupili oko nje, gospodarica je nastavila: *‘Gospodar namerava da dođe iznenada, u pratnji jednog gosta. Pošaljite ljude da mu izađu u susret do Takašime oko deset časova sutra ujutru, i neka povedu dva osedlana konja.’* Tako nam naloži.”

„Ovo je zaista neobično”, složi se Goi gledajući Tošihitoovo i lice njegovog vazala, a na odobravanje i jednog i drugog.

„Nije to sve što nam je gospodarica prenela. Sva preplašena, drhteći od užasa, rekla je: *Nemojte zakasnuti. Ako zakasnite, mene će gospodar oterati*’, a onda je stala da plače neutešno.”

„Šta je posle toga uradila?”

„Odmah posle toga je zaspala. Izgleda da se još uvek nije probudila kada smo mi polazili.”

„Šta kažeš na to?” Saslušavši vazala, Tošihito pogleda Goiija i ponosno reče:

„I divlje zveri služe Tošihitou.”

„Ništa drugo u mom životu nije me ovako zaprepastilo.” Češkajući svoj crveni nos, Goi se malo naklonio, a onda otvorio usta, sasvim zadivljen. Na brkovima mu je ostalo kapljica sakea.

* * * *

Dogodilo se to te iste večeri. Iznuren, Goi je provodio dugu besanu noć u sobi Tošihitoovog dvorca, a pogled bi mu povremeno skliznuo na plamen trščane svetiljke. Jedno za drugim, kroz glavu su mu prolazile razne stvari ---- kako je, ranije te večeri, dok još nisu stigli ovamo, sa

Tošihitoom i njegovim slugama prijateljski ćaskao; planina obrasla borovima; potočić; pusta polja; kao i trava, Ušće na drveću, kamenje, miris dima vatri zapaljenih po poljima. Onaj osećaj olakšanja, kada je ugledao crveni žar ćumura u dugačkom mangalu pošto su te večeri konačno stigli u ovaj dvorac obavijen izmaglicom naročito rumenila zalazećeg sunca ----- i to mu se sada, dok leži ovako, činilo kao neka daleka prošlost. Udobno opruživši noge pod četiri, pet palca debelo postavljenim, žutim jorganom, Goi je rasejano posmatrao svoju opruženu priliku.

Ispod jorgana koji mu je posudio Tošihito, nosio je dva, debelo postavljena, komada rublja žute boje. Bilo mu je veoma toplo i samo što se nije oznojio. Tome je doprinosila i omamljenost od čaše sakea popijenog za vreme večere. Naspram rešetkastog zastora oko kreveta bilo je prostrano dvorište studeno od mraza, ali on, tako zanet, o tome nije ni malo brinuo. Sve ovo se uvek razlikovalo od njegove službene odaje u Kjotu. Pa ipak, u duši našeg Goiija postojao je nekakav neuravnoteženi nemir. Pre svega, nestrpljivo je čekao da vreme što pre prođe. A u isto vreme, mislio je da osvit ----- vreme kada će se najesti kaše od jamovog korena, ne srne tako brzo da dođe. A u pozadini ova dva oprečna osećanja koja su nadvladavala jedno drugo, stajao je nespokoj nalik današnjem pro hladnom vremenu, koji je izazvao neočekivan obrt prilika u kojima se našao. Sve ovo ga je opterećivalo, tako da mu ni dugo očekivana toplina nije prizivala san na oči.

U tom času, do ušiju mu dopre nečija vika iz prostranog dvorišta napolju. Po glasu bi rekao da je to onaj prosedi vazal koji im je izašao u susret, izdavao neka naređenja. Njegov suvi glas odjekivao je kroz mraz, a Goiiju se činilo da mu svaka njegova reč kao studena bura prodire do kostiju.

„Svi vi, podanici, dobro me saslušajte! Prenosim vam gospodarevu želju da svako od vas redom, do šest časova izjutra donese po jedan koren jama, tri palca debeo i pet stopa dugačak. Nemojte da zaboravite, do šest časova izjutra!”

Par puta je ponovio naređenje i ubrzo nakon toga od ljudi više nije bilo ni traga ni glasa, pa za tren oka zavlada ona ista mirna zimska noć. U toj tišini, Čulo se samo cvrčanje ulja u svetiljci. Plamen je lelujaao poput crvene vate. Goi se suzdržao da ne zevne i opet ga obuzeše nepovezane misli. ----- Nema sumnje da im je zbog kaše traženo da donesu korenje jama. Onaj predašnji nemir, na koji je načas zaboravio dok mu je pažnju zaokupljalo ono što se napolju dešavalo, opet se nenadano uvuče u njegovu dušu. I dalje je bio preplavljen, sada još izrazitije nego ranije, onim zlobnim osećajem da ne želi da kašom od jamovog korena bude poslužen prebrzo. Njegova želja „da se do mile volje najede kaše od jamovog korena”, koja će se, po svoj prilici, tako lako ostvariti, nakon svih ovih godina dugog čekanja, izgledala mu je sada kao uzaludna muka. Kad bi samo bilo moguće, on bi pozeleo da sve teče tako što će se prvo pojaviti neka neočekivana prepreka koja će mu makar još za izvesno vreme onemogućiti da jede kašu, a da posle toga, kada ta prepreka nestane, on konačno dođe do kaše. ----- Dok su mu se takve misli vrtele po glavi poput kakve čigre, Goi, umoran od puta, čvrsto zaspao i utonu u dubok san.

Kada je narednog jutra otvorio oči, prvo što mu je palo na pamet, bilo je korenje jama od prethodne večeri, pa on brzo podiže rešetkasti zastor u sobi. Verovatno se uspavao, pa je već prošlo šest časova. Na četiri, pet dugačkih asura, raširenih po prostranom dvorištu, oko dve, tri hiljade debala bilo je naslagano u gomilu nalik na planinu, koja je gotovo dotakla ivicu strehe što je štrcala ukoso pod krovom od kore čempresa. Kada je bolje pogledao, shvatio je da su sve to bili neobično veliki korenovi jama, svaki tri palca debeo i pet stopa dugačak.

Goi protrlja sanjive oči, pa iznenađen, gotovo izbezumljen, stade izgubljeno gledati unaokolo. Po prostranom dvorištu, na tek pobijenim kočicama bilo je, jedan do drugog, postavljeno pet, šest kodova, zapremine po dvadeset akova, a oko njih su poslovale desetine mladih sluškinja u belim postavljenim haljinama. Potpaljivale su vatru, džarale pepeo, ili iz novih, nelakiranih vedara presipale sladak sok marante u kodove, i kud god je sezao pogled, sve su bile zauzete pripremama za spravljanje kaše. Dim koji se dizao ispod kodova i para koja se pušila iz njih mešala se sa izmaglicom zore koja još nije nestala i čitavo dvorište je bilo obavijeno pepeljasto sivim omotačem od kog su se stvari teško razaznavale, a jedino se crveneo plamen koji je buktao ispod usijanih kodova. Sve što se videlo i čulo bila je jedna opšta pometnja, kao na kakvom poprištu bitke ili mestu požara. Goi je sada razmišljao o tome kako se ova gomila korenova jama, u tim ogromnim kotlovima od po dvadeset akova pretvara u kašu. Razmišljao je o tome kako je prevaleo taj daleki put od Kjota do Curuge u oblasti Ećizen samo da bi se najeo kaše od jamovog korena. I što je duže o tome razmišljao, sve se bednije osećao. A njegov prohtev za ovim jelom, koji je izazivao naše saosećanje prema njemu, u tom trenutku zapravo se već upola smanjio.

Sat kasnije, sedeo je Goi za doručkom sa Tošihitom i njegovim tastom Arihitom. Pred njima se nalazila velika srebrna posuda, zapremine trećine akova, do vrha ispunjena nepreglednim morem kaše od jamovog korena. Goi je ranije video na desetine momaka kako pod onom strehom, vešto baratajući noževima, žustro seku one korenove jama, kao da ih delju. Gledao je, zatim, one sluškinje kako se kreću tamo-amo, neprestano ih skupljaju i sve do poslednjeg ubacuju u onih pet kodova zapremine dvadeset akova. Kada konačno na asurama nije preostalo više ni jednog korena, posmatrao je kako se iz onih kodova u vedro jutarnje nebo kovidaju mnogobrojni stubove pare, u kojima se mešao miris jama i soka od marante. Stoga nije ni čudo što se on koji je sve to video, kada su ga poslužili kašom od jamovog korena u onoj velikoj posudi, osetio sitim i pre nego što ju je okusio. ----- Goi je sedeo pred onom velikom posudom i sav zbunjen brisao znoj sa čela.

„Čuo sam da do sada niste imali prilike da se do mile volje najedete kaše od jamovog korena. Izvolite, poslužite se bez ustezanja.” Tošihitoov tast, Arihito, naredi slugama da na pladnjeve stave još nekoliko velikih srebrnih posuda. Svaka je bila do vrha napunjena kašom. Goi zatvori oči, a njegov nos koji je i inače bio crven, pocrvene još više dok je u poveću zemljanu činiju sipao otprilike polovinu kaše iz one velike posude, i potom je pojeo preko volje.

„Kao što je moj tast rekao, uopšte ne treba da se ustežeš.”

Tošihito ovo izgovori pakosno se smejući i dodade mu sa svoje strane novu vehku posudu. Goi se našao u neprilici. Iskreno govoreći, on nije želeo da pojede ni onu prvu činiju. A ipak, uspeo je uz izuzetan napor da isprazni tek polovinu velike posude. Kada bi uzeo još malo, uopšte ne bi mogao da je proguta. Ah, s druge strane, ne pojesti još, značilo bi nipodaštavati Tošihitoovu i Arihitoovu ljubaznost. Zato je on opet zatvorio oči i pojeo trećinu preostale kaše. Nije mogao više ni zalogaja.

“Veoma sam vam zahvalan. Baš sam se najeo.----- O dragi bože, veoma sam vam zahvalan.”

Goi je to izgovorio zamuckujući. Izgledalo je da je u grdnoj nevolji i graške znoja su orosile njegove brkove i vrh nosa, kao da nije zimsko doba.

„Kako vi malo jedete. Naš gost se izgleda usteže. Šta čekate vi tamo?”

Na ove Arihitoove reči, sluge pokušale da sipaju još kaše od jamovog korena iz novih velikih posuda u zemljanu činiju. Razmahujući rukama kao da tera muve, Goi im iskreno stavi do znanja da više ne želi.

„Ne, ne mogu više. •••• Izvinjavam se, ne mogu više.”

Da tog trenutka Tošihito nije iznenada pokazao na strehu kuće prekoputa i rekao: „Pogledajte tamo”, Arihito sigurno ne bi prestao da nutka Goi kašom. Ali, na svu sreću, Tošihitoov glas je usmerio pažnju svih na onu strehu. Jutarnje sunce je upravo obasjavalo strehu pod krovom od kore čempresa. Na njoj je krotko sedela neka životinja, izlažući svoje krzno blistavoj svetlosti. Bila je to ona poljska lisica iz Sakamotoa, koju je Tošihito uhvatio prekjuče na putu kroz opustela polja.

„I lisica se uželela kaše od jamovog korena. Momci, dajte i njoj da se najede.”

Tošihitoova naredba bila je odmah izvršena. Lisica skoči sa strehe u prostrano dvorište i za tili čas navali na kašu. Netremice posmatrajući lisicu kako jede, Goi se setno priseti kakav je bio pre nego što je stigao ovamo. Bio je to čovek koga su ismevali mnogi samuraji. Bio je to čovek kome su se čak i deca rugala: „Šta? Ti, crvenonos!” Bio je to jadan i usamljen čovek u izbledejoj odori i pantalonama, koji je tumarao glavnom prestoničkom ulicom Suzaku kao neki čupavi pas litalica. Ali, istovremeno, bio je to srećan čovek, koji je u sebi čuvao samo jednu žarku želju, da se do mile volje najede kaše od jamovog korena. ----- Odahnuo je kada više nije morao da jede kašu i osetio je kako mu se znoj sa lica postepeno suši, počev od vrha nosa. U Curugi i kada je vedro, ujutru duva hladan vetar koji prodire do kostiju. Sav zbunjen, Goi se uhvati za svoj nos i kinu iz sve snage prema velikoj srebrnoj posudi.

Bosnaunited

I

Uđi no Dainagon Takakuni: „Bože, bože, sad kad sam se probudio iz popodnevnog dremeža, dan mi se čini još vrelijim! Nema čak ni povetarca da barem zaljulja cvetove glicinije, tamo u borovim granama. Čak je i onaj, uvek tako osvežavajući žubor izvora postao nepodnošljiv, nekako izmešan sa glasom cvrčka. Možda bi me sluge mogle rashladiti lepezom.

Šta, ljudi su se već skupili? Da pođem, onda, i ja onamo. Sluge, hajde za mnom i ne zaboravite da ponesete te lepeze!

Zdravo svima! Ja sam Takakuni. Oprostićete mi što ja ovako nepristojno, bez košulje.

Dakle, pozvao sam vas danas u ovaj svoj letnjikovac u Uđiju sa namerom da vas nešto zamolim. Evo o čemu je reč: navrativši ovih dana ovamo, na um mi pade da, kao i svi drugi, ja takođe načinim jednu knjigu, no kad sam o tome dobro promislio, uvideo sam da ja, nažalost, ne znam ni jednu priču koju bi vredelo zapisati. A za lenjivca poput mene nema ničeg goreg od toga da se uludo muči izmišljajući koješta. Nameravam, stoga, počev od danas, da od vas čujem priče iz davnih vremena, jednu po jednu, te da od njih sastavim knjigu. Siguran sam da će mi sa svih strana pristizati priče, zanimljive i neobične, kakve ne bih mogao ni zamisliti ja, koji se motam samo po carskom dvoru i oko njega, i to toliko mnogo da bi se njima mogla napuniti lađa i natovariti kola. Iako znam da mnogo tražim, hoćete li da mi uslišite ovu želju?

Hoćete? Odlično! Da Čujem onda redom od svakog od vas po jednu priču.

Ej, sluge! Mašite tim velikim lepezama kako biste nas sve rashladili. Valjda će sad biti bar malo prijatnije. Ti hvče i ti grnčaru, ništa se ne ustručavajte. Priđite obojica skroz ovamo stolu. I ti, prodavačice ribe! Ako si na suncu, korpu možeš ostaviti tu ukraj trema. Kako bi bilo da ti, svešteniče, odložiš taj doboš? I ti samuraju tamo, i ti pustinjače, valjda ste već raširih prostirku.

Možemo li? Ako ste spremni, onda nam ti, stan grnčaru, prvi ispričaj šta god hoćeš.”

II

Starac: „Hvala vam na tim ljubaznim rečima.” Kažete da ćete zapisati sve ono što vam mi, ništavni, isripovedamo - prevelika je to čast za mene. No, ukoliko bih se samo zahvalio na pozivu, ispalo bi da se protivim vašoj volji, pa ću, uz vaše dopuštenje, ipak ispričati jednu beznačajnu staru priču, za vas možda dosadnu, ali ipak molim za trenutak vaše pažnje.

U vreme kad sam još bio mlad, beše u Nari jedan monah neverovatno dugog nosa, po imenu Kurodo Tokugo Ein. Štaviše, vrh tog nosa mu je neprestano bio strašno crven, kao da su ga izbole pčele. Zato su mu u Nari dali nadimak 'Nosonja' - to jest, ranije su ga zvali 'nosati Kurodo Tokugo', ali to im je bilo predugačko pa ga neko, ko zna ko, nazva

'nosati Kurodo', i tako mu se rugahu. Međutim, uskoro i to ispade predugačko, te ga tako, kao u kakvoj pesmi, stadoše zvati 'Nosonja, Nosonja'. I sam sam ga, zapravo, jednom ili dvaput video u hramu Kofuku u Nari. Bio je to čudovišni crveni nos kakav se retko viđa pa nije čudo što su ga ismevali nadimkom Nosonja. Jedne večeri, taj monah Ein, taj Nosonja, nosati Kurodo ili nosati Kurodo Tokugo, bez svojih učenika, sasvim sam neprimetno ode do obale jezera Sarusava i tamo, baš na nasipu ispred Služavkine vrbe, visoko postavi tablu za obaveštenja na kojoj je krupnim slovima bilo napisano: Trećeg dana trećeg meseca iz ovog jezera u nebo će se vinuti zmaj.' Ein, u stvari, nije znao da li u jezeru zaista živi zmaj. Pogotovo je potpuna izmišljotina bilo to da će trećeg dana trećeg meseca taj zmaj poleteti u nebo. Zapravo je izvesnije bilo da se to neće dogoditi. A evo zašto se on upustio u nešto tako besmisleno: njemu je od ranije smetalo to što su svi u Nari, i sveštenstvo i narod, u svakoj prilici ismevali njegov nos i zato je sad on, nosati Kurodo, hteo da jednom nasamari njih, i da ih posle toga do mile volje ismeva - eto sa tom namerom je krenuo u ovaj nestašluk. Mora da vam je ovo sve smešno, no ipak je to priča iz davnih vremena, a tada su ovakva nevaljalstva, u svakom slučaju, posvuda bila moguća.

A sutradan, to obaveštenje prva pronade starica koja svakog jutra dolaziše u hram Kofuku na poklonjenje Amidi. Kad je, poštapajući se žustro bambusovim štapom u ruci sa brojanicom, došla do obale jezera sa koga se magla još nije digla, ona pod onom vrbom primeti tablu koje do juče tu nije bilo. Pomisli kako je baš čudno to što obaveštenje o održavanju propovedi stoji na tako neobičnom mestu, no kad htede da samo prođe, jer ionako nije umela da čita, u susret joj, srećom, naiđe jedan monah u sveštencičkoj odori. Zamoli ga da joj pročita one reči: Trećeg dana trećeg meseca iz ovog jezera u nebo će se vinuti zmaj' - nešto čemu bi se svako iznenadio. Našavši se i sama u Čudu, starica podiže glavu i zbunjeno pogleda monahovo lice, pa ga upita ispravljajući povijena leđa: 'Da li se to u ovom jezeru nalazi zmaj?', a on joj na to sasvim smireno odgovori: 'Postoji priča o tome kako jednom davno u Kini nekom učenjaku iznad obrve iskoči kvrga koja ga je nepodnošljivo svrbela. Jednog dana, na nebo se naglo navukoše oblaci, te stade grmeti i liti kao iz kabla, kad se odjednom ona kvrga provali i iz nje se, obavijen oblakom, pravo u nebo vinu crni zmaj. Pa kad se zmaj može naći čak i u kvrgi, onda bi pogotovu na dnu ovalikog jezera moglo biti na desetine aždaja i otrovnih zmija.' Tako joj je, kažu, održao propoved. Kako je starica oduvek verovala da monasi ne lažu, te je reči, prirodno, zaprepastiše i ona kaza: Ta da, zato meni ona voda tamo tako čudno izgleda!', pa ostavi monaha samog i daščući stade prizivati ime bude Amide dok je uzmicala tako žurno kao da više nema vremena ni da se osloni o bambusov štap, iako još ni ne beše treći dan trećeg meseca. I da nije zazirao od drugih ljudi, monah bi posle ovoga pukao od smeha - da, baš tako. Onaj Tokugo Ein zvani Nosonja, koji je to sve i smislio, šetao se, zapravo, obalom jezera da malo osmotri, sa krajnje nedoličnom pomišlju da se neka ptičica, možda, već uhvatila na obaveštenje koji je prethodne večeri postavio. Međutim, nakon što starica ode, jedna žena sa velom, koja po svoj prilici beše poranila na put, natovarivši prtičig na svog slugu, već je čitala obaveštenje provirujući ispod širokog šešira. Onda i Ein obazrivo stade ispred praveći se da čita, dok je, jedva suzdržavajući smeh, kroz svoj veliki crveni nos ispuštao zvuk kao da se i sam bog zna kako čudi, a zatim se vrati u hram Kofuku.

Tada ispred Južne kapije hrama iznenada naiđe na monaha po imenu Emon, sa kojim je deho sobu. Susrevši se sa Einom, ovaj malo nabra svoje čupave obrve, što mu je uvek davalo izraz tvrdoglavosti, pa reče: Travo je čudo, brate, što si danas poranio. Da nam se to možda neće vreme promeniti? Na to mu Ein, smeškajući se samozadovoljno

celom dužinom nosa, pun sebe uzvratiti: 'Doista će se promeniti. Čujem da će se trećeg dana trećeg meseca iz jezera Sarusava u nebo vinuti zmaj.' Čuvši ovo, Emon ljutitim pogledom sumnjičavo stade posmatrati Einovo lice, no ubrzo se grleno nasmeja i reče: 'Vidim ja da si nešto lepo sanjao. Stvarno, čuo sam da je dobar znak kad sanjaš zmaja koji uzleće na nebo', pa odmah htede produžiti dalje, visoko uzdižući svoju veliku glavu, no uto je, valjda, čuo kako Ein, kao za sebe, promrmlja: 'Ovom nedokazanom soju baš nema spasa.' Emon se okrene na zubu svoje visoke nanule vezane trakom od konoplje, zlurado pogleda Eina i strogo upita, kao da započinje kakvu versku raspravu: 'Ih možda imaš neki čvrst dokaz za to da će zmaj poleteti u nebo.' Na to je Ein, sa hotimičnom smirenošću, pokazao prema jezeru već obasjanom prvim zracima izlazećeg sunca i podrugljivo uzvratio: 'Ako sumnjaš u ono što ti ovaj neuki monah govori, možeš da pogledaš obaveštenje ispred one žalosne vrbe.' Tu se, izgleda, i tvrdoglavi Emon nađe razoružan, pa trepnu kao da mu smeta svetlo i nezainteresovanim glasom kaza: 'Aha, pojavilo se takvo obaveštenje,' i nastavi dalje da hoda, ali ovog puta nakrivi svoju veliku glavu, kao da o nečem razmišlja. Možete lako pretpostaviti koliko je to bilo smešno nosatom Kurodu koji ga je ispraćao pogledom. Ein oseti nekakav svrab u svom crvenom nosu, i dok se ukočeno penjao kamenim stepenicama ka Južnoj kapiji, nije mogao a da ne prsne u smeh.

Kad je obaveštenje o tome da će trećeg dana trećeg meseca iz jezera Sarusava u nebo poleteti zmaj bilo ovoliko delotvorno već prvog jutra, posle dan, dva u gradu Nari više nije bilo mesta gde se nije govorilo o zmaju iz jezera Sarusava. Iako je, naravno, bilo i onih koji su govorili da je to „nečija neslana šala”, ni oni nisu znali da li bi poverovali ih ne jer se tih dana već mnogo govorilo o zmaju koji je iz vrta Šinsen u prestonici uzleteo na nebo, tako da im se Čak činilo da je takav veliki događaj možda ipak moguć.

A onda se opet dogodi nešto sasvim neobično. Naime, dok je, nepunih deset dana kasnije, devetogodišnja kći jedinica nekog sveštenika pri svetilištu Kasuga jedne večeri dremala sa glavom u majčinom krilu, sa neba se poput oblaka spusti jedan crni zmaj i ljudskim glasom ovako kaza: Trećeg dana trećeg meseca najzad ću uzleteti na nebo, ali budite spokojni jer nipošto ne nameravam da pričinjavam nevolje ljudima.' Čim se probudila, devojčica sve po redu ispriča majci i o tome se odmah poče uveliko pričati svuda po gradu, kako se zmaj iz jezera Sarusava devojčici javio u snu. Priča potom beše dodatno preuveličana, time kako je zmaj zaposeo jedno dete i ispevao pesmu, te kako se oglasio ukazavši se jednoj proročici, pa se oko toga diže tolika prašina kao da bi zmaj iz jezera Sarusava svakog časa mogao promoliti glavu nad onom vodom. Glavu, istina, neće promoliti, ali tad se čak pojavio i neki čovek koji izjavi da je jasno video zmaja svojim očima. Bio je to starac koji svakog dana dolazi na pijacu da prodaje rečnu ribu. Kad je tog dana, kao i obično, još za mraka prolazio kraj jezera Sarusava, voda prepunog jezera tu pred zoru beše, navodno, nešto svetlija, i to samo na mestu ispod nasipa, kod one žalosne vrbe gde je bila postavljena tabla sa obaveštenjem. Pošto se već uvehko govorilo o zmaju, i on pomisli: 'Pojavilo se, dakle, zmajsko božanstvo!', dok je, da li od radosti ili od straha, sav drhtao kao prut. Ostavivši korpu sa ribom, nečujnim korakom prikrade se polagano i zagleda se kroz vodu u jezero, držeći se za vrbu. Možda iznenađeno ljudskim koracima, to nešto, tajanstveno i neobično, što poput smotanog gvozdenog lanca beše sklupčano na blago osvetljenom dnu, hitro se razmota i, za čas zatalasavši površinu jezera, nestade neznano kuda. Kad se, videvši to, starac sav obliven znojem vratio do mesta gde je spustio robu za prodaju, ukupno dvadest šarana i karaša, njegova riba, ko zna kad, beše već nestala, čemu su se kasnije neki smejali govoreći: 'Sigurno ga je nasamarila neka stara vidra.' Bilo je, međutim, neočekivano mnogo i onih koji su govorili

ovako: 'Neće biti da u tom jezeru žive vidre jer njega čuva zmajski kralj, koji se sigurno smilovao na ribe i pozvao ih u svoje jezero.'

Što se Nosonje Eina tiče, on se u sebi smejućao mrdajući onim svojim nosom kad je počelo naveliko da se govori o tome da će se trećeg dana trećeg meseca iz jezera u nebo vinuti zmaj. Od tog trećeg dana trećeg meseca sada ih je delilo samo četiri, pet dana, kad, na Einovo čuđenje, izdaleka, čak iz mesta Sakurai u zemlji Secu, stiže njegova tetka monahinja, govoreći da bi obavezno da vidi kako zmaj uzleće u nebo. Tu se Ein našao u neprilici, pa je, čas preteći čas ponizno moleći, na sve moguće načine pokušavao da je vrati u Sakurai, no ona uopšte nije slušala sestrićeve reči, već je bila uporna da tu ostane govoreći mu: 'Ja sam već u godinama i bila bih srećna da u Čistu zemlju odem nakon što se poklonim zmajskom kralju.' Na koncu se i Ein predade jer posle svega više nije mogao da prizna da je to obaveštenje u šali postavio on sam, pa ne samo da je preuzeo brigu o tetki do tog trećeg dana trećeg meseca, nego je morao obećati da će tada zajedno sa njom poći da gleda kako zmajsko božanstvo uzleće u nebo. Sudeći po tome što je čak i tetka monahinja čula za zmaja, ova glasina proširila se ne samo u zemlji Jamato, nego i u okolnim zemljama kao što su Secu, Izumi i Kavači, a možda je doprla i sve do zemalja Harima, Jamaširo, Omi i Tanba. Drugim rečima, na tu šalu, kojom je hteo da nasamari i staro i mlado u Nari, neočekivano je naselo desetine hiljada ljudi, na sve četiri strane sveta. Pomislivši na to, Einu nije bilo toliko smešno koliko ga je hvatao neki užas, pa ga je grizla savest dok je obilazio hramove u Nari pokazujući ih tetki, kao da je on neki zločinac koji krije od redarstvenika. No, kad bi od prolaznika čuo glasine o tome kako neki u poslednje vreme prinose tamjan i cveće pod onu tablu za obaveštenja, osećao bi se neprijatno, ali i radosno kao da je ostvario neki podvig.

I tako, dani prolaziše jedan za drugim dok konačno ne stiže i taj treći dan trećeg meseca, kad će zmaj poleteti u nebo. Pošto je već obećao, Ein više nije imao kud, pa se sa tetkom nevoljno pope na kamene stepenice kod Južne kapije hrama Kofuku, odakle se jednim pogledom moglo videti jezero Sarusava. Tog dana nebo beše obasjano i potpuno vedro, a vetra nije bilo čak ni toliko da zazvone zvončići na kapiji, no i pored toga posetio, koji su jedva čekali baš taj dan, behu nagnuli ne samo iz Nare, već i, kako se činilo, iz zemalja Kavači, Izumi, Secu, Harima, Jamaširo, Omi i Tanba. Kad se pogleda sa stepenica, i na zapadu i na istoku, sve dokle pogled seže, bilo je more ljudi, koje se, uz huk talasa od najrazličitijih šešira, protezalo sve do samog kraja izmaglicom prekrivene široke uhce Nido. A opet, bilo je tu i tamo divno opremljenih volovskih kočija, ukrašenih isprepletenim plavim ili crvenim koncem, kao i onih sa krovom od drveta melije, koje su lagano potiskivale talase ljudi, dok su im zlatom i srebrom okovane kabine zaslepljujuće bleštale pod sunčevim zracima tog lepog prolećnog dana. Zatim, bilo je onih sa otvorenim suncobranima, i onih koji su u nebo razapeli šatore ravnih krovova, kao i onih koji su duž ulice naveliko poredali tribine za posmatranje - prizor oko jezera pod Einovim beše takav da bi tuda možda mogla proći praznična povorka iz svetilišta Kamo kad joj za to nije vreme. Videvši sve to, monah Ein, koji nije ni sanjao da će samim postavljanjem obaveštenja izazvati toliku gužvu, potpuno zbunjen okrenu se prema tetki i žalobnim glasom reče: 'Bože moj, koliko je tu naroda došlo', pa ućuta i plašljivo se skvrči pri dnu stuba Južne kapije, nemajući, reklo bi se, hrabrosti ni koliko da se javi onim, već pomenutim, zvukom kroz svoj veliki nos.

Tetka, međutim, nikako nije mogla da zna šta se u njemu događa, već je iz sve snage izvijala vrat, toliko da joj se i marama smakla sa glave, i pogledom kružila tamo-amo, obraćajući se Einu kad god bi stigla: kako je neobične lepote to jezero u kome prebiva zmajsko božanstvo, i kako će se zmaj sigurno pokazati kad je već došlo toliko naroda. Ni

Ein nije više mogao samo da sedi, pa bezvoljno ustade i vide da se i tu stvorilo pravo brdo ljudi, s mekim ili samurajskim kapama na glavi, a među njima i monaha Emona kako netremice posmatra jezero, dok je ona njegova velika glava štrčala znamo iznad ostalih. Ein odjednom zaboravi kako se do tad jadno osećao, pa, zagolican u sebi smehom što je čak i Emona uspeo da nasamari, dozva ovoga rečju 'brate', a zatim nastavi: 'I ti, brate, gledaš kako će zmaj poleteti u nebo', na šta se Emon osorno okrenu prema njemu i neočekivano ozbiljnog lica odvrati, ni ne mrdnuvši onim čupavim obrvama: Tako je. Jedva čekam, baš kao i ti.' Ein pomisli kako je lek bio isuviše delotvoran, pa mu onaj poletni glas odmah utihnu, a vrati se opet onaj njegov raniji, neobično žalosni izraz lica. Tupo je pogledao dole ka jezeru Sarusava, tamo s one strane mora ljudi. Ali, površina pomalo ugrejane vode jezera, iz koga je dopirala smirena svetlost, samo je mirno i jasno odražavala trešnje i vrbe oko nasipa, ne pokazujući nikakav znak da će odatle u nebo poleteti zmaj. Da li zato što je kilometrima oko jezera na četiri strane sve bilo gusto ispunjeno posetiocima, jezero je tog dana izgledalo manje nego inače, pa je sama priča o tome da u jezeru obitava zmaj izgledala kao puka izmišljotina.

Izgledalo je, ipak, da su svi posetioci, kao nesvesni da vreme prolazi, napeto, ali strpljivo, iščekivali da zmaj poleti. More ljudi ispod kapije bivalo je sve veće i veće a i broj volovskih kočija uskoro je toliko narastao da su im se osovine točkova ponegde međusobno gurale i pritiskale. Već na osnovu ranije rečenog, verovatno možete zamisliti kako se Ein jadno osećao videvši sve to. Međutim, tada se dogodilo nešto čudno. Naime, i Ein je, ko zna zašto, odjednom poverovao da bi zmaj doista mogao poleteti; zapravo, isprva mu se učinilo da to, ipak, i nije tako nemoguće. Naravno, upravo je on taj koji je postavio obaveštenje, pa je bilo neverovatno da mu na um padne takva glupost, no dok je posmatrao talase šešira kako nadolaze i povlače se pred njegovim očima, nekako nije mogao da se odupre utisku da je takav veliki događaj moguć. Možda je to raspoloženje posetilaca neprimetno prešlo na Nosonju. Ili je, možda, nesvesno počeo da priželjkuje da zmaj doista poleti jer se nekako osećao krivim što je cela ova gužva počela upravo time što je on postavio tablu sa obaveštenjem. Kako god bilo, iako je dobro znao da je te reči napisao on sam, u njemu malo po malo izblede ono jadno osećanje i on, isto kao i njegova tetka, stade neumorno posmatrati površinu jezera. Dakako, kad u to ne bi poverovao, ne bi on, sve i da je morao, ceo bogovetni dan prestajao pod Južnom kapijom čekajući zmaja za kojeg je znao da neće poleteti.

No, jezero je kao i do tada bez i najmanjeg talasa, bleštalo pod zracima prolećnog sunca. Nebo je još uvek bilo obasjano i potpuno vedro, čak ni oblak veličine pesnice nije po njemu lebdeo. Ipak, posetioci su u senci suncobrana, pod šatorima ili iza ograda tribina, tiskajući se u gomilama i ne primećujući pomeranje sunčeve senke, od jutra do podneva i od podneva do večeri, još uvek očekivali da će se zmaj svaki čas pojaviti.

Kad već prođe pola dana otkako se Ein tu smestio, gore na nebu zaviorio se tanak pramičak oblaka koji je brzo postajao sve veći i veći, a nebo, do tada vedro i spokojno, odjednom se smračilo. U tom trenu jedan udar vetra munjevito se sruči na jezero, praveći bezbrojne talase na površini vode koja je do tada bila poput ogledala, i pre no što su posetioci, zbunjeni, mada behu u pripravnosti, mogli da dođu k sebi, sa neba se u belim mlazevima izli silovit pljusak. I ne samo to, odjednom se sve stade strašno oriti od grmljavine, dok su se munje bez prestanka ukrštale poput brda na razboju. Odjednom, munja svojom kukastom rukom rascepi nagomilane oblake i još snažno zakovitla vodu iz jezera podižući je u stub, i u tom trenutku u Einovom oku, kao nejasna slika, odrazi se crni zmaj dug preko trideset metara kako se, bleštećih zlatnih kandži, penje pravo u nebo kroz zavesu vode i oblaka. Sve je to potrajalo samo jedan tren, posle čega se kroz

oluju videlo samo kako potpuno potamnelim nebom lete latice cvetova sa trešanja oko jezera - a posetiooci... Suvišno je kazati da su se oni od silnog straha bezglavo razbežali na sve strane, praveći pod svetlošću munja talase ništa manje od onih na jezeru.

Kad je pljusak prestao a kroz oblake se promolilo nebesko plavetnilo, Ein pogledom stade kružiti uokolo, sa takvim izrazom lica kao da je zaboravio na svoj veliki nos. Da li je zmaj od maločas bio samo priviđenje - pomislivši to, učini mu se ipak neverovatnim da je zmaj poleteo, utoliko pre što je on taj koji je istakao obaveštenje. Ali, nema sumnje da je video to što je video, pa se čudom čudio što je više o tome razmišljao. Onda podiže tetku koja je, kao mrtva, sedela pored stuba i plašljivo je upita, ne uspevajući da prikrije zbunjenost: 'Jesi li videla zmaja?' Duboko uzdahnuvši, ona na trenutak beše kao zanemela i samo nekoliko puta preplašeno klimnu glavom, a onda i odgovori drhtavim glasom: 'Videla sam, videla, nego šta! To potpuno crno zmajsko božanstvo, bleštavih zlatnih kandži, zar ne?' Znači, nosati Kurodo Tokugo Ein nije video samo priviđenje. Naprotiv, prema onome što je narod kasnije govorio, gotovo svi koji su se tog dana tu našli, i muško i žensko, i staro i mlado, kroz oblak su videh crnog zmaja kako uzleće na nebo.

Ein je posle, jednom prilikom, priznao da je ona oglasna tabla, zapravo, njegovo maslo, ali niko od njegove sabraće, počev od Emona, nije to priznanje smatrao istinitim. Da li je, onda, ta šala ispala baš onako kako je Ein hteo? Ili je, možda, promašila svoj cilj? Sve i kad bismo ga to pitali, ni Nosonja, nosati Kurodo, nosati Kurodo Tokugo Ein, na ovo jedno jedino pitanje sigurno ne bi mogao da odgovori."

II

Uđi no Dainagon Takakuni: „Ovo je doista čudnovata priča. Izgleda da je u onom jezeru Sarusava nekada živeo zmaj. Kažeš, ne zna se da li jeste, je li? Ma, nekada davno je sigurno živeo. Svi su tada iz dubine duše verovali da na dnu jezera živi zmaj. Mora da je, onda, leteo između neba i zemlje i povremeno se pokazivao, onako čudesan, poput kakvog božanstva. No, ne bih ja više raspravljao o tome, bolje da čujem vašu priču. Sledeći je putujući monah, zar ne? Šta, junak tvoje priče je monah dugog nosa iz mesta Ikenoo, Zenči Naigu, ili kako već? Biće nam utoliko zanimljivije što dolazi posle priče o Nosonji. Hajde, odmah počni!"

Ne postoji niko u Ikenou ko nije čuo za nos Zenći Naigua. Dugačak je petnaest, šesnaest santimetara i visi od gornje naušnice do ispod brade. Podjednako je debeo od korena do vrha. Drugim rečima, visi mu posred lica, baš kao nekakva kobasica.

Star preko pedeset godina, Naigu je od svojih iskušeničkih dana, pa sve do danas kada je unapređen u dvorskog sveštenika, u dubini svoje duše sve vreme patio zbog tog svog nosa. Naravno, trudio se da niko ne primeti njegovu zabrinutost. To nije činio samo zbog toga što je smatrao da briga zbog nosa nije dostojna jednog sveštenika, koji bi trebalo da je u potpunosti posvećen traganju za onozemaljskom Čistom zemljom. Više je to činio jer nije želeo da drugi saznaju koliko je on okupiran sopstvenim nosom. Najviše od svega plašio se toga da se u svakodnevnom razgovoru pomene reč 'nos'.

Postoje dva razloga zašto Naigu nije podnosio svoj nos. Jedan je bio taj što je dužina njegovog nosa iz čisto praktičnih razloga bila neprikladna. Pre svega, nikako nije mogao sam da jede. Ukoliko bi to pokušao, vrh nosa bi mu upao u metalnu činiju sa hranom. Zato je za vreme jela jednog od svojih učenika morao posaditi preko puta sebe, kako bi mu ovaj pridržavao nos štapom širokim tri i dugačkim oko šezdeset santimetara. Ali, ovako obedovati nije nimalo lako, ni učeniku koji nos pridržava, ni Naiguu kome se nos pridržava. U to vreme je čak do Kjota stigla priča o tome kako je jednom prilikom mladom slugi, koji je umesto onog učenika pridržavao nos, zadrhtala ruka kada je kinuo, te je ispustio nos pravo u kašu. - Pa ipak, ovo nije bio glavni razlog Naiguovog tugovanja nad svojim nosom. Zapravo, on je patio jer mu je zbog nosa bio povređen ponos.

Ljudi u Ikenou govorili su da je za Zend Naigua sa tolikim nosom velika sreća to što je svešteno lice, a ne običan čovek. Smatrali su da se sigurno nijedna žena ne bi udala za nekog sa takvim nosom. Neki su čak komentarisali da se upravo zbog svog nosa on i zamonašio. Ah Naigu nije osećao da su mu patnje zbog nosa imale umanjene time što je postao redovnik. Njegov ponos bio je odviše osetljiv da bi na njega imala uticaja tako beznačajna činjenica kao što je ženidba. Stoga je Naigu pokušavao da svoje povređeno samopoštovanje oporavi na sve moguće načine, kako aktivno, tako i pasivno.

Prvo o čemu je Naigu razmišljao bilo je kako da svoj dugački nos prikaže manjim nego što jeste. Kada nikog nije bilo u blizini, stao bi pred ogledalo i razgledao svoje hce iz različitih uglova, predano razmišljajući o raznim merama. Ponekad se ne bi zadovoljio samo menjanjem položaja hca, već bi strpljivo ispitivao svoj hk u ogledalu, naslanjajući glavu na ruku ili stavljajući prst na vrh brade. Međutim, nijednom se nije desilo da mu nos izgleda dovoljno kratak da bi on bio zadovoljan. Neki put bi mu se čak činilo da što se on više trudi, to mu nos izgleda sve duži. U takvim prilikama Naigu bi, duboko uzdahnuvši, odložio ogledalo u kutiju i teška srca se vratio stočiću za čitanje, kako bi nastavio sa *Kanon sutrom*.

Naigu je, istovremeno, neprestano obraćao pažnju na noseve drugih ljudi. U hramu Ikenoo se povremeno održavaju skupovi redovnika i propovedi Budinog učenja. U hramu je izgrađen čitav niz monaških ćelija, a u zajedničkom kupatilu monasi koji prebivaju u hramu svakodnevno zagrevaju vodu. Zato je i mnogo redovnika i običnih ljudi dolazilo u hram. Naigu je svim tim ljudima pažljivo posmatrao lica. Želeo je da pronađe bar jednog čoveka sa nosom kakav je njegov, ne bi li mu tako bilo malo lakše. Nije on primećivao ni tamnoplavu odeću, ni bele letnje haljine običnih ljudi. Još manje monaške narandžaste kape i sive ogrtače, jer je na njih već navikao i za njega oni kao da

nisu ni postojali. Naigu nije gledao ljude, već samo njihove noseve. - Bilo je tu kukastih noseva, ali nikako noseva poput njegovog. Što ih je duže bezuspešno tražio, njegovo srce bivalo je sve nesrećnije. Naigu bi u razgovoru sa nekim nesvesno uhvatio prstima vrh svog nosa koji je visio i zbog tog postupka, neprimerenog svojim godinama, sav pocrveneo, a to bi učinio upravo podstaknut onim nesrećnim osećanjem.

Na posletku je Naigu čak pokušao da u budističkim i drugim spisima otkrije neki hk sa nosom sličnim njegovom, ne bi li bar tako našao utehu. Ipak, ni u jednoj sutri ne piše da su Mokuren (Mu Lien) ili Šarihocu (Sa Li Hsien) imali velike noseve. Naravno, i Rjuđu (Lung Su), i Memjo (Ma Ming) bih su sveci obdareni običnim nosevima. Kada je Naigu u nekom razgovoru o Kini čuo da je Rju Gentoku (Liu Hsianti), kralj države Šokkan (Cuhan) imao vehke uši, pomislio je koliko bi njemu samom bilo lakše da je u pitanju bio veliki nos.

Nije ni potrebno posebno naglašavati da je Naigu, i pored ovih pasivnih mera, istovremeno aktivno pokušavao da na sve moguće načine skрати svoj nos. I u tom smislu je učinio gotovo sve što je bilo u njegovoj moći. Probao je i čaj od 'zmijske tikve'. Trljao je nos mišijim urinom. Ali, uprkos svemu, njegov nos i dalje visi u svoj svojoj dužini od petnaest, šesnaest santimetara preko usana. Međutim, Naigu je jedne jeseni otpravio jednog svog učenika nekim poslom u Kjoto, a ovaj je tamo od svog poznanika lekara Čuo za metod kojim se dugački nosevi mogu skratiti. Taj lekar je još ranije došao iz Kine i u to vreme je bio monah u hramu Ćoraku.

Naigu se, kao i uvek, pravio da na svoj nos ne obraća pažnju i namerno nije ni pominjao da bi hteo da isproba taj metod. S druge strane, prijateljski je govorio da mu je žao što svom učeniku zadaje muke pri svakom obroku. Naravno, u dubini duše je jedva čekao da učenik počne da ga nagovara da isproba metod. Mora da je i učeniku bila jasna Naiguova namera. Ah, više od otpora prema takvoj nameti, Naiguovo osećanje koje ga je teralo da taj plan primeni je, verovatno, izazvalo sažaljenje kod njegovog učenika. Kao što se Naigu i nadao, učenik ga je stao revnosno nagovarati da što pre isprobaju metod. A i Naigu je, shodno sopstvenim očekivanjima, konačno prihvatio taj ozbiljni predlog.

Metod je bio vrlo jednostavan: nos treba samo skuvati u vodi i zatim ga dobro izgaziti.

U zajedničkom kupatilu hrama svakodnevno se zagrevala voda. Tako je učenik odmah iz kupatila u loncu doneo vodu tako vrelu da ni prst u nju nisi mogao staviti. Međutim, postojala je opasnost da Naiguovo hce oprlji para kada nos gurne pravo u vodu. Stoga su odlučili da na jednom poslužavniku naprave rupu kroz koju će Naigu proturiti nos, a da poslužavnik stave na lonac kao poklopac. Kada je tako samo nos gurnuo u ključalu vodu, uopšte nije osećao vrelinu. Posle nekog vremena učenik mu se obrati:

„Mora da je već dovoljno kuan.”

Naigu se kiselo nasmešio jer je pomislio da neko ko bi čuo samo te reči, sigurno ne bi shvatio da se one odnose na nos. Ošuren vrelom vodom, nos ga je svrbeo kao da su ga izujedale buve.

Kada je Naigu iz rupe na poslužavniku izvukao nos koji se još pušio, učenik je počeo iz sve snage obema nogama gaziti po njemu. Naigu je ležao ispruženog nosa, postrance na drvenom podu i posmatrao kako se učenikove noge kreću gore-dole pred njegovim očima. S vremena na vreme, učenik bi sažaljivo pogledao Naiguovu ćelavu glavu i upitao bi ga:

Je li te boli? Lekar je rekao da treba dobro da ga izgazim. Al, je li te boli?”

Naigu je pokušavao da odmahne glavom kako bi pokazao da ga ne boli. Međutim, pošto mu je učenik gazio po nosu, nije mogao da pomera glavu kako je hteo. Zato je samo iskolačenih očiju zurio u učenikove ispucale tabane i odgovarao ljutitim glasom:

„Ne boli me.”

Pošto ga je učenik gazio po nosu koji ga je svrbeo, zaista mu je više prijalo nego što ga je bolelo.

Posle nekog vremena iz nosa počeo da izlazi nešto nalik na zrnevlje. Čitav nos je ličio na neku očerupanu ispečenu ptičicu. Kada je to video, učenik prestade da gazi i reče više za sebe:

„Rekao je da ovo izvučemo pincetom.”

Naigu naduva obraze od nezadovoljstva i ćutke prepusti učeniku da čini šta mu je volja. To naravno nije značilo da nije svestan učenikove ljubaznosti. Samo mu je bilo neprijatno što se prema njegovom nosu odnosi kao prema nekom predmetu. Uz izraz lica pacijenta kojeg operiše lekar u kog nema poverenja, Naigu je nevoljno posmatrao učenika kako mu pincetom izvlači masnoću iz pora. Masnoća je izlazila u obliku drški ptičijeg perja, dužine od jednog i po santimetra.

Kada je na kraju sve završio, s izrazom velikog olakšanja na licu učenik reče:

Valjalo bi da ga još jednom skuvamo.”

Naigu koji se još uvek mrštio i izgledao nezadovoljan, učini kako mu je učenik rekao.

I kada ga je po drugi put izvukao, skuvani nos je bio kraći nego ikad. Nije bio mnogo drugačiji od običnog kukastog nosa. Naigu je trljao svoj skraćeni nos i, oklevajući, i sa izvesnom nelagodnošću, bacio je pogled na ogledalo koje mu je dodao učenik.

A nos - onaj nos koji mu je visio do ispod brade, zaista se neverovatno skupio, i sada kada je sve ovo istrpeo, stidljivo je stajao iznad gornje usne. Tu i tamo je po njemu još bilo nekakvih crvenih mrlja, verovatno tragova od gaženja. Sada mu se bez sumnje više niko neće smeјati. - Naiguovo hce u ogledalu zadovoljno je treptalo posmatrajući ono lice napolju.

Naigu je celoga dana brinuo da mu se nos opet ne produži. Zato je, kad god je bio u prilici, i dok je čitao sutre, i dok je jeo, podizao ruku i krišom opipavao vrh nosa. A nos je pristojno stajao na svom mestu iznad gornje usne i nije izgledalo da se posebno produžava. Kada je potom prespavao noć i kada se rano ujutru probudio, Naigu je prvo počeskaо svoj nos. Nos je još uvek bio kratak. Naigu je zbog toga osetio isto onakvo olakšanje kakvo je doživio kada je pre nekoliko godina završio prepisivanje svih osam tomova *Hoke sutre*.

Međutim, kroz dva, tri dana Naigu je uočio nešto što ga je iznenadilo. Samuraju koji je poslom posetio hram u

Ikenou, Naigu je izgleda bio još smešniji nego ranije, jer gotovo ni reč nije mogao da progovori, već je samo zurio u njegov nos. Osim toga, onaj mladi sluga koji je onda ispustio Naiguov nos u kašu, kada se mimoišao sa njim ispred dvorane, prvo je pognuo glavu i pokušao da se suzdrži, a kada na kraju više nije mogao da se obuzdava, prsnuo je u glasan smeh. Naiguu se više puta desilo da niži redovnici, dok su s njim licem u hce, ponizno slušaju naloge koje im zadaje, ali da se počnu kikitati čim im on okrene leđa.

Isprva je Naigu to pripisivao promeni svoga izgleda. Ali, to tumačenje verovatno nije dovoljno da bi u potpunosti objasnilo situaciju. Tu je, zasigurno, ležao uzrok smeha mladog sluga i nižih redovnika. Smejali su se i ranije dok mu je nos bio dugačak, ali način na koji se smeјu sada, nekako je drugačiji. Ako njegov kratki nos izgleda smešnije nego

onaj stari, dugački, onda je razumljivo što se smeju. Međutim, izgleda da tu ima još ponečeg.

„Ranije se nisu smejali tako nepristojno.”

Tako bi ponekad Naigu promrmljao, prekinuvši čitanje sutre i pognuvši svoju ćelavu glavu. U takvim trenucima bi naš dragi Naigu uvek odsutno zurio u sliku bodisatve Fugena, koja je visila pored njega, i sav snužden prisećao se vremena od pre četiri, pet dana, kada mu je nos još bio dugačak, poput nekog propalog dvorjanina koji priziva svoju slavu prošlost. - Na žalost, Naigu nije bio dovoljno pronicljiv da bi mogao dati odgovor na ovo pitanje.

U ljudskoj duši postoje dva potpuno oprečna osećanja. Naravno, nema čoveka koji ne saoseća sa nesrećom drugog. Međutim, ako tom drugom pođe za rukom da se nekako iz te nesreće izbavi, onaj prvi će tad osetiti izvesno nezadovoljstvo. Uz malo preterivanja, rekao bih čak da on kao da priziva da taj drugi opet bude unesrećen. Tako će, pre ili kasnije, početi da gaji neprijateljstvo, mada pasivno, prema tom čoveku. - Iako nije znao uzroke svemu tome, Naiguu je bilo neprijatno baš zato što je u ponašanju monaha i meštana Ikenoa, koji su ga posmatrali, nesvesno video ovu sebičnost.

Iz dana u dan, Naigu je bivao sve neraspoloženiji. Bio je naprasit i neprestano je nekoga grdio. Čak ga je i učenik, uz čiju pomoć je skratio nos, ogovarao iza leđa: „Naigu će biti kažnjen zbog svog ogrešivanja o Budino učenje.” A onaj koji ga je posebno ljutio, bio je nestašni mladi sluga. Jednoga dana začuo se besni lavež nekog psa, i Naigu je izašao napolje da vidi šta se dešava. Kad tamo, mladi sluga, vitlajući štapom dugim oko šezdeset santimetara, juri neko mršavo čupavo pseto. Juri ga i ruga mu se: „Udariću te po nosu. Pazi! Udariću te po nosu.” Naigu ote mladom slugi štap iz ruke i dobro ga osinu po licu. Taj štap je bio isti onaj kojim su mu ranije pridržavali nos.

Naigu je bio ozlojeđen što je tako nepromišljeno dozvolio da mu se nos skрати.

A onda, jedne večeri odmah po zalasku sunca, dunu vetar i do Naiguovog uzglavlja stade dopirati zvuk zvončića okačenih o nadstrešnicu pagode da bi objavljivali dolazak vetra. Uz to je postajalo sve hladnije, tako da stari Naigu nikako nije mogao da zaspi. Zato je ležao u postelji širom otvorenih očiju, kada je osetio da ga nos neobično svrbi. Podigao je ruku da ga opipa i shvatio da mu je nos orošen kapljicama i otečen. Činilo mu se da ima groznicu samo u nosu.

„Možda se razboleo jer je na silu skraćen.” Mrmljao je tako Naigu dok je rukom pritiskao nos, isto onako smerno kako bi prinosio cveće na oltar.

Kada se narednog jutra Naigu kao i obično probudio rano, u porti hrama je preko noći opalo hšće ginka i divljeg kestena, pa je bašta bleštala kao da je prekrivena zlatom. Verovatno zbog mraza, devet metalnih prstenova na krovu pagode zaslepljujuće je sijalo na slabašnom jutarnjem suncu. Na tremu sa podignutom nadstrešnicom stajao je Zenči Naigu i duboko je uzdahnuo.

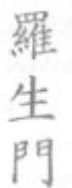
Tog trenutka je ponovo osetio nešto na šta je već skoro potpuno zaboravio.

Zbunjen, stavio je ruku na nos. Ono što je opipao nije bio onaj kratki nos od sinoć. Bio je to isti nos od pre, dugačak petnaest, šesnaest santimetara, koji visi od gornje naušnice do ispod brade. Naigu je shvatio da je njegov nos preko noći postao isto tako dugačak kao i ranije. Istovremeno, vratio mu se i onaj osećaj olakšanja i vedrine, koji je osetio onda kada mu je nos skraćen.

- Sada mi se sigurno više niko neće smejati.

Osetio je to Naigu u dubini svoje duše, dok se u osvit zore njegov dugački nos njihao na jesenjem vetru.

Bosnaunited

RAŠOMON

Dogodilo se to jednog dana u predvečerje. Jedan sluga stajao je pod kapijom Rašomon i čekao da stane kiša.

Pod tom prostranom kapijom nije bilo nikog osim njega. Samo je jedan cvrčak stajao na velikom okruglom stubu, sa kog se tu i tamo oljuštila crvena boja. Kako se kapija nalazi na glavnoj ulici Suzaku, mogle su se tu, u iščekivanju prestanka kiše, pored ovog čoveka naći još dve, tri osobe sa onim širokim ženskim šeširom šesirima ili mekom muškom kapom mekim muškim kapama na glavama na glavi. Osim njega, međutim, nikoga više nije bilo.

Naime, u poslednje dve, tri godine zaređale su u Kjotu nesreće kao što su zemljotres, vihor, požari i glad. One su opustošile prestonicu. Kako kažu drevne hronike, ljudi su lomili statue Bude i obredne predmete iz hramova da bi to drvo, na kome još beše tragova crvene boje i pozlate, slagali na gomile pored puta i prodavali za ogrev. Pa kad je u samome gradu bilo ovako, razumljivo je to što se niko nije postarao za popravku kapije Rašomon. Zato su ovu pustoš iskoristile hsice i rakuni kako bi se tu nastanili. Nastanili su se i lopovi. A ustalio se, najzad, i običaj da se na kapiju donose i ostavljaju pokojnici koje nema ko da preuzme. Stoga su se svi, kad zađe sunčev zrak, grozili ovog mesta i nisu prilazili ni bhzu kapije.

Ah, zato se odnekud beše skupilo mnogo gavranova. Pogleda li se danju, mnoštvo tih ptica grakćući je kružilo oko visokih ukrasa na krovu. A kad bi nebo nad kapijom porumenelo pod večernjim suncem, gavranovi su se ocrtavali naročito jasno, poput rasutih zrna sušama. Naravno, oni su dolazili da kljuju meso leševa koji su se nalazili na kapiji. Danas, doduše, možda i zato što je već kasno, na vidiku nema ni jednog jedinog. Ponegde se može videti jedino njihov izmet kako se tačkasto beh, zalepljen na ruševnim kamenim stepenicama obraslim travom na napuklinama. Na najvišem od sedam stepenika, u teget tamnoplavoj odori izbledelej od pranja, sedeo je sluga i odsutno posmatrao kako pada kiša, dok mu je svu pažnju zaokupljao veliki prišt na desnom obrazu.

Pisac je maločas napisao kako je sluga „čekao da stane kiša”. Međutim, čak i kad bi kiša prestala, on ne bi imao šta da radi. Da je sve kao i obično, svakako bi se vratio domu svoga gospodara. No, taj gospodar ga je upravo otpustio pre četiri, pet dana. Kao što sam ranije već napisao, u to vreme Kjoto beše nemalo propao. I to što je gospodar sad otpustio ovog slugu koji mu je dugo godina služio, ne beše zapravo ništa drugo do jedna manja posledica ovakvog propadanja. Ispravnije bi, stoga, bilo kazati da je „sluga, zarobljen kišom, bio potpuno izgubljen jer nije imao kuda da pođe”, nego da je „čekao da stane kiša”. Povrh toga, na „sentimentalnost” ovog čoveka iz Heian perioda nemalo je uticalo i današnje oblačno nebo. Još nije izgledalo da bi kiša, koja pada od četiri sata popodne, mogla da prestane. I sluga je odsutno slušao zvuk te kiše, koja još uvek pada po glavnoj uhci Suzaku, prateći tok svojih nepovezanih misli o tome kako da, bez obzira na sve, preživi nekako barem sutrašnji dan, ili bolje rečeno, kako da se izvuče iz ovog bezizlaznog položaja.

Kiša je pljušteći pristizala iz daljine i obavijala kapiju Rašomon. Nebeski svod spuštao se polagano pod sumrakom, a krov kapije, pogleda li se nagore, vrhovima ukoso isturenih crepova pridržavao je teške tamne oblake.

Nije imao vremena da bira sredstvo kako bi se izvukao iz bezizlaznog položaja. Ako bi birao, mogao bi samo da umre od gladi ispod neke ograde ili na zemlji ukraj puta. Onda bi ga jednostavno doneli na ovu kapiju i bacih poput psa. Ah, ako ne bi birao... Prelazeći uvek iznova istu putanju, slugine misli konačno stigoše do tog zaključka. Ipak, to „ako“, na kraju krajeva, bilo je još uvek samo „ako“. Premda se priklanjao tome da ne bira sredstva, nije iznalazio dovoljno hrabrosti da potvrdi kako „mu nema druge nego da postane lopov“, što bi prirodno moralo uslediti kako bi se dokončalo to „ako“.

Sluga je glasno kinuo, a zatim umorno ustao. Sveže je več u Kjotu, dovoljno hladno da čovek poželi vatre iz mangala. Sa sumrakom, vetar bezobzirno stade duvati između stubova kapije. Nekud je otišao i onaj cvrčak koji je stajao na crvenom stubu.

Uvlačeći vrat i podižući ramena u tamnoplavoj odori preko žute košulje, sluga osmotri okolinu kapije. Kako god bilo, želeo je da mirno prespava tu noć, ako bi se negde našlo neko mesto gde bi bio zaklonjen od kiše i vetra, bez straha da će ga ljudi primetiti. Na sreću, tada ugleda široke lestve, one iste crvene boje, koje su vodile na sprat kapije. Čak i ako gore ima koga, to su sve sami pokojnici. Sluga nogom u slamenom sandalu zakorači na prvu prečagu, pazeći da mu mač prostog drvenog balčaka ne klizne iz korica.

Prošlo je nekoliko minuta. Na sredini širokih lestvi koje vode na sprat kapije, jedan čovek, leđa povijenih kao u mačke, pritajen je osmatrao šta se gore događa. Svetlost vatre koja je odozgo dopirala, jedva primetno kvasila je njegov desni obraz. To je onaj obraz na kome se, pod kratkom bradom, nalazio gnojni crveni prišt. Sluga je unapred bilo uveren da su gore sve sami pokojnici. Međutim, popevši se lestvama dve, tri prečage više, učinilo mu se da je gore neko sa upaljenom vatrom, koja se, štaviše, kretala tamo-amo. Odmah je to shvatio jer se ta mutnožuta lelujava svetlost odražavala na tavanici prekrivenoj paučinom. To nipošto nije tek običan čovek, čim u ovoj kišnoj noći pali vatru na kapiji Rašomon.

Prikradajući se poput guštera, sluga se strmim lestvama jedva uspuzao sve do gornje prečage. Zatim se sagnu i ispruži vrat koliko god je to bilo moguće, pa bojažljivo proviri unutra.

U toj prostoriji beše nemarno ostavljeno nekoliko tela, baš kao što se i pričalo, no, kako svetlost nije dopirala tako daleko kao što je mislio, nije znao koliko ih je. Jedino se, mada nejasno, dalo primetiti to da ih je bilo i nagih i odevenih. Naravno, beše tu i muškaraca i žena. I svi su oni, poput lutaka zamešenih od zemlje, ležali na podu otvorenih usta i ispruženih ruku, tako da se moglo posumnjati u to da su nekad uopšte i bili živi ljudi. Povrh toga, izbočeni delovi njihovih tela, kao što su ramena ili grudi, bih su mutno osvetljeni svetlošću vatre, zbog čega je na one niže padala još tamnija senka, te su tako ćutali, zauvek nemi.

Zbog zadaha raspadanja, sluga nehotice pokri nos. Ta je ruka, međutim, već u sledećem trenutku zaboravila da ga pokrije. Jedno snažno osećanje gotovo u potpunosti je onesposobilo slugino čulo mirisa.

Njegovo oko tek tad je uočilo priliku što čučaše među leševima. Bila je to sedokosa starica u smeđoj odeći, mršava i omalena, nalik majmunu. U desnoj ruci držala je zapaljenu baklju od borovog drveta i izbliza posmatrala lice jednog pokojnika. Sudeći po dužini kose, to je verovatno bilo telo žene.

Podstaknut više strahom a manje znatiželjom, sluga je na trenutak zaboravio čak i da diše. Osećao je, ako bismo se poslužili rečima drevnih hroničara, kako „mu se nakostrešila svaka dlaka na telu”. Tada starica zatače onu borovu baklju između podnih dasaka, položi ruke na glavu pokojnice koju je do maločas posmatrala, te stade čupati duge vlasi, jednu po jednu, baš kao što majka majmunica trebi vaši svom mladunčetu. Činilo se da vlasi lako otpadaju, prateći pokret ruke.

Kako su vlasi jedna po jedna otpadale, tako i straha malo po malo nestajale iz sluginog srca. A onda se, istovremeno, lagano počela javljati silna mržnja prema ovoj starici. U stvari, mogli biste me pogrešno razumeti ako kažem „prema starici”. Iz minuta u minut jačala je, zapravo, odbojnost prema svakom zlu. Da je neko u ovom trenutku slugi ponovo postavio pitanje o kome je maločas razmišljao dole pod kapijom, da li da umre od gladi ili da postane lopov, on bi verovatno bez trunke žaljenja odabrao smrt. Eto toliko silovito se rasplamsala njegova mržnja prema zlu, baš poput one staričine borove baklje zabijene u pod.

Sluga, razume se, nije mogao znati zbog čega starica čupa vlasi pokojnice. Nije, stoga, mogao racionalno da oceni da li je to dobro ili loše. Za njega je, međutim, neoprostivo zlo bilo već samo to što neko u kišnoj noći na kapiji Rašomon čupa kosu pokojnika. Naravno, sluga je odavno već zaboravio da je i on sam sve do maločas bio spreman da postane lopov.

A onda se iz sve snage odbacio nogama i sa lestvi naglo poleteo nagore. Zatim se, sa rukom na maču prostog drvenog balčaka, krupnim koracima ustremio ka starici. Nije ni potrebno reći da se ona silno iznenadila.

Ugledavši slugu, starica je poskočila kao ispaljena iz katapulta.

„Ti! Kuda ćeš!”

Vičući ovako na staricu, on joj preseče put u trenutku kad je ona, sva pometena, bezglavo krenula da pobegne saplićući se o mrtvace. Ona ipak pokušava da ga odgurne i tako umakne. Sluga je, opet, gurnu nazad, ne dajući joj da pobegne. Rvali su se njih dvoje bez reči tako neko vreme, tu među leševima. Ipak, pobednik se znao već od početka. Sluga joj najzad zgrabi ruku, zavrnu je i tako na silu obori dole. Ta ruka beše poput kokošije noge, sama kost i koža.

„Šta to radiš? Odgovori mi! Ne kažeš li, dobićeš ovo!”

Odgurnuvši staricu, sluga munjevito isuka mač i blistavo sečivo podignu ispred njenih očiju. Ah, starica je ćutala. Ćutala je uporno, kao da je nema, zadihana i očiju toliko iskolačenih da bi joj očne jabučice svakog časa mogle izleteti ispod kapaka, dok su joj se obe ruke tresle. Primetivši to, sluga je postao potpuno svestan toga da se staričin život nalazi posve pod kontrolom njegove volje. Svest o tome neprimetno ohladi njegovo srce koje je do sada plamtelo silovitom mržnjom. Posle svega osta samo spokojno osećanje ponosa i zadovoljstva, kao nakon uspešno obavljene posla. Gledajući je odozgo, sluga je nešto blažim glasom ovako rekao:

„Ja nisam iz redarstva. Putnik sam i sad sam prolazio dole pored kapije. Stoga te neću uhapsiti, niti sa tobom bilo šta učiniti. Dovoljno je samo da mi ispričaš šta ti radiš ovde gore u ovo doba.”

A starica još više razrogači oči, netremice posmatrajući slugino lice. Gledala ga je pocrvenelih kapaka, okom ostrim kao u ptice grabljivice. A onda je, kao da nešto žvaće, počela da pomera usne, koje borama gotovo behu spojene sa nosom. Videlo se kako se oštra jabučica pokreće u tankom grlu. Tada je do sluginih ušiju iz tog grla dopro sipljivi glas, sličan graktanju vrana.

„Čupam ovu kosu, čupam ovu kosu, kako bih od nje napravila vlasulju.”

Njen odgovor beše isuviše običan i to je slugu razočaralo. A zajedno sa razočarenjem, u srce mu se opet uvukla ona ranija mržnja praćena hladnim prezirom. Verovatno je i starica to odmah shvatila. Još uvek držeći u jednoj ruci duge vlasi otrgnute sa glave pokojnice, glasom kao u žabe krastače, ona je promumlala:

„Znam koliko je loše to što mrtvacima čupam kosu. Ali, ovi ovde mahom su zaslužili ovako nešto. Ova žena čiju sam kosu upravo čupala sekla je zmije na komade, sušila ili i odlazila da ih prodaje vojnicima u stražari kao sušenu ribu. Da je nije odnela zaraza, verovatno bi je i sada prodavala. Kažu da je ta sušena riba slovila kao ukusna pa su je vojnici redovno kupovali za ručak uz pirinač. Ja ne mislim da je ona učinila nešto loše. Nije joj bilo druge, jer bi inače skapala od gladi. Zato ne mislim ni da je loše ono što ja činim. Ni meni nema druge, inače bih i ja skapala od gladi. Valjda bi mi ova žena oprostila, jer je dobro znala kako je to.”

Sluga je vratio mač u korice i hladno slušao njene reči, pridržavajući balčak levom rukom. Slušao ih je, dok mu je, naravno, desna ruka bila zauzeta velikim gnojnim crvenim prištom na desnom obrazu. Ipak, slušajući ovo, u njegovom srcu rađala se nekakva hrabrost. To je ona hrabrost koje mu je nedostajalo maločas pod kapijom. Beše to, takođe, hrabrost koja je išla u pravcu sasvim suprotnom od one sa kojom se malopre popeo na kapiju i uhvatio ovu staricu. I ne samo da se više nije dvoumio oko toga da li umreti od gladi ili postati lopov. Što se njega tiče, umiranje od gladi bilo je sada prognano iz njegove svesti i on na to gotovo više ne bi ni mogao da pomisli. „Je li stvarno tako?”

Kad je starica završila, sluga je podrugljivim glasom ovako potvrdio. Iskoračivši korak napred, on iznenada skloni desnu ruku sa prišta, zgrabi staricu za okovratnik i osorno reče:

„Dakle, ni ti se verovatno ne bi ljutila kad bih strgnuo odeću sa tebe. I ja ću skapati od gladi ne učinim li to.”

Onda munjevito strže njenu odeću. Starica mu se pripi uz noge, no on je udarcem grubo odbaci među leševe. Do lestvi na izlazu beše tek nekih pet koraka. Sa strgnutom smeđom odećom pod pazuhom, sluga se za tren oka sjurio niz strme lestve dole u noć.

Prođe neko vreme i starica, koja je ležala kao mrtva, ustade naga između leševa. Mrmljajući i ječeći pod svetlošću vatre koja je još gorela, otpuza do izlaza. Zatim odatle pogleda pod kapiju, dok joj je kratka seda kosa visila dole preko glave. Napolju nije bilo ničeg do gluve tamne noći.

Niko ne zna kuda je sluga otišao.

U ČESTARU

ISKAZ DRVOSEČE ISPITANOG U REDARSTVU

Tako je. Tačno je da sam ja pronašao leš. Jutros sam, kao i obično, pošao na brdo iza sela da sečem kedar. A u čestaru, na senovitoj strani brda, nalazio se taj leš. Pitate gde je tačno bio? Nekih pola kilometra daleko od glavnog drumca za Jamašinu. To je jedno pusto mesto obraslo bambusom, prošaranim ponegde vitkim kedrovim drvećem.

Ležao je na leđima, u svetloplavom kaputu i sa naboranom visokom kapom prestoničkog stila na glavi. Iako je bio proboden mačem samo jednom, rana mu beše na grudima pa je bambusovo lišće oko njega bilo kao natopljeno tamnocrvenom bojom sapanovine. Krv, zapravo, nije više tekla. Činilo se da se rana osušila. Štaviše, tu se beše prilepila jedna konjska muva, kao da nije ni čula moje korake.

Da li sam video mač ih štogod drugo? Ne, ničega nije bilo. Samo je pod kedrovim drvetom kraj njega ležalo jedno užje. Zatim... a da, osim užeta bio je i češalj. Kraj leša su se nalazile samo ove dve stvari. Ali, pre nego što je bio ubijen, mora da se očajnički borio, jer su uokolo sva trava i hšće bambusa bili izgaženi. Šta, da li je bilo konja? Konj tamo, zapravo, ne bi mogao ni da uđe. Konjski put prolazi odmah sa druge strane čestara.

ISKAZ PUTUJUĆEG MONAHA ISPITANOG U REDARSTVU

Ubijenog sam, jamačno, sreo juče. Recimo, juče oko podne. Dok sam putovao od Sekijame ka Jamašini. Išao je u pravcu Sekijame sa jednom ženom koja je jahala. Lice joj se nije dalo razaznati jer je imala spušten veo. Videla se samo boja njene odeće, reklo bi se crvena i plava. A konj alat, sećam se da mu griva beše potkraćena. Koliko beše visok? Možda nekih metar i po. Ipak sam ja monah i u te stvari se baš ne razumem. Muškarac? Dakako, imao je uza se mač, te luk sa strelama. Naročito se dobro sećam da mu je u crnom tobolcu bilo dvadesetak borbenih strela.

Ni u snu ne bih pomislio da će ga štogod takvo snaći, no ljudski život ti je isto što i rosa, poput bleska munje. Eh, ne mogu vam opisati kohko mi ga je žao.

IZJAVA REDARSTVENIKA, BIVŠEG PRESTUPNIKA

Pitate me za muškarca koga sam uhvatio? To je, nesumnjivo, Tađomaru, zloglasni razbojnik. Doduše, kad sam ga hvatao valjda beše pao sa konja pa je stenjao tamo na kamenom mostu u mestu Avatagući. Koje je doba bilo? Beše to juče predveče. Kad mi je nedavno umakao, na sebi je, zacelo, imao ovaj isti tamnoplavi kaput i borbeni mač o pojasu. Kao što vidite, sada ima još i neki luk sa strelama. Je l tako? To je nosio i ubijeni pa onda nema sumnje da je ubica upravo ovaj Tađomaru. Luk obavijen kožom, crni

tobolac, sedamnaest borbenih strela sa jastrebovim perjem - sve je to verovatno pripadalo onom čoveku. Da. I konj mu je, kao što kažete, alat potkraćene grive. Nije ni malo slučajno, bogami, što ga je ta životinja zbacila sa svojih leđa. Taj konj je, nešto malo iza kamenog mosta, pasao travu pored puta, dok mu se duga uzda vukla po zemlji.

Među razbojnicima koji tumaraju po prestonici, ovaj Tađomaru jedan je od opasnijih za žene. Pričalo se da je jesenas na brdu iza statue svetog Binzurua u hramu Toribe ubio jednu dvorsku damu i njenu sluškinju koje su tu došle na poklonjenje. Ako je i ovog čoveka ubio, ko zna šta je onda učinio sa ženom na konju. Oprostite što se mešam, ali, ponizno vas molim, dobro ispitajte ovaj slučaj.

IZJAVA STARICE ISPITANE U REDARSTVU

Da, pokojnik je bio muž moje kćeri. No, on nije iz prestonice. Kao samuraj, bio je u službi pri državnom uredu u Vakasi. Zove se Kanazava no Takehiro i beše mu dvadest i šest godina. Dobrodušan je čovek pa ne verujem da se kome zamerio.

Pitate me za kćer? Zove se Masago i devetnaest joj je godina. Tako je neustrašiva da po tome ne zaostaje za muškarcima, a pre Takehira nije imala muža. Tamnijeg je lica, jajolikog oblika, sa mladežom na uglu levog oka.

Takehiro je juče sa njom pošao u Vakasu, no ne znam zašto ga je zadesila takva sudbina. Njemu više nema pomoći, ali me brine šta je sa njom. Ispitajte kuda je nestala pa makar morali da prevrnete svaki kamen, jer to je jedina želja u životu ove starice. Kako mi je samo mrzak taj razbojnik, Tađomaru ili kako se već zove. Ne samo mog zeta, već je i moju kćer... (Zatim se zaplaka, bez ijedne reči.)

PRIZNANJE TAĐOMARUA

Ja sam ga ubio. Ali ženu nisam. Pa kuda je, onda, otišla? To ni ja ne znam. Ej, čekajte! Koliko god me mučili, ne mogu da kažem nešto što ne znam. Pored toga, kad je već ovako ispalo, ne nameravam da bilo šta kukavički prikrivam.

Njih dvoje sretah juče, nešto posle podneva. U trenutku kad je dunuo vetar podigao se njen svileni veo i nakratko joj se ukazalo lice. Samo nakratko. Beše već nestalo samo što pomislih kako ga vidim, no ono mi se, možda i zbog toga, učinilo poput bodisatvinog. U magnovenju reših da je otmem, makar morao njega da ubijem.

Ma ne, ubiti čoveka nije strašno koliko vi mislite. Ako već hoćeš da preotmeš ženu, muškarac će svakako biti ubijen. Samo, kad ubijam, ja to činim mačem o pojasu, a vi ga ne koristite, nego ubijate samo svojom moći ili novcem, a ponekad i rečima prividne ljubaznosti. U redu, tako neće poteći krv, čovek će biti i te kako živ, no ipak ste ga ubili. Kad se sagleda težina zločina, ko zna ko je više kriv, vi ili ja. (Podrugljiv osmeh.)

Međutim, ne bih imao ništa protiv da sam mogao da je otmem ne ubijajući njega. Štaviše, odmah sam u sebi odlučio da je uzmem, a da ne ubijem njega, ukoliko je to moguće. No, na glavnom putu za Jamašinu to bi bilo potpuno nemoguće. Dosetih se, zato, da ih odvedem dublje u planinu.

Ni to nije bilo teško. Pridruživši im se na putu, ispričao sam kako na brdu nasuprot nas ima jedna stara grobnica i kako sam u njoj, otvorivši je, pronašao mnoštvo ogledala i mačeva koje sam potom krišom zakopao u čestaru iza brda, pa sam voljan da povoljno dam onome ko želi da kupi bilo šta od toga. A onda je čovek sve više počeo da se zanima za to što mu govorim. I - šta kažete? Nije li pohlepa nešto užasno? Nije prošlo ni sat vremena, a oni, zajedno sa mnom, svog konja već behu okrenuli ka planinskoj stazi.

Kad smo stigli ispred tog čestara, rekoh mu da je blago zakopano unutra i da pođe sa mnom da ga vidi. Gored od pohlepe, nije imao ništa protiv. Žena, međutim, reče da će čekati na konju. Nije ni Čudo što je tako kazala, jer je videla koliko je žbunje gusto. Da budem iskren, meni je baš to i odgovaralo pa sam poveo muškarca ostavivši nju samu.

Unutra neko vreme beše sve sam bambus. No, posle pedesetak metara ukazala se donekle proređena skupina kedrovog drveća, i to beše najpodesnije mesto za ostvarenje mog nauma. Razmičući žbunje, izrekoh ubedljivu laž kako je blago zakopano ispod kedra. Čuvši to, on se iz sve snage ustremio ka vitkim kedrovima koji se promaljahu kroz čestar. Uto se bambus proredi, a umesto njega tu se poreda tu je bilo poređano više kedrova, i ja, čim smo tamo dospeli, iznenada oborih svog saputnika na tlo. Nosio je mač i bio prilično snažan, ali ništa nije mogao jer je bio zatečen. Odmah sam ga privezao uz stablo jednog kedra. Odakle mi uže? Bilo mi je o pojasu, jer mi lopovi nikad ne znamo kad ćemo morati preko zida. Naravno, samo još da mu natrpam usta opalim bambusovim lišćem da ne bi vikao, i više nema problema.

Završivši s njim, otišao sam da kažem ženi da dođe da ga vidi jer mu je, kao, naglo pozlilo. I da vam kažem, ispalo je baš onako kako sam i smislio. Skinuvši šešir sa glave, žena uđe unutra držeći me za ruku. Ah kad stiže do tog mesta i jednim pogledom vide da joj je muž privezan uz stablo kedra, u njenoj ruci blesnu blesnu bodež koga beše, ko zna kada, izvukla iz nedara. Još nikad nisam video ženu takve silovite naravi. Jednim ubodom bi me probola kroz slabinu da sam tad bio neoprezan. U stvari, iako sam izbegao taj prvi napad, mogla bi me još uvek povrediti mlatarajući bodežom. A ja ne bih bio Tađomaru da nekako nisam uspeo da joj izbijem bodež iz ruke, ne vadeći svoj mač. Koliko god bila neustrašiva, bez oružja mi nije mogla ništa. Konačno sam uspeo da je dobijem ne oduzimajući njemu život, baš kao što sam i zamislio.

Da, ne oduzimajući njemu život. Nisam nameravao da, povrh svega ubijem i njega. Već sam hteo da pobegnem iz čestara ostavljajući uplakanu ženu, kad mi se ona iznenada, kao da je sišla s uma, obesi o ruku. Štaviše, čuo sam kako mi isprekidanim glasom viče da jedan od nas mora da umre, ja ili njen muž, jer joj je mučnije od smrti to što su dva muškarca videla njenu sramotu. Dašćući mi reče čak i to da će ostati sa onim koji preživi, ko god to bio. Tad me je obuzela silna želja da ga ubijem. (Mračno uzbuđenje.)

Sigurno će izgledati da sam suroviji od vas kad ovako govorim. Ah to je zato što vi niste videli njeno lice. A naročito ne njene plamteće zenice u tom trenutku. Kad su nam se pogledi sreli, poželeo sam da mi bude žena pa makar me ubio grom. Da mi bude žena... samo mi je to bilo u glavi. Ne beše to tek niska požuda kao što vi mislite. Da sem požude ničeg drugog nije bilo, oborio bih je nogom i pobegao. Tad ni on ne bi okrvavio moj mač svojom krvlju. No, u trenutku kad sam u polumraku čestara video njeno lice, odlučio sam da ne odem odatle dok ga ne ubijem.

Ali čak ni tada nisam hteo da to učinim na podao način. Razvezah mu uže i rekoh da se borimo mačevima. (Uz kedrovo stablo ležalo je uže koje sam tada zaboravio da sklonim.) Van sebe od besa, on isuka debeli mač. U istom trenutku bez reči je razjareno

skočio na mene. Ne moram ni da vam govorim kako se ta borba završila. Probodoh mu grudi posle dvadeset trećeg udarca. Posle dvadeset trećeg, nemojte to zaboraviti. Još uvek sam zadivljen time. Pod nebeskim svodom, samo je on dvadeset puta sa mnom ukrstio mač. (Veseo osmeh.)

Čim se čovek srušio, ja se, s okrvavljenim mačem u ruci, okrenuh prema ženi.

Kad tamo... zamislite, ona beše već nestala. Tražio sam između kedrovog drveća kuda je pobegla. Ali na opalom bambusovom kšću nikakvog traga nije bilo. Oslušnuh malo, ali nije se čulo ništa drugo do smrtni ropac iz grla onog čoveka.

Možda se provukla kroz čestar i utekla po pomoć još onda kad sam ja otpočeo borbu. A to znači da je sad moja sada glava visila o koncu pa sam se, sa njegovim mačem, lukom i strelama, odmah vratio na onu planinsku stazu. Njen konj je tu još uvek mirno pasao travu. Beskorisno bi bilo da vam pričam šta je dalje bilo. Mač sam prodao pre nego što sam se vratio u prestonicu. Eto, to je moje priznanje. Molim vas da mi dosudite najstrožu kaznu jer sam svestan da će mi glava jednom ionako visiti u krošnji melije.

ISPOVEST ŽENE U HRAMU KIJOMIZU

Nakon što me je na silu uzeo, taj čovek u tamnoplavom kaputu sa podsmehom je pogledao mog muža koji je bio vezan. Koliko li se samo moj muž jadno osećao! Ali, što se više otimao, uže se samo još bolnije usecalo u njegovo telo. Nesvesno mu pritrčah posrćući. Zapravo, pokušala sam da mu pritrčim. Tad me je u trenutku taj čovek oborio udarivši me nogom. I upravo tada videh, videh neki neopisiv sjaj u očima svog muža. Neopisiv, i sad sva zadržim kad se setim tih očiju. Moj muž, koji nije mogao da izusti ni jednu reč, u tom trenutku pogledom mi je iskazao kako mu je u duši. No, to što je blesnulo u njegovim očima nije bio ni bes niti tuga, već hladno svetlo prezira prema meni. I kao da me je boja tih očiju pogodila više nego onaj udarac nogom, nehotice sam ispustila neki krik i onesvestila se.

Kad sam posle nekog vremena konačno došla svesti, čovek u tamnoplavom kaputu beše se već nekud izgubio. Ostao je samo moj muž, još uvek vezan uz kedrovo stablo. Najzad se pridigoh na bambusovom lišću i pogledah njegovo lice. Ah boja tih očiju bila je ista kao i maločas. Još uvek se ispod hladnog prezira ispoljavala mržnja. Sramota, tuga, bes - ne znam kako da nazovem ono što mi je tada bilo na srcu. Ustala sam teturajući se i prišla mu. „Takehiro. Posle ovoga ja više ne mogu da budem sa tobom. Rešila sam da smesta umrem. Ah, želim da i ti umreš. Svedok si moje sramote. Stoga ne mogu tek tako da te ostavim.”

Jedva sam uspela tohko da prozborim. On me je i dalje samo posmatrao sa izrazom gađenja. Srce mi se cepalo dok sam tražila njegov mač. Ali verovatno ga je uzeo onaj razbojnik, jer u čestaru nije bilo ni mača, ni luka sa strelama. Srećom, podno mojih nogu ležao je bodež. Zamahnuvši njime, još jednom rekoah mužu. „Dozvoli sada da ti oduzmem život. I ja ću ti se odmah pridružiti.”

Njegove usne pokrenuše se tek na ove reči. Dakako, glas se uopšte nije čuo jer su mu usta bila puna lišća bambusa. Ipak, ja sam ga odmah razumela. S prezirom je rekao samo jednu reč: „Ubij!” Ja gotovo nesvesno zarih bodež u njegove grudi pod svetloplavim kaputom.

Tada sam se verovatno opet onesvestila. Kad sam konačno opet pogledala oko sebe, on, još uvek onako vezan, već odavno beše prestao da diše. Sa neba je kroz

kedrovo drveće prošarano bambusom na njegovo blede lice padao jedan zrak sunca na zalasku. Gušeći se u suzama, odvezala sam uže sa mrtvog tela. I - šta je sa mnom bilo posle toga? Nemam snage da ispričam još i to. U svakom slučaju, nisam smogla snage da okončam svoj život iako sam htela da se bodežom probodem kroz grlo ili da se bacim u jezero u podnožju brda, pokušavajući tako na razne načine da umrem. Šta to вреди kad sam ostala živa ne uspevši da umrem. (Tužan osmeh.) Možda me je i bodisatva Kannon, pun samilosti, napustio kao kukavicu. A šta, za ime boga, mogu da uradim ja koja ubih svog muža, ja koju je jedan razbojnik na silu obljubio? Šta, šta, za ime boga... (Odjednom silovito jecanje.)

PRIČA DUHA UMRLOG KROZ USTA MEDIJUMA

Nakon što ju je na silu obljubio, taj razbojnik sede dole i počeo je svakojakim rečima teški. Ja, razume se, nisam mogao ni reč da prozborim. Još sam bio i vezan za stablo kedra. No, ipak joj za to vreme više puta namignuh. Htedoh joj poručiti da mu ne veruje, da sve to shvati kao obmanu. Ah ona je potišteno sedela na lišću bambusa, pogleda netremice uprtog u svoja kolena. Činilo se da upija njegove reči. Telo mi obuže grč zavisti. Razbojnik je, međutim, nastavio slatkorečivo da govori. Da se više neće slagati sa mužem ovako uprljana. Da li želi da njemu bude žena, umesto da ostane sa takvim mužem. Da je počinio zlo jer mu je draga - na kraju preko usta prevali čak i nešto tako bezočno.

Na te reči, ona podiže svoje lice sva opčinjena. Nikad mi nije bila lepša nego tada. Nego, šta je ta moja lepa žena odgovorila razbojniku, tu pred svojim vezanim mužem? Premda još uvek lutam u prostoru između prošlog i sledećeg života, obuzme me gnev svaki put kad se setim tog njenog odgovora. Sećam se da mu je ovako rekla: „Povedi me bilo kuda.” (Duži muk.)

Ali nije njen greh samo u tome. Da je samo to, ne bih sada ovoliko patio u ovoj tmuni. Kad htede da, kao u snu, sa svojom rukom u njegovoj izađe iz čestara, ona odjednom preblede i prstom pokaza na mene, koji bejah uz stablo. „Njega ubij! Ja ne mogu biti s tobom dok je on živ.” Viknu tako nekoliko puta, kao da je sišla s uma. „Ubij ga!” Te reči još i sada poput oluje prete da me strmoglavce oduvaju na dno ove tmine. Da li ljudska usta ikad izgovonše groznije reči? Da li neko ljudsko biće ikad ču tako proklete reči? Da li ikad tako... (Odjednom bujica podrugljivog smeha.) Ove reči zaprepastiše čak i samog razbojnika. „Ubij ga!” Uхватила mu se za ruku vičući tako. Razbojnik ju je netremice posmatrao, ne odgovarajući hoće li to učiniti ih ne. Jedva stigoh to da primetim, kad on jednim jedinim udarcem noge obori moju ženu na bambusovo lišće. (Ponovo bujica podsmeha.) Prekrstivši ruke bez reči, razbojnik upravi pogled prema meni. „Šta ćeš s njom? Da je ubijem ili poštedim? Samo klimni glavom. Da je ubijem?” Oprostio bih mu zločin samo zbog tih reči. (Opet duži muk.)

Dok sam ja oklevao, moja žena nešto uzviknu, pa odmah pojuri u čestar. Razbojnik se ustremi ka njoj, ali nije, izgleda, uspeo da je uhvati ni za rukav. Ja sam samo posmatrao taj prizor kao neko priviđenje.

Nakon što je ona tako pobegla, razbojnik pokupi moj mač i luk sa strelama, te mi na jednom mestu preseče uže. „Moj život sada visi o koncu.” Sećam se da je ovo promrljao pre nego što je izašao iz čestara i nestao. Posle toga je sve utihnulo. Zapravo, još uvek se čulo kako neko jeca.

Oslušnuh, razvezujući uže. Kad se malo osvestih, shvatih da to ja plačem. (Po treći put duži muk.)

Jedva podigoh premoreno telo ispod onog kedra. Preda mnom je blistao bodež što ga moja žena beše ispustila. Uzeh ga i zarih sebi u grudi. Na usta mi navre grudva nečega neprijatnog mirisa. Ali bol nimalo nisam osećao. Kad mi se grudi ohladiše, oko mene zavlada grobna tišina. Oh, kakva tišina! Nijedna ptičica da zacvrkuće na nebu nad tim čestaron iza brda. Među kedrovima i bambusom zadrža se još samo bleđa sunčeva svetlost. Ta sunčeva svetlost - i ona beše sve slabija i slabija. Više se nije video ni kedar ni bambus. Ležao sam tamo obavijen dubokom tišinom.

A onda mi je neko kriomice prišao. Htedoh da pogledam na tu stranu. Međutim, oko mene se već beše spustio polumrak. Neko, taj neko je svojom nevidljivom rukom lagano iščupao bodež iz mojih grudi. Istovremeno, moja usta se još jednom ispuniše krvlju. I ja tada zauvek potonuh u ovu tminu između dva života.

Bosnaunited

Dogodilo se to jedne oblačne zimske večeri. Sedeo sam u uglu vagona drugog razreda voza za Tokio iz Jokosuke i odsutno čekao zvižduk koji najavljuje polazak. U već osvetljenom vagonu, neočekivano, nije bilo drugih putnika osim mene. Kada sam provirio napolje, začudo, ni na mračnom peronu danas nije bilo ni žive duše, osim jednog šteneta u kavezu, koje bi povremeno tužno zacvilelo. Taj prizor je sasvim odgovarao mom tadašnjem raspoloženju. Glavu su mi pritiskale mutne senke nekog neobjašnjivog umora i malaksalosti, nalik na oblačno nebo pred sneg. Ruke sam držao duboko u spoljnim džepovima zimskog kaputa i nisam imao volje da odade izvadim večernje novine i pregledam ih.

Posle nekog vremena, čuo se zvižduk koji najavljuje polazak. U duši sam osećao neku lagodnost, i naslonjen glavom na ram prozora iza sebe, bezvoljno sam iščekivao da železnička stanica ispred mojih očiju počne da se kreće unazad. Međutim, još pre toga, iz pravca šaltera začulo se resko klepetanje nanula i odmah zatim i glas konduktera koji je nekog grdio, kada se vrata mog vagona druge klase naglo otvoriše i unutra ulete neka devojčica od trinaest, četrnaest godina, a istovremeno, uz trzaj, voz lagano krenu. Pogled su mi zaklanjali, jedan za drugim, stubovi na peronu, neka zaboravljena cisterna za vodu, zatim nosač koji se klanjao nekom putniku zbog napojnice koju je dobio ----- sve je to, poput domina koje se ruše, nestajalo iza mene u čađavom dimu što je udarao u prozore. Konačno sam osetio olakšanje, pa sam, zapalivši cigaretu, otvorio umorne oči i po prvi put letimično pogledao lice devojčice koja je sedela ispred mene.

Sve je odavalo izgled seljančice: i njena nenauljena kosa, pozadi zategnuta u punđu oblika ginko lista, i ispucali obrazi sa tragovima suza koje je brisala, tako opaljeni i crveni, da su prosto bili neprijatni. Osim toga, na krilu, nad kojim je mlitavo visio prljavi pleteni šal svetlozelene boje, držala je poveliki krpeni zavežljaj. U promrzlim rukama kojima je obgrlila zavežljaj, čvrsto je stezala crvenu voznu kartu za treći razred, kao da joj je to nešto najvažnije. Nije mi se dopalo priprosto lice ove devojčice. Bila mi je odvratna, takođe, i njena zaprljana odeća. Konačno, ljutilo me je i to što je bila tako priglupa da ne razlikuje drugi od trećeg razreda. Pošto sam zapalio cigaretu, želeći sada da zaboravim na njeno prisustvo, ovlaš sam razgledao večernje novine, koje sam izvadio iz džepa i raširio na krilu. Baš u tom trenu, spoljno svetlo koje je padalo na novinski tekst, iznenada je zamenilo električno osvetljenje, a loše odštampana slova u rubrikama ukazaše se neočekivano jasno pred mojim očima. Nije ni potrebno reći da je voz sada ušao u prvi od mnogobrojnih tunela na pruži između Jokosuke i Tokija.

Ah, ni ovako osvetljen novinski tekst, koji je govorio samo o tome kako je svet prepun banalnih događanja, ni najmanje nije ublažio moju potištenost. Problem mira, ženidbe i udaje, korupcija, čitulje.....dok sam gotovo mehanički bacao poglede sa jednog turobnog članka na drugi, u trenutku kada je voz ušao u tunel, imao sam iluziju da se voz kreće u suprotnom smeru. U međuvremenu, nisam mogao a da ne budem svestan da tu prekoputa mene sedi ta devojčica kao neko ohćenje vulgarne stvarnosti. Ovaj voz u tunelu, ova seljančica i ove večernje novine pune banalnih članka ----- šta bi sve ovo bilo nego simboli. Simboli nerazumljivog, prostog, jednoličnog života. Svega mi je bilo

dosta, pa sam odložio novine koje sam čitao, i opet naslonivši glavu na ram prozora, čvrsto sam zatvorio oči i počeo da dremam.

Prošlo je nekoliko minuta. Najednom sam osetio neku nelagodu, pa sam nesvesno pogledao unaokolo i opazio da se ona devojčica neopaženo premestila na sedište do mog i da se iz sve snage upreže da otvori prozor. Ali, teško staklo se uopšte nije micalo. Njeni ispucali obrazi još više su se zacrveneli i povremeno mi je do uha dopiralo njeno ubrzano šmrcaje i dahtanje. To je naravno bilo nešto prema čemu sam i ja mogao osetiti makar trunku sažaljenja. Ali, voz se baš tada približavao sledećem tunelu, a to je bilo sasvim jasno po tome kako su se obronci brda prekriveni sparušenom travom kroz sumrak sve više primicali prozorima. Uprkos tome, iz meni neshvatljivog razloga, devojčica je uporno pokušavala da otvori prozor, koji je bio namerno zatvoren. Zbog toga sam, sa okrutnošću u dubini duše, gotovo moleći se da nikada ne uspe, bezdušnim pogledom pratio njenu tešku borbu da svojim promrzlim rukama otvori prozor. Tada voz, uz zaglušujuću buku, ulete u tunel, a istovremeno se staklo prozora koji je devojčica pokušavala da otvori, konačno spusti uz tresak. Kroz četvrtastu rupu, unutrašnjost vagona neočekivano ispuniše oblaci crnog vazduha, gusti kao rastvor čađi, koji su se začas pretvorili u zagušujući dim. Sve mi je to jurnulo u lice, suviše brzo da bih ga mogao zaštititi maramicom, a kako i inače imam teškoća sa disanjem, počeo sam da kašljem toliko, da sam se skoro ugušio. A devojčica se ni najmanje nije obazirala na mene, već je isturila glavu kroz prozor, netremice zureći pravo napred u smeru kretanja voza, dok su joj u polumraku na vetru lepršali čuperci iz njene punde. Dok sam posmatrao njenu siluetu pod električnim osvetljenjem prigušenim čađavim dimom, za tili čas se rasvetlilo sa one strane prozora, i da sveži mirisi zemlje, sparušene trave i vode nisu prostrujali u unutrašnjost vagona, ja, kome je kašalj tek tada uminuo, sigurno bih izgrdio tu nepoznatu devojčicu i naredio joj da opet zatvori prozor.

Voz je, međutim, sada već lagano klizio iz tunela i prolazio je kroz prelaz u siromašnom predgrađu, pritešnjenom između planina prekrivenih sparušenom travom. U blizini prolaza videli su se, svi podjednako bedni, zgurani krovovi pokriveni slamom ili crepom, a jedna bela zastavica - valjda je njome mahao Čuvar prelaza - tromo je komešala sumrak. I tek kada je voz izašao iz tunela, iza zaštitne ograde tog samotnog prelaza ugledao sam tri dečaka rumenih obraza kako se tiskaju jedan do drugog. Svi su bili tako niski rastom da je izgledalo kao da ih pritiska sumorno nebo. Odeća im je bila iste boje kao sumorni predeo ovog predgrađa. Čim su ugledali voz koji je prolazio, svi su, u isti mah, visoko podigli ruke, istežući svoje nejake vratove, dok su iz petnih žila vikali nešto nerazumljivo. A onda, tog istog trenu, ona devojčica, do pola nagnuta kroz prozor, ispružila je svoje promrzle ruke i počela je energično da maše levo-desno, a onda, pet, šest mandarina boje toplih sunčevih traka, od kojih mi je srce zaigralo, počese da padaju na dečake koji su ispraćali voz. Ostao sam bez daha i istog momenta shvatio sve. Devojčica je verovatno pošla negde na rad i kroz prozor je bacila mandarine koje je čuvala u nedrima, da njima nagradi svoju mlađu braću zato što su se potrudili da dođu do prelaza da je isprate.

Sumrakom obavijen prelaz u predgrađu gradića, tri dečaka koji su klikitali kao ptičice i jarka boja mandarina nad njima ----- sve je to prošlo kao treptaj oka s one strane prozora. Ali, taj prizor se, do bola jasno, urezao u moje srce. Postao sam svestan kako me od tog prizora preplavljuje neka neshvadjiva vedrina. Čilo sam uspravio glavu i posmatrao sam devojčicu kao da vidim neku sasvim drugu osobu. Ko zna kad, ona se opet vratila na svoje mesto prekoputa mene, i sedela je tu kao i ranije, zamotavši svoje

ispucale obraze u pleteni šal svetlozelene boje, i u rukama, kojima je obgrlila poveliki krpeni zavežljaj, čvrsto je stezala voznu kartu za treći razred.....

Tada sam po prvi put mogao da, bar na neko vreme, zaboravim na svoj neobjašnjivi umor i malaksalost, kao i nerazumljivo jadan i jednoličan život.

Bosnaunited

Rjohei je imao osam godina kada je počela izgradnja železničke pruge između gradova Odavara i Atami. Svakoga dana je išao na kraj sela da gleda izgradnju. Pod izgradnjom - podrazumevalo se samo prevoženje zemlje u vagonetima - ali je njemu i to bilo zanimljivo, pa je odlazio da gleda.

Dva radnika stoje na vagonetu iza utovarene zemlje. Kada se spušta niz brdo, vagonet ide sam, bez ičije pomoći. Vozilo kao da leti, radna odeća na radnicima leprša, tanke šine se savijaju po težinom - dok zuri u ovaj prizor, Rjohei ponekad želi da postane radnik na građevini. Voleo bi i da se bar jednom poveze sa radnicima na vagonetu. Kada dođe na ravno zemljište na kraju sela, vagonet se zaustavi sam. U tom trenutku, radnici spremno poskaču sa vagoneta, i tu, na krajnjem odredištu, istovare zemlju. Onda počnu da guraju vagonet uzbrdo, u pravcu iz kog je došao. Tada Rjohei požeh da, makar se i ne vozio, samo gura vagonet.

Jedne večeri, a to je bilo početkom februara, Rjohei je sa svojim, dve godine mlađim bratom i njegovim vršnjakom iz komšiluka, otišao na kraj sela gde su bih vagoneti. Vagoneti prekriveni blatom stajali su u pomrčini. Nigde u blizini nije bilo ni jednog radnika. Tri dečaka su bojažljivo počela da guraju poslednji vagonet. Udruženim snagama njih trojice točkovi su odjednom zakloparali i pokrenuli se. Na taj zvuk, Rjoheia je prošla jeza. Ah, kada ga je opet čuo, više se nije iznenadio. Klopapa, klopapa - oglašavao se vagonet i dok ga je tri para ruku guralo, polako je krenuo uzbrdo prugom.

Posle nekih dvadesetak metara pruga je nailazila na strm uspon. Ma koliko da su tri dečaka gurala, vagonet se više nije pomerao. Povremeno im se činilo da će ih vozilo potisnuti unazad. Rjohei zaključio da je sad trenutak, i dade znak dvojici mladih:

„Pa, hoćemo ti?”

Dečaci prestaše da guraju, i poskakaše na vagonet. On je isprva lagano, a potom snažno, u jednom dahu pojurio niz prugu. Od tog časa, prizor pred njima cepao se na dve strane, brzo se odmotavajući pred njihovim očima. Dok je na licu osećao večernji vetar, Rjohei je bio gotovo van sebe.

Ali, već posle dva, tri minuta vagonet se ponovo zaustavio.

„Hajde da opet poguramo.”

Rjohei je sa dvojicom mladih ponovo počeo da gura vagonet. Još se točkovi nisu ni pokrenuli, kada se iza njih iznenada začuo bat koraka. Šta više, tek što su čuli taj zvuk, kada se on pretvori u nečiju viku:

„Hej vi! Ko vam je dozvolio da dirate vagonet?”

Tu je stajao jedan visoki radnik u staroj radnoj odeći i sa slamnatim šeširom na glavi, neprikladnim za to doba godine. Čim je spazio njegovu priliku, Rjohei je sa dvojicom mladih već pobegao nekih desetak metara dalje. - Nakon tog događaja, kada bi na povratku iz kupovine i video vagonete na pustom gradilištu, nije mu više padalo na pamet da se popne na neki od njih. I sada mu se negde u glavi zadržalo jasno sećanje na

lik onog radnika. Mah žuti slamnati šešir koji se nejasno video na bleđoj svetlosti sumraka. - A kako godine prolaze, izgleda da i to njegovo sećanje bleđi.

Prošlo je više od deset dana od tada, i Rjohei je opet, nešto posle podneva, stajao sam na gradilištu i posmatrao kako vagoneti pristižu. Osim onih natovarenih zemljom, jedan natovaren železničkim pragovima dolazio je uzbrdo prugom, koja je verovatno bila glavna. Taj vagonet su gurala dva mlađa muškarca. Od kako ih je ugledao, Rjohei je osetio da bi se sa njima mogao sprijateljiti. *'Ovi me sigurno neće grditi.'* - razmišljao je dok je trčao do vagoneta.

„Čiko, mogu li i ja da guram?”

Jedan od one dvojice - muškarac u prugastoj košulji, koji je pognute glave gurao vagon, odgovori s odobravanjem, onako kako je Rjohei i očekivao:

„O, samo guraj.”

Rjohei stade između njih dvojice i počeo da gura iz sve snage.

„Ti si prilično snažan.”

Drugi - muškarac sa cigaretom iza uвета, hvalio je Rjoheia. Nagib na pruži postepeno se smanjivao i bilo im je sve lakše. Rjohei se pribojavao da će mu reći: „Ne moraš više da guraš.” Ali, dvojica mladih radnika se uspraviše i ćutke nastavili da guraju vozilo. Rjohei više nije mogao da izdrži, već ih upita, oklevajući:

„Mogu li da guram dokle hoću?”

„Možeš.”

Obojica odgovoriše u glas, a Rjohei pomisli: *'Baš su ljubazni.'*

Posle nešto više od pet, šest stotina metara, pruga je opet nailazila na strm uspon. U plantažama mandarina koje se pružaju s obe strane, bezbroj žutih plodova kupalo se u sunčevom sjaju.

'Više volim uspon, jer će me pustiti da guram dokle hoću.' Razmišljajući o tome, Rjohei stade da gura iz sve snage.

Kada su došli do vrha brda među plantaže mandarina, pruga je iznenada počela da se spušta. Muškarac u prugastoj košulji reče Rjoheiu: „Hej, penji se.” Rjohei odmah skoči gore. Vagonet sa njima trojicom, klizeći je jurio niz prugu, podižući miris mandarina. *'Mnogo je bolje voziti se, nego gurati.'* Dok mu se jakna nadula od vetra, Rjohei je razmišljao o ovoj sasvim prirodnoj stvari. *'Što više puta budem gurao u odlasku, više puta ću se voziti u povratku.'* Razmišljao je i o tome.

Kada je stigao do bambusovog čestara, vagonet je polako prestao da se kreće. Njih trojica stadoše gurati teški vagonet kao i pre. Bambusov čestar je prelazio u šumarak raznovrsnog drveća. Na uzbrdici je povremeno bilo toliko opalog lišća da se od njega nisu videle čak ni zarđale šine. Kada su konačno stigli do vrha brda, videli su da se iza strme litice prostire hladno more. Rjohei je tek tada shvatio koliko je daleko otišao.

Njih trojica su opet bili na vagonetu. Jurili su ispod granja raznovrsnog drveća, a more im je ostajalo sa desne strane. Ali, Rjoheiu nije bilo tako lepo kao ranije. *'Bilo bi dobro da se vratimo'*, samo to mu je bilo u mislima. Njemu je, naravno, bilo savršeno jasno da ni oni, ni vagonet, ne mogu da se vrate dok ne stignu do odredišta.

Kada su se sledeći put zaustavili, bilo je to ispred čajdžinice sa slamnatim krovom, smeštene u podnožju prokopanog brda. Radnici su ušli unutra i bez žurbe počeli da piju čaj u društvu gazdarice koja je na leđima nosila bebu. Rjohei je bio jako nestrpljiv, pa je

obilazio oko vagoneta. Na jakoj dasci pričvršćenoj za vagonet, sušilo se blato kojim je bila isprskana.

Posle nekog vremena, iz čajdžinice izađe onaj radnik sa cigaretom iza uveta (sada više nije imao cigaretu iza uveta) i Rjoheiu koji je stajao pored vagoneta donese kolače umotane u novine.

Rjohei reče hladno: „Hvala.” Ali, ubrzo se pokajao što se poneo tako ravnodušno prema darodavcu. Da bi to ispravio, on stavi u usta jedan kolač iz zamotuljka. Kolač je povukao miris nafte, verovatno od novina.

Njih trojica su gurala vagonet uz jednu blagu kosinu. Iako su mu ruke bile na vozilu, misli su mu bile obuzete drugim stvarima.

Sišavši s druge strane brda, naišli su na još jednu onakvu čajdžinicu. Kada su radnici ušli u nju, Rjohei je seo na vagonet i mislio je samo o tome kako da se vrati kući. Na rascvetaloj šljivi ispred čajdžinice samo što nije nestalo sjaja popodnevnog sunca. *'Već se smrkava'*. - Od kako mu je to palo na pamet, više nije mogao da sedi s mirom. Ne bi li svoje misli skrenuo na nešto drugo, on šumu točkove vagoneta, pogura ga stenjući, premda svestan da ga sam ne može ni pomaći.

Međutim, kada su radnici izašli, hvatajući rukama pragove na vozilu, rekoše mu jednostavno:

„Ti se vrati kući, jer ćemo mi danas da prespavamo dole.”

„Ako okasniš kući, tvoji će se brinuti.”

Rjohei je za trenutak ostao zaprepašćen. Još malo pa će se potpuno smračiti. Krajem prošle godine je sa majkom išao u Ivamuru, a ovaj put je tri, četiri puta duži od tog, i on sada treba da se vraća kući potpuno sam. - Rjohei je sve odjednom shvatio. - Samo što nije zaplakao. Ah, bilo mu je jasno da mu plakanje neće pomoći. Nije ni bilo vremena za plakanje. Nevešto se naklonio dvojici mladih radnika i žurno krenuo prugom.

Neko vreme je Rjohei kao zanesen jurio uz prugu. Usput je shvatio da mu smeta zamotuljak sa kolačima koji mu je bio u džepu pa ga je bacio na put, a odmah zatim je zbacio sa nogu i drvene sandale. Kamenčići su mu se urezivali u tabane kroz tanke čarape, ali su mu noge sada bile mnogo lakše. Osećao je da mu je more s leve strane i penjao se strmom brdskom stazom. Povremeno bi mu se lice iskrivilo od suza koje su navirale. Sve vreme je šmrckao i upinjao se da ne zaplače.

Kada je Rjohei protrčao pored bambusovog čestara, već se gasila večernja rumen iznad planine Higane. Sve se više brinuo. Brinuo se i zbog toga što pejsaž koji je video u dolasku, nije bio isti kao ovaj na povratku kući. Onda je počela da mu smeta i odeća mokra od znoja, te on, upinjući se očajno da nastavi sa trčanjem, zbacila sa sebe jaknu na put.

Kada je stigao do plantaže mandarina, oko njega se sve više smrkavalo. *'Samo da preživim.'* Razmišljajući tako, Rjohei je trčao dalje, stalno se spotičući i klizajući.

Kada je konačno u polumraku u daljini ugledao gradilište na kraju sela, Rjohei samo što nije briznuo u plač. Iako je bio na ivici suza, ipak je nastavio da juri i nije se rasplakao.

Kada je ušao u svoje selo, u kućama s obe strane ulice svetla su bila upaljena. Pod tim svetlima, on je i sam video kako mu se glava puši od znoja. Ugledavši Rjoheia kako dahćući trči, žene koje su vadile vodu iz bunara i muškarci koji su se vraćali sa njiva, dobacivali su mu: „Hej, šta ti je?” A on je bez reči protrčao pored osvetljenih kuća, radnje sa mešovitom robom i berbernice.

Kada je kroz vrata utrčao u svoju kuću, više nije izdržao, već je iz sveg glasa briznuo u plač. Na taj plač se istog trenutka oko njega okupiše i otac i majka. Posebno majka, koja je nešto govorila držeći Rjoheia u naručju. A Rjohei se rukama i nogama otimao i šmrktao, ali je nastavljao da plače. Njegov plač je bio tako glasan da su se na mračnom ulazu sakupile tri, četiri žene iz komšiluka. I one su ga, kao i otac i majka, u glas zapitkivale zašto plače. Čim bi se setio kako je bio bespomoćan dok je prelazio onaj daleki put, osetio bi da ne može da se obuzda, i nastavljao je da i dalje plače iz sveg glasa.

U svojoj dvadeset šestoj godini, Rjohei je sa ženom i decom došao u Tokio. Sada radi na prvom spratu jedne izdavačke kuće, i u ruci ima crvenu olovku za korekturu. Ko zna zašto, i bez ikakvog posebnog razloga, on se ponekad seti sebe iz onog vremena. Zar bez ikakvog posebnog razloga? - I danas se pred njim, umornim od svakodnevnih poslova, još uvek kao i tada pruža isprekidana uska staza sa uzbrdicama i nizbrdicama, i sa mračnim čestarima sa obe strane...

Bosnaunited

Te večeri je padala jesenja kiša. Rikša u kojoj sam se vozio, išla je već ko zna koji put, gore-dole, brdovitim krajem Omori, dok se konačno nije zaustavila pred malom zapadnjačkom kućom, okruženom bambusovom šumicom. Kada je vozač rikše podigao lampu, na uskom ulazu izbledele sivkaste boje, video sam novu porculansku pločicu sa imenom *Mitiram Misra - Indijac*, ispisanu japanskim slovima.

Mnogi među vama su možda već čuli za Mitiram Misni. Misra je rodoljub iz Kalkute, koji se godinama borio za nezavisnost Indije, a u isto vreme je i mladi čarobnjak, koji je tajne magije učio kod čuvenog Bramana, Hasan Kana. Mene je sa Misrom upoznao jedan moj prijatelj tek mesec dana ranije, i premda smo često raspravljali o politici i ekonomiji, ja ga još uvek nisam video da koristi svoju čuvenu magiju. Zato sam mu i poslao pismo sa molbom da mi to pokaže, i evo me sada kako jurim u rikši pustim predgrađem Omorija, gde je u to vreme živio Misra.

Sav moker od kiše, pod slabim svetlom lampe vozača rikše, nekako sam pronašao zvono ispod pločice sa imenom, i pritisnuo ga. Vrata su se ubrzo otvorila i na njima se pojavilo lice niske, stare Japanke, koja je služila kod Misre.

„Da li je Misra kod kuće?”

„Izvolite, uđite. Čeka vas već neko vreme.” Rekla mi je to ljubaznim glasom i uvela me u Misrinu sobu, koja se nalazila odmah pored ulaza.

„Dobro večer. Drago mi je da ste došli, uprkos kiši.”

Misra, tamnopus, krupnih očiju i svilenkastih brkova, pozdravio me je srdačno, dok je palio fitilj petrolejke na stolu.

„Nikakva kiša me ne bi sprečila da vidim vašu magiju.”

Seo sam na stolicu i osvrnuo se unaokolo po toj polu-mračnoj sobi, osvetljenoj samo bledim svetlom petrolejke.

Misrina soba je jednostavna soba u zapadnjačkom stilu, i osim jednog stola u sredini, male police za knjige na jednom zidu i pisaćeg stola ispred prozora, u njoj su bile još samo stolice na kojima smo nas dvojica sedeli. Osim toga, pisaći sto i stolice su bili tako pohabani, da je čak i nekada raskošan stolnjak sa vezenim crvenim cvetovima po ivici, sada mestimično bio tako istanjen, da se činilo da će se svakog trenutka raspasti.

Pošto smo se međusobno pozdravili, neko vreme smo slušali dobovanje kiše po bambusovoj šumici, dok konačno nije ušla ona stara služavka, unoseći servis sa crnim čajem. Misra tada otvori kutiju sa cigarama i posluži me:

„Uzmite jednu”, ponudio me je.

„Hvala.”

Bez ustezanja sam uzeo jednu cigaru i upalio je šibicom.

„Koliko se sećam, vi upravljate duhom po imenu *džin*, zar ne? Da li ćete upotrebiti moć *džina* za magiju koju ćete mi sada pokazati?”

I Misra zapali cigaru, nasmeši se, i otpuhnu jedan aromatični dim:

„Ljudi su verovali da su duhovi kao što je *džin* postojali pre više stotina godina. U vreme *Priča iz hiljadu ijedne noći*, rekao bih. Magiju, koju sam ja naučio od Hasan Kana, možete i vi da koristite, samo ako to želite. Uostalom, to je samo jedna naprednija forma hipnoze. - Pogledajte! Samo treba da pomerate ruku ovako.”

Misra podiže ruku, i u vazduhu ispred mog lica dva-tri puta iscrta trougao. Potom vrati ruku na sto i podiže jedan vezeni crveni cvet sa ivice stolnjaka. Sav zaprepašćen, nesvesno sam privukao stolicu i pomno posmatrao cvet. Besumnje, bio je to jedan od vezanih cvetova, do malopre pričvršćen za stolnjak. Kada je Misra cvet prineo mome nosu, osetio sam nekakav težak miris, poput mošusa. Povikao sam od silnog oduševljenja, a Misra, još uvek smeškajući se, nemarno spusti cvet na stolnjak. Naravno, čim ga je spustio, on opet postade vezeni cvet koji, ne samo da ne bi mogao uhvatiti prstima, nego mu ni jednu laticu ne bi mogao pomeriti.

„Šta kažete? Ništa lakše. A sada, pogledajte ovu lampu.”

Dok je to govorio, Misra malo pomeri lampu koja je stajala na stolu, a ona, iz nekog neobjašnjivog razloga, stade da se vrti u krug poput čigre. Istovremeno, abažur se velikom brzinom vrteo oko stakla lampe. U početku sam bio jako uplašen i brinuo sam da će izbiti požar, ali je Misra mirno pio čaj i uopšte se nije uzbuđivao. Stoga sam konačno uspeo da skupim hrabrost! da sednem i netremice posmatram lampu, koja se vrtela sve brže i brže.

Bio je to čudesan prizor koji se recima nije mogao opisati: abažur se vrteo i izazivao strujanje vazduha, a žuti plamen je goreo bez i jednog titraja. Lampa se obrtala sve brže i brže, tako da se to njeno kretanje više nije ni primećivalo, sve dok, odjednom, lampa nije opet stajala na stolu kao malopre, a staklo joj, pri tom, nije bilo čak ni nakrivljeno.

„Jeste li se iznenadili? Ovo je tek dečija igra. Ipak, ako želite, pokazaću vam još nešto.”

Misra se osvrnu, zagleda se u policu za knjige na zidu, pa onda pruži ruku prema njoj i pokaza prstom kao da nekog poziva. Toga časa, knjige, koje su do tada stajale poredane na polici, počеше da se pomeraju jedna za drugom, i kao da je to nešto prirodno, stadoše da doleću dole do stola. Činile su to tako što bi otvorile strane i lepršale kroz vazduh, poput slepih miševa u letnje večje. Ja sam sve to gledao otvorenih usta, sa kojih je još uvek visila cigara. Pod bledim svetlom lampe, knjige su slobodno letele, jedna po jedna sletale na sto i uredno se slagale, čineći tako piramidu. Taman kada je doletela i poslednja, ona prva počе opet da se kreće, i ja pomislih da će se sada, sve redom vratiti nazad na policu.

Ali, na moje veliko zaprepašćenje, jedna tanka knjiga u mekom povezu, raširi korice baš poput krila, lagano se podiže, i pošto je neko vreme kružila nad stolom, odjednom zaleprša stranicama i strmoglavi se naglo, pravo meni na kolena. Uzeo sam je u ruke pitajući se šta li se to dešava, kada shvatih da je to novi francuski roman, koji sam baš pre nedelju dana pozajmio Misri.

„Hvala vam što ste mi dopustili da knjigu zadržim ovako dugo.”

Dok mi se tako zahvaljivao, Misra se još uvek smeškao. Do tada su se sve ostale knjige već vinule sa stola i vratile na policu. Činilo mi se da sam se probudio iz nekog sna i neko vreme nisam mogao da izustim ni reči, a onda se setih Misrih reči od malopre: „Moju magiju možete i vi da koristite, samo ako to želite”, pa mu odgovorih: „Zaista, ja sam čuo toliko toga o vama, ali nisam mogao ni da zamislim da je vaša magija tako čudesna. Vi se, naravno, šaljite kada kažete da bi i običan čovek poput mene mogao da je koristi.”

„Vi biste mogli. Svako bi mogao, i to bez ikakvih teškoća. Samo...” Misra to izusti, pa se netremice zagleda u moje lice i reče neobično ozbiljnim tonom:

„Ne mogu da je koriste jedino pohlepni ljudi. Ako želite da učite magiju Hasan Kana, morate prvo da se odreknete pohlepe. Možete li vi to?”

„Mislim da mogu.”

Osetio sam izvesnu nelagodnost dok sam to govorio, te odmah dodadoh:

„Samo ako ćete vi da me podučavate magiji.”

Misra me je ipak i dalje gledao podozrivo, ali je valjda pomislio da bi bilo nepristojno da i dalje insistira, pa klimnuvši glavom, reče:

„E, onda ću vas podučavati. Međutim, premda sam vam rekao da je možete koristiti bez ikakvih teškoća, potrebno je izvesno vreme da biste je naučili, pa ćete morati da prenoćite ovde.”

„Jako sam vam zahvalan što se toliko trudite.”

Silno radostan, više puta sam se zahvalio Misri što je prihvatio da me podučava magiji. Međutim, izgledalo je da se on na to i ne obazire, već je mirno ustao i viknuo:

„Bako! Bako! Pošto će naš gost prenoćiti ovde, spremite mu postelju!”

Srce mi je lupalo, zaboravio sam čak i da otresem pepeo sa cigare, gledao sam ne trepćući u Misrino ljubazno lice.

* * * *

Prošlo je mesec dana od kako sam kod Misre učio magiju. I ove večeri je pljuštala kiša, samo što smo sada, ja i pet-šest mojih drugova, sedeli ispred kamina u sobi jednog kluba na Ginzi, i neobavezno ćaskali.

Pošto smo bili u samom centru Tokija, kiša koja je pljuštala s one strane prozora, kvasila je krovove automobila i kočija na ulici, i nije proizvodila usamljeni zvuk nalik na ono dobovanje po bambusovoj šumici u Omoriju.

Naravno, vedra atmosfera s ove strane prozora, glomazne fotelje od marokanske kože i blistavi ugrađeni parket, obasjani jarkim svetlom, nikako se ne mogu uporediti sa Misrinom sobom, koja je izgledala kao da će se svakog trena u njoj pojaviti duh.

Tako, u oblaku dima od cigara, vodili smo razgovore o lovu i konjskim trkama, kada jedan od mojih prijatelja baci opušak cigare u peć i okrenu se prema meni:

„Priča se da odskora koristiš magiju, je li to istina? Hoćeš li nam večeras izvesti nešto?”

„Mogao bih.”

Odgovorio sam nadmeno, zavaljen u fotelju, poput nekog velikog čarobnjaka.

„Onda ćemo sve prepustiti tebi, pa nam pokaži magiju koju običan mađioničar svakako ne bi mogao da izvede.”

Prijatelji su klimali glavama u znak odobravanja, hrabreći me pogledima i svi ko jedan primakoše svoje stolice. Lagano sam ustao.

„Pažljivo posmatrajte. Nema nikakvih trikova ni obmana u mojoj magiji.”

Dok sam to govorio, zavrnuo sam rukave i dlanom zagrabio nešto ugljevlja iz razbuktale peći, kao da je to nešto najprirodnije. Prijatelji koji su se okupili oko mene,

odskočiše od užasa. Zgledaše se međusobno i ustuknuše, plašeći se da će se opeći ako mi se suviše primaknu.

Potpuno pribran, ja sam neko vreme, tu pred njima, na ispruženom dlanu držao usijano ugljevlje, pa ga onda energično razbacah po parketu. U tom trenutku, dobivanje kiše napolju, nadjača zvuk jednog drugog pljuska, pljuska po drvenom podu. Istoga Časa kada je napustilo moj dlan, jarkocrveno ugljevlje se pretvorilo u bezbroj prelepih zlatnika, koji su se kao kiša prosuli po podu.

Moji prijatelji su zaneseno stajali, suviše ošamućeni da bi se setili čak i da aplaudiraju. „Eto, to bi bilo sve.”

Nasmejao sam se nadmoćno, a zatim sam se mirno zavalio nazad u fotelju.

„Jesu li to pravi zlatnici?”

Prošlo je skoro pet minuta dok jedan od mojih zadivljenih prijatelja nije konačno uspeo da mi postavi to pitanje.

„Zlatnici su pravi. Ako misliš da nisu, uzmi ih u ruku i pogledaj.”

„Je l me stvarno neće opeći?”

On sa strahom podiže zlatnik sa poda.

„O, za ime sveta, zlatnici su pravi! Hej, konobaru, uzmi metlu i lopaticu i pokupi nam ovo!”

Konobar odmah uradi kako mu je rečeno, počisti zlatnike sa poda i stavi ih na hrpu na sto pored nas. Svi moji prijatelji se okupiše oko stola:

„Ovde mora da ima dve stotine hiljada jena.”

„I više od toga. Pod takvom težinom neki manje čvrst sto sigurno bi se slomio.”

„Kakvu je strašnu magiju on naučio, kada može da pretvara užareno ugljevlje u zlatnike.”

„Ovako će, za manje od nedelju dana, postati čak i bogatiji nego što su to Ivasaki ili Micui”, hvalili su oni moju magiju na sva usta. A ja sam opet sedeo zavaljen u svojoj fotelji i mirno pušio cigaru.

„Nipošto! Ako bih ovu magiju ikada upotrebio da zadovoljim svoju pohlepu, nikada više ne bih mogao da je koristim. I zato ću ove zlatnike, ako ste ih pogledali, odmah baciti natrag u kamin.”

Kada su prijatelji čuli moje reči, počеше u glas da negoduju. Govorili su da bi bilo besmisleno da toliko bogatstvo ponovo postane ono ugljevlje od pre. Ja sam, pak, tvrdoglavo ostajao pri svome da svakako moram da ih bacim nazad u kamin, jer sam tako obećeo Misri. Tada mi se jedan među njima, poznat kao najlukaviji, prezrivo nasmeja u lice:

„Kažeš da ćeš pretvoriti zlatnike u ugljevlje. Mi ti, s druge strane, kažemo da to ne činiš. Naravno, tako možemo da se raspravljamo u nedogled. Stoga, evo šta ja mislim: hajde da igramo karte. Ti ćeš igrati protiv nas, a tvoj ulog će biti zlatnici. Ako pobediš, možeš da ih pretvoriš u ugljevlje ih da činiš sa njima što ti je volja. Ah, ako mi pobedimo, ostaju zlatnici i predaćeš ih nama. Tako ni jedna strana neće imati primedbi i svi će biti zadovoljni.”

Ja sam još uvek odmahivao glavom i nisam želeo da prihvatim takav dogovor. Međutim, on mi se smeškao sve podrugljivije, i zurio, čas u mene, čas u sto sa zlatnicima.

„Naravno, ti nećeš da igraš karte sa nama jer ne želiš da uzmemo tvoj novac. Ako je tako, onda ja sumnjam da si ti zaista rešen da se odrekneš pohlepe da bi se bavio magijom.”

„Ma ne, da želim da zadržim novac, ne bih ga pretvarao u ugljevlje.”

„Onda da igramo karte!”

Posle bezbroj takvih nagovora, ja sam napokon shvatio da nemam drugog izbora, nego da uložim zlatnike sa stola i da igram karte. Svi moji prijatelji, naravno, bili su van sebe od sreće, odmah su zatražili špil karata i posedali oko kartaroškog stola u uglu sobe. Dok sam ja još uvek oklevao, požurivali su me da im se pridružim.

Nije mi preostalo ništa drugo, nego da preko volje igram karte protiv svojih prijatelja. Ali, iako sam inače loš igrač, te noći sam ko zna zbog čega, kao nekom magijom, sve vreme pobeđivao kao od šale. Onda, začudo, iako mi se u početku nije igralo, polako mi je postajalo sve zanimljivije i nije prošlo ni desetak minuta, a ja sam, zaboravljajući na sve drugo, igrao karte unevši se svim svojim bićem.

Moji prijatelji su od početka igrali karte imajući na umu samo jedno: da mi uzmu sve do poslednjeg zlatnika, i zato su sada igrali zaneseni i sa nestrpljenjem koje im se ogledalo na licima. Međutim, koliko god da su se upinjali, ja nisam izgubio ni jedan jedini put, i na kraju sam dobio gotovo isto onoliko novca koliko su vredeli zlatnici. Tada onaj isti podlac, baš kao da je sasvim sišao sa uma, ustade i gurnu mi karte u lice.

„E, sada ćemo da vučemo za veću kartu. Ja ulažem svu svoju imovinu. I zemlju, i kuću, i konje, i auto - sve što posedujem. A ti, pored tih zlatnika, ulož i novac koji si dobio na kartama. Vuci kartu!”

U tom momentu, osetio sam pohlepu. U trenutku zlehude sreće, moj prijatelj bi odneo i brdo zlatnika na stolu i novac koji sam osvojio. Ali, kada bih samo pobedio, svo bogatstvo mog protivnika bilo bi moje. Čemu sva moja muka dok sam učio magiju, ako je ne smem upotrebiti u ovakvoj prilici? Dok su mi se takve misli rojile, više nisam moga da izdržim, krišom sam prizvao svoju magiju i energično, baš kao da izlazim na dvoboj, rekao:

„Dobro. Ti vuci prvi.”

„Devet.”

„Kralj.”

Pobedonosno sam klicao dok sam kartu koju sam izvukao, unosio svome protivniku u prebledelo lice. A tada se desi nešto čudesno. Kralj na karti koju sam upravo izvukao iznenada podiže glavu sa krunom, vinu se sa karte kao da je neki duh ušao u njega i još uvek čvrsto stežući mač, naceri se podrugljivo i povika poznatim glasom:

„Bako! Bako! Izgleda da je naš gost ipak rešio da ide kući. Ne moraš da mu spremaš postelju!”

U istom trenutku, ko zna zbog čega, kiša koja je lik napolju, opet je zvučala isto kao ono dobivanje po bambusovoj šumici u Omoriju.

Pogledao sam unaokolo i shvatio da sedim preko puta Misre, koji se kupao u bledej svetlosti petrolejke, podrugljivo se smeškajući baš kao onaj kralj sa karte.

Sudeći po tome da još uvek nije otpao ni pepeo sa cigare koju sam držao među prstima, onih mesec dana, koliko sam mislio da je prošlo, nisu ništa drugo do san, dug dva, tri minuta. Tih kratkih par minuta bilo je dovoljno i meni i Misri da shvatimo da ja nisam čovek dostojan da uči tajne magije Hasan Kana.

Pognuo sam glavu od stida, neko vreme nemoćan da izustim i reč.

„Ako želite da koristite moju magiju, prvo morate da se odreknete pohlepe. Ali, vi još niste dorasli tome.”

Tako me je, sa izrazom žaljenja na licu, mirno prekorevao Misra, oslonjen laktovima na stolnjak sa izvezenim crvenim cvetovima po ivici.

Bosnaunited

BISEIJEVA VERNOST

Bisei je već neko vreme stajao pod mostom i čekao da žena dođe. Podigavši pogled, video je kako je bršljan dopuzao do polovine visoke ograde kamenog mosta i kako rubovi belih haljina povremenih prolaznika što dolaze i odlaze, lagano lepršaju na vetru, obasjani jasnom svetlošću zalazećeg sunca. A žene još uvek nema.

Tiho zviždućuci, Bisei je bezbrižno bacio pogled na sprud pod mostom.

Od spruda žutog mulja pod mostom ostalo je još nekih pet, šest kvadratnih metara, a odmah za njim nastavljala se voda. Među trskom na rubu vode bilo je mnoštvo okruglih rupa u kojima su verovatno obitavale krabe, i svaki put kada bi ih talas zapljusnuo, odatle se čuo blagi grgotavi zvuk. A žene još uvek nema.

Pomalo nestrpljivo, Bisei je prišao rubu spruda i zagledao se u mirnu površinu reke, kojom nije prolazila ni jedna lađa.

Obale reke obrasle su gusto zbijenom, zelenom trskom. Štaviše, tu i tamo među trskom bujale su oble vrbe. Zato, ni njima prošarana površina vode nije izgledala toliko široka, koliko je reka to zapravo bila. Kroz trsku je tiho vijugao pojas bistre vode, pozlaćen odrazom oblaka, blistavog kao liskun. A žene još uvek nema.

Bisei se okrenuo od ruba vode i dok se sumrak lagano spuštao, šetao je nevelikim sprudom, osluškujući tišinu oko sebe.

Od pre nekog vremena, na mostu su, izgleda, utihnuli koraci prolaznika. Sa mosta više nije dopirao ni bat obuće, ni topot kopita, pa ni truckanje kočija. Čuo se samo huk vetra, šum trske, žubor vode - zatim, odnekud, prodorni krik sive čaplje. Uto je zastao i primetio je da je plima počela nadolaziti, jer je voda koja je spirala žuti mulj sada blistala bliže nego malopre. A žene još uvek nema.

Jako se namrštivši, Bisei je u polumraku stao koračati sve brže sprudom ispod mosta. Za to vreme, pedalj po pedalj, stopu po stopu, rečna voda se postepeno pela na sprud. Istovremeno, i miris algi i miris vode, koji su se širili sa reke, počeli su studeno strujiti po njegovoj koži. Podigavši pogled, video je da je na mostu već nestalo jasnog svetla večernjeg sunca, kao i to da je blede plavo nebo u sumrak precizno sekla, svojim crnim obrisima, jedino kamena ograda mosta. A žene još uvek nema.

Bisei je, na kraju, stajao kao skamenjen.

Voda, preplavljena svetlošću hladnijom od čelika, beskrajno se širila pod mostom i već mu je kvasila cipele. Sada je bio siguran da će mu ova nemilosrdna plima uskoro prekriti, i kolena, i pojas, i grudi. I dok je tako razmišljao, nivo vode sve je više rastao, tako da su mu se sada već i potkolenice našle pod rečnim talasima. A žene još uvek nema.

Bisei je tako stajao u vodi i iznova bacao poglede u nebo iznad mosta, još uvek gajeći tračak nade.

Turobni sumrak već se nadvio nad vodom koja mu je sezala do pojasa, a kroz mutnu sumaglicu do njega je dopiralo samotno šuštanje daljih i bližih žbunova trske i vrba. Tada jedna riba, možda grgeč, skoči ispred Biseijevog nosa, žustro mu okrenuvši svoj beli trbuh. Na nebu, tu gde je riba preletela, videla se treperava svetlost zvezda i, čak, obrisi ograde mosta opletene bršljanom, da bi odmah zatim utonuli u pomrčinu sutona. A žene još uvek nema.

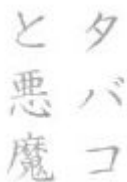
* * * *

Kada je u ponoć mesečeva svetlost preplavila trsku i vrbe na reci, voda i povetarac, razmenjujući tihe šapate, nežno su odneli prema moru Biseijevo beživotno telo ispod mosta. Ali, Biseijeva duša, valjda zato što je čeznula za svetlošću samotnog meseca u nebeskom zenitu, odvojila se u potaji od svog beživotnog tela i polako se uzdizala visoko gore, prema blede osvetljenom nebu, baš poput mirisa vode i mirisa algi, koji se bešumno dižu sa reke...

Onda, hiljadama godina kasnije, ta duša, prošavši kroz bezbroj pramena, morala je ponovo poveriti svoj život jednom ljudskom biću. To je upravo duša koja u meni obitava. I zato se ja, iako sam rođen u današnje vreme, ne mogu baviti nekim značajnim poslom. I danju i noću provodim svoj život besciljno, kao u snu, u iščekivanju dolaska nekog čuda. Baš kao onaj Bisei pod mostom u smiraj dana, što je beskrajno čekao svoju voljenu, koja nikada neće doći.

(Decembar 1920.)

Bosnaunit

DUVAN I ĐAVO

Biljke duvana ranije nije bilo u Japanu. Nema jedinstvenih zapisa u hronikama o tome kada je prenesen u Japan. Negde se pominje period Keiō (1596-1615), a negde period Tjamon (1532-1555). Izgleda da se u nekim oblastima uzgajao već oko desete godine perioda Keiō (1606). S početkom Bunroku perioda (1592-1596), pušenje je već naveliko ušlo u modu, kao što kaže satirični stih: „Stvari koje ne deluju su: zabrana duvana, državni novac, careve naredbe i lekari iz Gentakua.”

Inače, na pitanje ko je duvan dovezio brodovima, istoričari odgovaraju: Portugalci i Španci. Međutim, to ne mora da bude i jedini odgovor. Osim ovog, postoji i onaj koji daje legenda. Prema njemu duvan je odnekud doneo đavo. Kažu da je zapravo tog đavola sa sobom u Japan iz daleka doveo jedan katolički misionar (verovatno otac Frančesko).

Kada to tvrdim, možda će me naši hrišćani optužiti da klevetam njihovog sveštenika. Ali, ja bih ipak rekao da je to najbliže istini. Jer, bilo bi sasvim prirodno da je, u isto vreme kada je u Japan preko mora došao zapadnjački bog, došao i zapadnjački đavo, drugim rečima, da je sa dobrom koje je doneto sa zapada, doneto i zlo.

Ipak, ne mogu sa sigurnošću da kažem da li je taj đavo zaista sa sobom doneo duvan ili nije. Doduše, prema onome što je pisao Anatol Frans, desilo se da je đavo iskušavao nekog monaha cvećem rezede. Stoga se ne može reći da je potpuna neistina to da je duvan u Japan doneo đavo. Pa čak i da to nije istina, ta neistina bi u izvesnom smislu mogla biti neočekivano blizu istine... Razmišljajući o tome, odlučio sam da ovde zapišem legendu o dolasku duvana u Japan.

* * * *

Osamnaeste godine perioda Tjamon (1550), đavo je, prerušen u jednog pratioca oca Frančeska Ksaviera, živ i zdrav, posle duge plovidbe stigao u Japan. Đavo je uspeo da se preruši u đaka, jer, dok je pravi đak bio iskrcan u Makau ili nekoj sličnoj luci, njegov crni brod je otplovio sa ostalim putnicima, a da niko nije ni primetio njegovo odsustvo. Đavo, koji je dode visio naglavce, repom okačen o poprečnicu i krišom posmatrao brod, smesta se pretvorio u tog čoveka i počeo danonoćno da služi oca Frančeska. Naravno, ovo nije bilo ništa posebno za ovog gospodina koji se prerušavao u uglednog viteza zaogrnutog crvenim plaštom i tako posećivao doktora Fausta.

Ipak, ono što je zatekao u Japanu, prilično se razlikovalo od onog što je on na zapadu čitao u putopisima Marka Pola. Prvo, ti putopisi kazuju da svuda ima puno zlata, ali koliko god da je zagledao unaokolo, takvog prizora nigde nije bilo. A ako je već tako, kad bi samo malo noktima zagrebao Isusovo raspeće, stvorio bi zlata dovoljno da iskušava Japance. Zatim, izgleda da Marko Polo govori neistinu kada kaže da se mrtvi vaskrsavaju pomoću bisera ili nečeg sličnog. Ako to nije istina, onda, ukoliko bi krenuo da pljuje u bunare kako bi se raširile opake bolesti, većina ljudi bi u svojim mukama potpuno zaboravila na onozemaljski raj... Dok je u pratnji oca Frančeska, praveći se ozbiljnim razgledao okolinu, đavo je potajno razmišljao o svemu ovome i zadovoljno se smeškao.

Ali, jedna stvar ga je brinula. Ni đavo nije znao kako da to reši. Naime, Frančesko Ksavier je tek došao u Japan pa njegova misija još nije uzela maha, niti je bilo onih koji bi primili hrišćanstvo, tako da nije bilo nikoga čiju bi pobožnost on iskušavao. Zato je, premda je bio đavo, bio i nemalo zbunjen. Pre svega, u početku nije znao kako da ubije dokono vreme...

Posle dugog razmišljanja, đavo se doseti da se bavi baštovanstvom kako bi na taj način prekratio dokolicu. Zato je u uvetu i poneo seme raznih vrsta biljaka kada je pošao sa zapada. Neće mu biti teško da iznajmi njivu za obradu. Štaviše, i sam otac Frančesko se složio da je to dobra ideja. Naravno, otac je mislio da je jedan od njegovih pratilaca sa zapada doneo neke lekovite biljke da ih posadi u Japanu.

Đavo je odmah otišao da pozajmi motiku i ašov, pa je stao neumorno obrađivati njivu pokraj drumu.

Bio je baš početak vlažnog proleća, i iz izmaglice koja se spuštala čuo se dubok, uspavljajući zvuk zvona sa nekog dalekog hrama. Zvonjava je bila smirujuća, a ti tonovi nisu bih čisti, visoki tonovi koji odjekuju u glavi, kao oni s crkvenog tornja na zapadu... Ah, bilo bi pogrešno pomisliti da se đavo zaista opustio u tom mirnom pejzažu.

Kad je jednom čuo zvona toga hrama, bilo mu je nelagodnije nego kada je Čuo zvona crkve Svetog Pavla u Londonu, namršti se i još je neumornije prionuo na obrađivanje njive. Zato, naime, što bi njegovo srce nekim čudom počelo da se smekšava dok je slušao taj smirujući zvuk zvona i dok je bio okupan ovom toplinom sunčevog svetla. Nije hteo da čini dobro, ali je u isto vreme gubio i želju da čini zlo. I onda bi bio uzaludan njegov dolazak preko mora, ovamo, da Japance navodi na iskušenje... Đavo nevičan teškom radu, uostalom i Ivanova sestra ga je prekorila što nije imao Žuljeve na dlanovima, sada se zdušno trudio da se služi motikom, jer je po svaku cenu želeo da rastera moralnu pospanost koja mu je ophrvata telo.

Konačno je đavo u roku od nekoliko dana završio rad na njivi i ono seme iz uveta posejao u brazde.

* * * *

Posle nekoliko meseci, seme koje je đavo posejao počelo je da klija, stabiljke su rasle, i do kraja tog leta široko zeleno lišće pokrilo je čitavo polje. Niko nije znao ime te biljke. A kad ga je otac Frančesko pitao, đavo se samo cerio i ćutao, ništa mu ne odgovarajući.

Za to vreme su na vrhovima stabljika izbili cvetovi u gustim snopovima. Bili su svetloljubičasti i levkastog oblika. Pošto je uložio dosta truda, đavo je zbog tih cvetova izgleda bio srećan do ludila. Zato bi uvek po završetku jutarnje i večernje službe odlazio tamo i vredno negovao biljke.

Onda, jednoga dana (to se zbilo dok otac Frančesko nije bio tu jer je otputovao radi svoje misije na nekoliko dana), pokraj njive prolazio je neki trgovac stokom, vukući za sobom jednu žutu kravu. On ugleda tog đakazapadnjaka u crnoj mantiji i sa šeširom širokog oboda na glavi, kako stoji usred ograđenog polja preplavljenog ljubičastim cvetovima i trebi bube koje su se namnožile na Ušću. Pošto su ti cvetovi bili tako čudni i retki, trgovac stokom nehotice zastade, skinu slamnati šešir i učtivo se obrati đaku:

„Izvini, oče, kakvi su to cvetovi?”

Đak se okrenu. Kratkog nosa i sitnih očiju, izgledao je kao dobrodušni riđokosi čovek.

„Je l ovi?”

„Da, baš ti.”

Oslonjen na ogradu, riđokosi je vrteo glavom. Tada reče na lošem japanskom:

„Jako mi je žao, ali to ime ne mogu nikome da kažem.”

„Čudno. Da li ti je otac Frančesko možda rekao da nikom ne kažeš?”

„Ne, nije.”

„Pa onda te molim da mi to ipak kažeš. Jer i ja sam skoro prihvatio učenje oca Frančeska i tako postao vaš vernik.”

Trgovac ponosno upre prstom u svoje grudi. I zaista, oko vrata mu je bio okačen mali mesingani krst koji je blještao na suncu. Valjda od tog bljeska, đak se malo namršti, obori pogled, pa mu pola u šali, pola u zbilji, reče glasom koji je zvučao ljubaznije nego ranije:

„Pa ipak ne smem! Jer, po zakonu svoje zemlje, ne smem ništa da kažem. Nego, ti pokušaj sam da pogodiš. Japanci su pametni i zato ćeš ti sigurno pogoditi. Ako uspeš, dobićeš sve ono što raste na ovom polju.”

Trgovac stokom je verovatno pomislio da ga đak ismeva. Sa smeškom na suncem opaljenom licu on nagnu glavu, uz namerno preteranu ućtivost.

„Šta bi to moglo biti? Ne mogu odmah da pogodim.”

„Ne moraš već danas. Imaš tri dana da razmišljaš. Možeš nekog i da pitaš. Ako pogodiš, daću ti sve ovo. Povrh toga, daću ti i crnog vina. Ili hoćeš možda sliku zemaljskog raja?”

Trgovac stokom je izgledao začuđen što njegov sagovornik tako navaljuje.

„Šta ću da radim ako ne pogodim?”

Đak se smejao i odmahnuo rukom dok je nameštao šešir zabačen na potiljak. Smejao se tako ostrim i graktavim glasom da je trgovac stokom bio zatečen.

„Ako ne pogodiš, ti ćeš meni dati nešto. Evo opklade. Opklade ako pogodiš i ako ne pogodiš. Ukoliko pogodiš, ja ću tebi dati sve ovo.”

Dok je to govorio, riđokosi je bio opet ljubazan kao ranije.

„Neka bude tako. I ja ću tebe da častim. Daću ti bilo šta što zatražiš.”

„Daćeš mi bilo šta? Čak i tu kravu?”

„Ako ti se dopada, daću ti je odmah.”

Trgovac stokom se nasmejao i pogladio životinju po čelu. On je, izgleda, još uvek mislio da je sve ovo šala dobroćudnog đaka.

„A ako ja pobedim, dobiću ovu travu koja cveta!”

„Važi. Važi. Pogodili smo se.”

„Čvrsto smo se dogovorili. Zaklinjem se imenom Isusa Hrista.”

Kada je to čuo, đaku sitne oči zasijaše i on zadovoljno šmrknu dva, tri puta. Potom se, stavivši levu ruku na kuk, malo ispruži, i desnom rukom dotače ljubičasto cveće.

„Pa, ako ne pogodiš - ja dobijam tvoje telo i tvoju dušu!”

Kad to reče, riđokosi zamahnu desnom rukom i skide šešir. U razbarušenoj kosi rasla su mu dva roga nalik na jareće. Zaprepašćen, trgovac stokom preblede i ispusti na

zemlju slamnati šešir koji je držao u ruci. Smračilo se, te cveće i lišće u polju odjednom izgubiše svoj sjaj. Čak je i krava, kao da se od nečeg uplašila, oborivši rogove, mukala glasom kao iz groba...

„Čak i kod mene opklada je opklada. Ti si se zakleo imenom koje ja ne smem ni da izgovorim. Nemoj to da zaboraviš. Imaš tri dana da to uradiš. Pa, onda, zbogom.

Đavo je to govorio učtivim i podrugljivim tonom, i izveštačeno se duboko klanjao trgovcu stokom.

* * * *

Trgovac stokom je zažalio što je naivno naseo na đavolov trik. Ako ovako nastavi, na kraju će đavo uzeti njegovu dušu i telo, koji će goreti u večnoj vatri pakla. Onda je bespotrebno pogazio svoju dotadašnju veru i bio kršten.

Ali, kada se jednom zakleo imenom Isusa Hrista, takvu reč ne može prekršiti. Naravno, da je ovde bio otac Frančesko, već bi se nekako snašao, ali, na nesreću, ni njega nije bilo ovde. Zato je trgovac stokom proveo tri besane noći, razmišljajući kako da osujeti đavolovu nameru. U svakom slučaju, nema mu druge nego da sazna ime te biljke. Međutim, ako ni otac Frančesko ne zna to ime, ima li nekog drugog ko to zna?

Konačno, u večeri krajnjeg roka njihove opklade, vukući žutu kravu za sobom, trgovac stokom kriomice dođe do kuće u kojoj je živeo đak. Kuća je stajala pokraj polja, okrenuta prema drumu. Izgleda da je đak čvrsto spavao jer se nije videlo ni svetio lampe na prozoru. Iako je mesec bio na nebu, noć je bila oblačna i maglovita. U tihom i pustom polju, tu i tamo su se u polumraku jedva mogli nazreti oni ljubičasti cvetovi. Trgovac stokom se s krajnjim naporom ušunjao dovde, pošto je smislio plan za koji nije bio baš siguran da će uspeti, ali se nekako uplašio kada je ugledao ovaj prizor u grobnoj tišini, i najradije bi se odmah vratio kući. Kada bi pomislio da se iza tih vrata nalazi onaj gospodin sa jarećim rogovima, koji sanja svoj pakleni san, i to malo hrabrosti koju je skupio nestalo bi u osećanju nemoći. Ah, ako je u pitanju predaja njegove duše i tela u ruke đavolu, onda ovo nije trenutak za kukanje.

Zato je trgovac stokom počeo odlučno da sprovodi u delo unapred smišljen plan, moleći se za pomoć Devici Mariji. A plan se nije sastojao ni u čemu drugom nego da odreši povodac kojim je vodio žutu kravu i da je iz sve snage udari po bedru kako bi je uterao u polje.

Skačući od bolova usred udarca, krava polomi ogradu i pregazi polje. Više puta udari rogovima i u zid kuće. Osim toga, topot kopita i rika moćno su se prolamali po kraju, zatresavši bledu noćnu sumaglicu. Tada se prozor otvori i pojavi se neko lice. U mraku se lice nije moglo prepoznati, ali je to sigurno bio đavo prerušen u đaka. Možda se trgovcu priviđalo, ali je i u noćnoj tmmini jasno video rogove na glavi.

„Stoko jedna, zašto mi uništavaš polje duvana?”

Đavo je urlao pospanim glasom, mlatarajući rukama. Očigledno je bio besan što mu je prekinut prvi san.

A u ušima trgovca stokom koji je izvirivao iza polja, đavolove reči su odjekivale poput glasa božijeg.

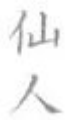
„Stoko jedna, zašto mi uništavaš polje duvana?”

Posle toga se sve srećno završava, kao što se uvek zbiva u sličnim pričama. Dakle, trgovac stokom je ismejao đavola, uspešno pogodivši ime biljke duvana. Tako mu je pripao sav duvan koji je rastao na polju. Itd, itd...

A ja mislim: nema li ta stara legenda neko dublje značenje? Istina, đavo nije uspeo da prisvoji telo i dušu trgovca stokom, ali je uspeo u tome da se duvan raširi po celom Japanu. Ako je tako, kao što je trgovčevo spasenje, s jedne strane, pratio moralni pad, nije li đavolov neuspeh, s druge strane, u stvari njegov uspeh? Đavo se neće tek tako podići ako padne. Nije li istina da ljudi neočekivano gube i kada misle da su pobedili iskušenje?

Sada ću ukratko pomenuti šta se posle desilo sa đavolom. Čim se otac Frančesko vratio, moćima svetog pentagrama oterao je đavola iz sela. Međutim, izgleda da je đavo i posle toga lutao unaokolo, nanovo uzimajući đakov lik. Prema jednom zapisu, u vreme izgradnje zapadnjačkog hrama „Nanban”, on se često pojavljivao u Kjotu. Ima i glasina da je čovek po imenu Kašin Kođi, koji se poigravao vojskovođom Macunaga Dandoom, bio baš ovaj đavo, ali pošto je o tome pisao profesor Lafkadio Hern, ja ne bih o tome ovde govorio. Zatim su i Tojotomi i Tokugava zabranili strane religije, pa je đavo, koji se u prvo vreme još pokazivao, na kraju sasvim nestao iz Japana. U zapisima uglavnom nema više vesti o njemu. Zaista mi je žao što od perioda Meiđi (1868-1912) na ovamo ne mogu da saznam ništa o ovom đavolu, koji je ponovo došao u Japan.

Bosnaunited

BESMRJNIK

Gospodo, Ja sam sada u Osaki, i zato ću vam ispričati o onome što se desilo u ovom gradu. Nekada davno, došao je jedan čovek u Osaku u potrazi za poslom. Ne znam kako mu je bilo pravo ime. On je jednostavno hteo da bude sluga, pa su ga prosto zvali Gonsuke.

Gonsuke je kroz ulaznu zavesu ušao u radnju za zapošljavanje i obratio se upravniku, koji je držao muštiklu u ustima:

„Gospodine upravniče, želeo bih da postanem besmrtnik i zato vas molim da me uputite tamo gde bih to mogao da naučim.”

Upravnik je zinuo od Čuda i neko vreme nije progovorio ni reči.

„Gospodine upravniče, da li me čujete? Ja bih želeo da postanem besmrtnik, pa vas zato molim da me uputite tamo gde bih mogao da naučim sve o tome.”

„Stvarno mi je žao, ali...”

Upravnik je tek tada nastavio da pučka na svoju muštiklu.

„Još niko nije došao kod nas i tražio da bude besmrtnik. Molim vas, idite negde drugde.”

Nezadovoljan ovim odgovorom, Gonsuke se primakao na kolenima svojih zelenih pantalona i počeo da objašnjava:

„Mora da je neka greška. Šta li ono piše na zavesi na ulazu u radnju? Zar ne piše da ljudima nalazite svaki posao?”

Pošto svaki znači bilo koji, onda vi morate da mi nađete posao. Ili ste možda ispisali laž na zavesi vaše radnje?”

Pa, ako je tako, nekako je i razumljivo što je Gonsuke je bio ljut.

„Ne, ono što piše na zavesi nije laž. Ako već insistirate na poslu na kom ćete postati besmrtnik, onda dođite sutra ponovo. Mi ćemo ga potražiti u toku današnjeg dana.”

U svakom slučaju, upravnik je prihvatio Gonsukeovu molbu samo da bi izbegao neugodnu situaciju. Naravno, niko nije znao gde se može izučiti zanat kojim bi se postao besmrtnik. Tako se on za sada rešio Gonsukea, pa je brže-bolje otišao do lekara koji je živio u susedstvu, ispričao mu o svemu ovome i zabrinuto ga upitao:

„Šta mislite, gospodine doktore, gde da se čovek zaposli kako bi najbolje naučio da postane besmrtnik?”

Lekar je, očigledno, bio zatečen. Neko vreme je samo sedeo prekrštenih ruku i zurio u bor u vrtu. Međutim, čuvši upravnikovu priču o Gonsukeu, lekareva lukava žena, čiji je nadimak bio Stara Lija, odmah upade u reč:

„Pošaljite ga ovamo. Neka dođe kod mene, i ja ću za dve, tri godine od njega napraviti besmrtnika.”

„Stvarno? Drago mi je da to čujem. Najlepše vas molim da to i učinite. Meni se uvek činilo da besmrtnici i lekari imaju mnogo toga zajedničkog.”

Ne znajući šta se tu sprema, upravnik se smerno poklonio nekoliko puta, a onda se vratio kući, van sebe od sreće.

Kiseloga lica, lekar je pogledom ispratio upravnika, pa se okrenuo prema svojoj ženi i ljutito je izgrdio:

„Zašto si ispričala sve te gluposti? Šta ćemo ako se taj seljak bude bunio što ga nismo naučili besmrtničkim čarolijama iako je kod nas proveo više godina?”

Međutim, umesto da prizna da je pogrešila, žena se prezrivo nasmejala i uzvratila, ućutkujući muža:

„Hajde, ćuti. U ovim teškim vremenima naivčina kao ti ne može ni da se prehrani.”

Narednog dana, priprosti Gonsuke dođe sa upravnikom, kao što su se i dogovorili. Iako je danas Gonsuke obukao svečane haljine sa porodičnim grbom, jer se po prvi put sretao sa svojim gazdom, ipak se uopšte nije razlikovao od bilo kog drugog seljaka. Verovatno je takva njegova pojava lekaru bila neočekivana: kao da gleda nekakvu divlju zver omamljivoga mirisa, dovedenu iz Indije, ispitivački je posmatrao Gonsukeovo lice i sumnjičavo ga upitao:

„Čujem da ti je želja da postaneš besmrtnik. Zašto to želiš?”

„Bez nekog posebnog razloga. Jednom sam video zamak u Osaki i pomislio sam da će čak i tako slavan čovek kakav je Tojotomi Hidejoši, na žalost, jednom umreti. Tada sam shvatio da je čovekov život prolazan, ma kako da je uspešan i ispunjen.”

Voljan si da radiš bilo šta da bi postao besmrtnik? - ne oklevajući prozbori lekareva lukava žena.”

„Da, radio bih bilo šta, samo da postanem besmrtnik.”

„Onda, počev od današnjeg dana, punih dvadeset godina budi sluga ovde kod nas. Ako tako uradiš, po isteku tih dvadeset godina, otkriću ti čarolije koje će te učiniti besmrtnikom.”

„Hoćete li? Veliko vam hvala.”

„Zauzvrat, ti ćeš dvadeset godina raditi ovde bez ikakve nadnice.”

„Dobro, dobro, pristajem.”

I tako je Gonsuke dvadeset godina služio u kući tog lekara. Vadi vodu iz bunara. Cepa drva. Kuva pirinač. Riba pod. I ne samo to, kada doktor obilazi svoje pacijente, on mu čak nosi torbu sa lekovima. - I pored svega toga, nikada ni jednom rečju ne traži ni pare kao nadnicu za svoj rad. Možete tražiti po čitavom Japanu, ali nigde nećete naći tako korisnog slugu.

A kada je konačno prošlo dvadeset godina, Gonsuke je opet, kao kada je prvi put došao, obukao svečane haljine sa porodičnim grbom i izašao pred svoje gazde. Onda se ućtivo zahvalio na brizi tokom svoje dvadesetogodišnje službe.

„E pa, želeo bih da mi danas pokažete čarolije koje će me učiniti večno mladim besmrtnikom, kao što ste mi davno obećali.”

Lekar je bio zbunjen ovim Gonsukeovim rečima. Radio je čak dvadeset godina bez ikakve nadnice, i kako bi mu uopšte mogli sada, posle toliko vremena, saopštiti da ne znaju te čarolije? Zato lekaru nije preostalo ništa drugo nego da skrene pogled u stranu i odgovori sledeće:

„Moja žena je ta koja zna čarolije koje će te učiniti besmrtnikom, pa će ti ih ona i pokazati.”

Žena je bila sasvim pribrana.

„Ja ću ti pokazati čarolije, ali ti moraš da uradiš sve onako kako ti ja kažem, ma kako to bilo teško. Ako tako ne učiniš, ne samo da nećeš postati besmrtnik, već ćeš i narednih

dvadeset godina biti moj sluga bez ikakve nadnice. A ako i to ne budeš hteo, ubrzo će te stići kazna i ti ćeš umreti.”

„Dobro. Gledaću da uradim sve kako treba, ma kako to teško bilo.”

Zadovoljno se smeškajući, Gonsuke je čekao ženinu zapovest.

„Popni se sada na onaj bor u vrtu.”

Žena mu tako zapovedi. Ona, naravno, uopšte nije znala čarolije, pa je verovatno mislila da će on, ako mu zada nešto tako teško što ne bi mogao učiniti, ostati još dvadeset godina kod njih da služi bez nadnice. Međutim, čim je čuo njene reči, Gonsuke se odmah popeo na bor u vrtu.

„Još više. Popni se još više.”

Ona je mirno stajala na ivici trema i gledala gore u Gonsukea na boru. Njegove svečane haljine sa porodičnim grbom već su lepršale na samom vrhu tog velikog bora u vrtu.

„Sada pusti desnu ruku.”

Držeći se čvrsto levom rukom za debelu granu bora, Gonsuke je polako pustio desnu ruku.

„Sada slobodno pusti i levu ruku.”

„Čekaj! Čekaj! Ako pusti i levu ruku, taj seljak će pasti. Dole ima i kamenja, pa će sigurno stradati.”

I lekar je sada izašao na trem, zabrinutog lica.

„To nije tvoj problem. Ja ću se za to pobrinuti. - Hajde, pusti levu ruku!”

I pre nego što je ona stigla to da izgovori, Gonsuke je odlučno pustio i levu ruku. Znate već i sami da je nemoguće popeti se na drvo i biti gore ne držeći se ni jednom rukom, a ne pasti. Dok dlanom o dlan, Gonsukeovo telo, njegove svečane haljine sa grbom, odvojiše se od krošnje bora. Odvojiše se, ali ne padoše, već se, začudo, poput kakve marionete, na trenutak zaustaviše na podnevnom nebu.

„Mnogo vam hvala. Zahvaljujući vama, ja sam stvarno postao pravi besmrtnik.”

Gonsuke se učtivo naklonio, te je počeo mirno koračati nebeskim plavetnilom, penjući se sve više, među daleke oblake.

Niko ne zna šta je bilo sa lekarom i njegovom ženom. Samo je bor iz lekarevog vrta postojao još mnogo godina. Kažu da je onaj bogati trgovac, Jodoja Tacugoro, naredio da mu to veliko drvo, koje četiri čoveka ne mogu obuhvatiti kada spoje ruke, premeste u njegovu baštu da bi ga mogao posmatrati u zimskom pejzažu.

白

BELI

Prošlo je podne tog prolećnog dana. Pas po imenu Beli, hodao je tihom ulicom, njuškajući zemlju. S obe strane uske ulice protezala se živa ograda, koja je već navehko pustila mladice, dok su se iza nje, tu i tamo ukazivale trešnje. Beli je išao duž te ograde i iznenada skrenuo u sporednu ulicu. Samo što je to učinio, stao je kao ukopan, očigledno nečim strahovito iznenađen.

Imao je zašto i da bude. Na petnaest, šesnaest metara dalje niz ulicu, neki šinter u uniformi, vreba jednog crnog psa, krijući iza leđa omču za hvatanje. Šta više, crni pas, ništa ne sluteći, jede hleb koji mu je šinter bacio. Ipak, Beh nije samo zato iznenađen. Pas koga šinter vreba nije neki nepoznat pas, već komšijski kućni ljubimac, Crni. Da, baš njegov dobri drug Crni, sa kojim se njuška svakog jutra kada se sretnu.

Beh samo što nije zalajao iz sve snage: „Crni! Pazi!”, kada ga, baš u tom trenutku, šinter oštro pogleda. „Samo probaj da zalaješ! Prvo ću tebe uhvatiti omčom!”, ta pretnja se jasno ogledala u šinterovim očima. Beli je zanemio od silnog straha. I ne samo to. Bio je toliko uplašen, da ni trenutka nije mogao mirno da stoji. Stade da uzmiče malo po malo, ne skidajući pogled sa šintera. Čim je iza žive ograde nestao šinterov lik, Beli se dade u beg kohko ga noge nose, ostavljajući za sobom jadnog Crnog.

Izgleda da je baš u tom času poletela omča. Prolamao se lavež Crnog. Beh nije hteo ni da zastane, a kamoli da se vrati natrag. Preskočio je baru, razbacao kamenčiće, provukao se kroz konopce kojima je ulica zatvorena, preturio kantu za smeće, i nastavljao da beži, ne osvrćući se. Pogledajte ga samo kako juri niz brdo! Gle, samo što ga kola nisu zgazila. Izgleda da je goreo od želje da spase sopstveni život. Pa ipak, u ušima mu je, poput obada u letu, neprestano odzvanjao lavež Crnog:

„Vauu. Vauu. Upomooć! Vauu. Vauu. Upomooć!”

II

Dahćući, Beli je konačno stigao do kuće svojih gospodara. Samo još da se provuče kroz donja vratanca za pse na crnoj ogradi, da obiđe šupu, i eto stražnje bašte u kojoj se nalazi njegova kućica. Poput vetra izjuri na travnjak stražnje bašte. Kada je već dospeo tu, više nije bilo bojazni da će ga omča stići. Srećom, na svežem zelenom travnjaku, igraju se seka i bata, dobacujući se bezbol loptom. Kako uopšte opisati radost koju je Beli osetio kada ih je video? Vrteći repom, u jednom skoku dolete do njih.

„Seko! Bato! Danas sam naleteo na šintera.”

Beli je to izgovorio u jednom dahu, gledajući ih odozdo. (Naravno, pošto seka i bata ne razumeju pseći jezik, oni su čuli samo: „Av, av”) Ali danas, ko zna zbog čega, oni su bili nečim zaprepašćeni, i nisu hteli ni da ga pomiluju po glavi. Beli se začudi i još jednom im se obrati:

„Seko, znaš li šintera? To je jedan strašan čovek. Bato! Ja sam se spasio, ali je komšijin Crni uhvaćen.”

Seka i bata se samo zgledaše. I što je još gore, posle nekog vremena izgovoriše čudne reči:

„Haruo, čiji je ovo pas?”

„Seko, čiji je ovo pas?”

Čiji je pas? Sada je Beli bio zaprepašćen. (On je dobro razumeo njihove reči. Pošto mi ne razumemo pse, mislimo da ni oni ne razumeju nas, ali to zapravo nije tačno. Psi nauče od nas razne veštine, jer razumeju naš jezik. A mi njihov ne, pa zato nismo u stanju da naučimo ni jednu veštinu koju nam pas pokaže. Na primer: kako se gleda u mraku, kako se nanjuše i najslabiji mirisi...)

„Zašto govorite: 'Čiji je ovo pas?' Pa to sam ja! Beli!”

Seka je i dalje uznemireno zurila u njega.

„Da to nije brat komšijinog Crnog?”

„Da, možda je to njegov brat.”

Bata je to izgovorio zamišljeno, vrteći u ruci palicu za bezbol.

„I ovaj je sav crn kao gar.”

Beli je osetio kako mu se dlaka na leđima odjednom nakostrešila. Crn kao gar! Pa to je nemoguće. Jer, on je još kao štene bio beo kao mleko. Ali, kada je sad pogledao svoje prednje šape... I ne samo prednje šape, već i grudi, i stomak, i zadnje šape, i elegantno ispružen rep, sve je to bilo crno kao dno lonca. Crno kao gar! Crno kao gar! Skakao je i bacakao se kao poludeo, i iz petnih žila lajao.

„Šta ćemo, Haruo? Ovaj pas je sigurno besan.”

Seka je stajala, kao prikovana za zemlju. Izgledalo je da će svakoga časa briznuti u plač. Ali, bata je bio hrabriji. Istog trena je palicom za bezbol udario Belog po plečki, a zatim palica polete prema njegovoj glavi. Beli prođe ispod nje i stade da beži u pravcu iz kog je malopre došao. Ipak, sada nije pojurio ulicom kao ranije. Na rubu travnjaka, u senci palme, nalazila se kućica za pse krem boje. Kada je dotrčao do nje, Beli stade i osvrnu se na svoje male gospodare.

„Seko! Bato! Ja sam onaj Beli! Možda sam i postao crn, ali sam ipak onaj isti Beli!”

Njegov glas je drhtao od neizrecive tuge i besa. Seka i bata nisu mogli da shvate kako se Beli oseća. Ona je, užasnuta, lupala nogama.

„Još uvek tamo laje. Stvarno je bezobrazan taj lualica.”

A bata - bata je uzeo kamenčiće sa staze i svom snagom je gađao Belog.

„Džukelo! Još si tu? Hoćeš i ovo? Hoćeš i ovo?”

Kamenčići su neprestano doletali. Neki od njih su tako pogodili Belog, da mu je krv šiknula ispod uвета. Konačno je podvio rep i pobegao kroz crnu ogradu. A izvan nje, srebrnim prahom posut, jedan beli leptir bezbrižno je lepršao na svetlosti prolećnog sunca.

„Eh, da U ću od danas biti pas beskućnik?”

Bolno uzdišući, neko vreme je stajao pod banderom i odsutno zurio u nebo.

Beli koga su seka i bata oterali, lutao je uzduž i popreko čitavim Tokiom. Međutim, gde god da se našao, nije mogao da zaboravi da je postao crn kao gar. Plašio se ogledala u kom se ogledaju mušterije u berbernici. Plašio se barica na ulici u kojima se ogleda nebo posle kiše. Plašio se staklenih izloga u kojima se ogleda mlado lišće sa drveća, posađenog duž ulice. Čak i one čaše crnog piva na kafanskom stolu! Ali, šta to вреди? Pogledajte onaj automobil! Da, onaj veliki crni automobil koji se zaustavio pored parka. Lik Belog koji mu se približava, ogleda se u njegovom sjajnom laku - jasno kao u ogledalu. Kud god da krene, nailazi na stvari u kojima vidi svoj odraz. Isto je i sa tim automobi lom koji čeka svoje putnike. Kako će se Beli uplašiti ako ga primeti. Evo, pogledajte njegovo lice. Samo je tužno zacvileo, pa brzo otrčao u park.

Tihi vetar prelazi preko mladog lišća platana u parku. Beli je oborene glave hodao među drvećem. Na sreću, osim ribnjaka, ovde nije našao ništa u čemu bi se njegov lik ogledao. Čulo se samo zujanje pčela što se roje oko belih ruža. Beli je u mirnoj atmosferi parka na neko vreme zaboravio čak i tugu koju je ovih dana nosio u sebi. Tugu, izazvanu saznanjem da je postao ružni, crni pas.

Ali, ta sreća ne potraja ni pet minuta. Hodajući kao u snu, Beli dođe do staze duž koje su poredane klupe. Tada se iza ugla začu glasan lavež:

„Vauu. Vauu. Upomooć! Vauu. Vauu. Upomooć!”

Beli zadrhta. Ovaj glas je u njegovo srce ponovo prizvao Crnog i njegov strašni kraj. Čvrsto zatvorenih očiju, hteo je da pobjegne u pravcu iz kog je malopre došao. Ipak, to je zaista bila samo trenutna pomisao. On ispusti strašan urlik i odlučno pogleda iza sebe.

„Vauu. Vauu. Upomooć! Vauu. Vauu. Upomooć!”

Beli je u tom glasu prepoznao i ove reči:

„Vauu. Vauu. Ne budi kukavica! Vauu. Vauu. Ne budi kukavica!”

On pognu glavu i smesta pojuri u pravcu iz kog je dopirao taj glas.

Ali, kada je tamo stigao, pred njim se nije našao šinter, već dva, tri dečaka u školskim uniformama, koji su se, izgleda, vraćali iz škole. Vukli su jedno smeđe štene, vezavši mu konopac oko vrata, i vikali su nešto u sav glas. Štene se iz sve snage opiralo i stalno ponavljalo: „Upomooć!” Ali, dečaci se na to nisu obazirali. Samo su se smejali, galamili i čak ga cipelama šutirali u stomak.

Ni malo ne oklevajući, Beli zalaja na njih. Zatečeni, dečaci se i te kako uplašiše. Jer, Beli je, sa očima koje su plamtele poput vatre i iskeženim zubima oštrim kao noževi, izgledao zaista zastrašujuće - kao da će svakoga časa početi da ujeda. Dečaci se razbežaše na sve strane. Jedan je, čak, od silnog straha uleteo u cveće pored staze. Beli ih pojuri pet, šest metara, pa se onda okrete štenetu i reče mu prekornim glasom:

„Hajde, pođi sa mnom. Ja ću te ispratiti do tvoje kuće.”

Najbrže što može, Beli utrča među ono drveće odakle je malopre došao. A smeđe štene, svo radosno, trčalo je ispod klupa, razbacivalo šapama ruže i žurilo da ne zaostane za njim. Za sobom je još vuklo dugački konopac koji mu je visio oko vrata.

* * * *

Posle dva, tri sata, Beli je sa smeđim štenetom stajao ispred jedne neugledne kafane. Unutrašnjost kafane, mračna i usred dana, bila je osvetljena sijalicama, a sa gramofona je dopirao slab zvuk neke narodne pesme. Ponosno mašući repom, štene reče Belom:

„Ja živim ovde, u ovoj kafani *Taišo*. Gde vi, čiko, živite?”

„Čiko?... Čika živi u jednom dalekom gradu.”

Beli tužno uzdahnu.

„Pa, čika sad mora kući.”

„Čekajte, molim vas. Čiko, da li vam je gazda strog?”

„Gazda? Zašto to pitaš?”

„Ako vam gazda nije strog, ostanite noćas ovde, da vam se moja majka zahvali što ste mi spasili život. Kod nas ima raznih đakonija: mleka, pirinča sa karijem, šnicli...”

„Hvala. Hvala. Ali čika ima nekog posla, pa ćemo se gostiti drugi put. - A ti pozdravi svoju majku.”

Beli pogleda u nebo i mirno zakorači na trotoar. A na nebu se, iza krova kafane, pomaljao mlad mesec. „Čiko! Čiko! Molim vas, čiko!” Štene je tužno počeskalalo njušku.

„Kažite mi barem svoje ime. Moje ime je Napoleon, a zovu me još i Napko i Napi. - Kako se vi, čiko, zovete?”

„Čikino ime je Beli.”

„Beli - je l? Čudno je to što se zovete Beli, a tako ste crni po celom telu?”

Belom zastade knedla u grlu. „Pa ipak se zovem Beli.”

„E, zvaću vas onda čika Beli. Čika Beli, obavezno svratite uskoro.”

„E pa, Napi, doviđenja.”

„Čuvajte se, čika Beli! Doviđenja, doviđenja!”

IV

Šta se posle dogodilo sa Belim? - Neću vam to potanko opisivati jer su o tome izveštavale razne novine. Svi vi verovatno već znate da postoji jedan hrabri crni pas, koji je često ljudima spašavao živote u raznim opasnostima. Verovatno znate i to da je neko vreme bio popularan film pod nazivom *Pas dobročinitelj*. Taj pas je upravo Beli. Ali, ako među vama ima još onih koji, na žalost, nisu čuli za njega, neka ovde pročitaju citirane članke iz novina.

TOKIO NIČINIĆI ŠINBUN - Juče, 18. (maja) u 8 časova i 40 minuta, kada se ekspresni voz za Tokio, na liniji Ou, približavao prelazu u bhzini stanice Tabata, četvoro-godišnji Sanehiko, stariji sin Šibajama Tecutaroa, službenika sa adresom: Tabata 123, nepažnjom čuvara prelaza izašao je na prugu i umalo nije bio pregažen. U tom trenutku, jedan snažni crni pas je kao munja izleteo na prugu i pred samim točkovima voza uspeo da spase Sanehikoa. Na očigled zaprepašćenih ljudi ovaj neustrašivi pas je isto tako munjevito nestao, pa vlasti, na svoju veliku žalost, nisu mogle da mu odaju priznanje.

TOKJO ASAHI ŠINBUN - Supruga američkog magnata Edvarda Barklija, koja letuje u Karuizavi, jako voli svoju persijsku mačku. Nedavno, u vili dotičnog gospodina pojavila se zmija od preko dva metra i krenula je ka verandi da proguta mačku. U tom trenutku, nepoznati crni pas je priskočio u pomoć, i posle dvadesetak minuta žestoke borbe,

konačno je zadavio veliku zmiju. Pošto je ovaj smeli pas odmah nekud nestao, gospođa nudi nagradu od 5000 dolara onome ko ga pronađe.

KOKUMIN ŠINBUN - Troje učenika Prve gimnazije, kojima se izgubio trag dok su prelazili japanske Alpe, 7. (avgusta) najzad je stiglo u banju Kamikoči. Grupa se izgubila negde između planina Hodaka i Jari, a kako im je nedavna olujna kiša odnela šator i zalihe hrane, shvatili su da ih očekuje najgore. Međutim, u jaruzi kojom je grupa lutala iznenada se pojavio jedan crni pas i krenuo je ispred njih kao da želi da ih nekuda povede. Dečaci su sledili psa i posle više od jednog dana hoda konačno su uspjeli da stignu do Kamikočija. Kažu da je pas, kada su se ispred njih ukazali krovovi banjskih hotela, veselo zalajao i ponovo nestao među niskim bambusima. Svi u grupi veruju da je to što se pas pojavio, zapravo bila božja pomoć.

ĐIDI ŠINPO - U velikom požaru u gradu Nagoja, 13. (septembra), stradalo je više od deset ljudi. Gradonačelnik Jokozeki je, takođe, mogao da izgubi svoje dete. Njegov trogodišnji sin Takenori, nepažnjom ukućana, ostao je na prvom spratu gde je besneo požar. Kada se već mislilo da je dete izgorelo, pojavio se jedan crni pas koji ga je izneo u zubima. Gradonačelnik je izjavio da će zabraniti da se, bar u Nagoji, psi lualice batinaju do smrti.

JOMIURI ŠINBUN - Veliki sibirski vuk u putujućem zoološkom vrtu „Mijagi“, ovih dana je privlačio pažnju posetilaca parka zamka u gradu Odavara. Ali, 25. (oktobra) oko 14 časova, iznenada je provalio čvrsti kavez, i nakon što je povredio dvojicu čuvara, uputio se prema planini u oblasti Hakone. Policija u Odavari je zbog toga izvršila vanrednu mobilizaciju i postavila svoje punktove po celom gradu. Oko 16 časova i 30 minuta, veliki vuk se pojavio u gradiću Đuđi i tu se uhvatio u koštac sa jednim crnim psom. U neravnopravnoj borbi, crni pas je ipak uspeo da nadjača protivnika. Tada su i policajci dojurili na lice mesta, i odmah ustrelili vuka. Na latinskom, to je *lupus giguntikus*, koji pripada izuzetno krvoločnoj vrsti. Vlasnik zoološkog vrta „Mijagi“ smatra da je vuk ustreljen bez opravdanja i najavio je tužbu protiv šefa policijske stanice Odavara.

I tako dalje, i tako dalje...

Jedne jeseni, u ponoć, umornog tela i duše, Beli se vratio kući svojih gospodara. Naravno, seka i bata su već u krevetu. Verovatno niko od ukućana nije budan. Na travnjaku tihe stražnje bašte, još stoji palma, u čijoj krošnji lebdi beli mesec. Ispred stare kućice za psa, Beli se pružio da odmori svoje telo, mokro od rose. Onda je, u društvu usamljenog meseca, počeo da priča:

„Meseče! Meseče! Ja sam dopustio da Crni pogine. Mislim da mi je upravo zbog toga telo i postalo ovako crno. Ali, od kako sam se rastao od seke i bate, hvatao sam se u koštac sa svim mogućim opasnostima. To je zato što, sam isprva, kad god bih slučajno pogledao ovo svoje telo, crnje i od čađi, osećao stid zbog svog kukavičluka. Na kraju

krajeva, počeo sam da osećam i mržnju prema ovom crnom telu. I zato sam uletao u vatru, borio se protiv velikog vuka, samo da bih ubio sebe, ovako crnog. Začudo, ni jedan protivnik, ma koliko bio jak, nije mogao da mi prekrati život. I sama smrt je bežala Čim bi me ugledala. Konačno, moja patnja je postala tako velika, da sam odlučio da se ubijem. Pre nego što to učinim, želim samo da još jednom vidim svoje gospodare, čiji sam nekada bio ljubimac. Naravno, kada me sutra budu videli, seka i bata će opet pomisliti da sam neka lutilica. Možda će me bata i ubiti palicom. Ali, uopšte mi neće biti žao. Meseče! Meseče! Ne želim ništa drugo, osim da vidim svoje gospodare. Radi toga sam još jednom, izdaleka, došao ovamo. Čim osvine dan, molim te, dopusti mi da vidim seku i batu.”

Kada je završio sa pričom, Beli je na travnjaku spustio svoju njušku i zaspao dubokim snom.

* * * *

„Haruo, gle čuda!”

„Šta je ovo, seko?”

Kada je čuo glasove malih gospodara, Beli širom otvori oči i vide da su seka i bata stajali ispred njegove kućice, začuđeno gledajući jedno u drugo. Pogled koji je podigao, Beli ponovo spusti na travnjak. Seka i bata su bili isto ovako zaprepašćeni i onda kada se on pretvorio u psa, crnog kao gar. Pomisli na tugu koju je tada osetio... i odmah zažali što se vratio. U tom času, bata iznenada skoči i povika iz sveg glasa:

„Oče! Majko! Beli se vratio!”

Beli! Beli ne razmišljajući stade na noge. Valjda zato što je pomislila da bi on ponovo mogao pobeći, seka raširi obe ruke i Čvrsto ga zagrlji oko vrata. U tom času, Beli usmeri pogled prema sekinim očima. U njihovim crnim ženkama jasno se ogleda kućica za psa. Kućica za psa, krem boje, u senci visoke palme... Dobro, tu nema ničeg čudnog. Ali, ispred te kućice, malen kao zrno pirinča, sedi jedan beli pas. Čist i vitak. - Potpuno zanesen, Beli je zurio u tog psa.

„Vidi, Beli plače!”

Grleći Belog, seka je podigla pogled prema bati. A bata? Pogledajte ga samo kako se pravi važan! „Pa i ti plačeš, seko!”

杜
子
春

TOŠIŠUN

I

Prolećno je veće... Pod zapadnom kapijom Rakujoa, prestonice kineske dinastije Tang, stajao je jedan mladić, odsutno gledajući u nebo.

Ime mu je bilo Tošišun i bio je sin nekog bogataša, ali je potrošio sve bogatstvo i dospeo u tako bedan položaj da se brinuo kako da preživi i taj dan.

Pošto je Rakujo tada bio grad u kome su poslovi cvetali kao nigde na svetu, ulicom su još uvek neprekidno prolazili ljudi i vozila. Pod uljanom svetlošću večernjeg sunca, kojom je bila obasjana cela kapija, neprestano su tekle: svilena kapa na glavi nekog starca, zlatne alke na ušima Turkinje, uzde od šarenog konopca kojima je ukrašen beli konj - prizor tako lep kao da je naslikan.

A Tošišun je i dalje bio naslonjen na zid kapije i zamišljeno zurio u nebo. Na nebu je kroz izmaglicu već plovio mladi mesec, bled i beo, kao kakav noktom izgreban trag.

„Dan je na izmaku, stomak mi je prazan i bilo kud da krenem, niko mi neće dati čak ni prenoćište. Možda bi bolje bilo da se bacim u reku i umrem, nego da živim ovako.” Neko vreme su Tošišunu misli tako lutale.

Tada, ko zna odakle, pred njega stade razroki starac. Kupajući se u svetlosti zalazećeg sunca, dok mu je velika senka padala na kapiju, on reče grubo, netremice gledajući u Tošišunovo lice:

„O čemu ti to razmišljaš?”

Kako je starčevo pitanje došlo neočekivano, Tošišun je, oborivši pogled, nehotice iskreno odgovorio:

„Ko, je l ja? Nemam gde ni da prespavam noćas, pa razmišljam šta da radim.”

„Zaista? To je baš tužno.”

Starac je, izgleda, neko vreme o nečemu razmišljao, pa prstom pokaza na svetlost zalazećeg sunca koja je osvetljavala ulicu:

„Evo, ja ću ti pokazati nešto lepo. Stani sada na svetlo ovog zalazećeg sunca i tvoja senka će pasti na zemlju, a ti u ponoć kopaj na mestu gde joj je glava. Jer, mora da su na tom mestu zakopana puna kola zlata.”

„Stvarno?”

Tošišun se zaprepasti i podiže pogled, ali, začudo, onaj starac otišao je ko zna kud i nigde unaokolo nije bilo ni traga ni glasa od njega. Umesto toga, boja meseca na nebu postade još svetlija nego ranije, a dva, tri šlepa miša koja su poranila, lepršala su neprekidno nad rekom prolaznika.

II

Tošišun je preko noći postao najbogatiji čovek u prestonici Rakujo. Pošto je, kao što mu je starac i rekao, odmerio svoju senku pod večernjim suncem, a u ponoć uzeo da potajno kopa na mestu gde joj je bila glava, pojavilo se brdo zlata, i više nego za jedna velika kola.

Tošišun je postao jako bogat, pa je odmah sebi kupio velelepnu kuću i počeo da živi tako raskošnim životom da mu čak ni car Genso nije bio ravan. Zapovedao je da mu dobavljaju vino iz oblasti Ranrjo; da mu donesu retko voće zvano 'zmajevo oko' iz Keišua; da u bašti zasade božure koji četiri puta dnevno menjaju boje; da uzgajaju bezbroj belih paunova; da mu sakupljaju dragulje; da mu šiju odeću od brokata; da mu naprave kola od mirišljavog drveta; da mu naprave stolicu od slonovače - kada bi se sav luksuz pobrojao, ovoj priči ne bi bilo kraja.

I onda, Čuvši ove glasine, prijatelji koji ga ranije nisu čak ni pozdravljali kada bi ga sreli na ulici, dolazili su na zabave od jutra do mraka. A njihov broj povećavao se iz dana u dan, i kada se navršilo pola godine, od mnogobrojnih poznatih uglednih ljudi i lepotica iz prestonice, nije bilo nikoga ko nije dolazio u Tošišunovu kuću. Sa tim gostima on je svakodnevno pravio pijanke, a one su opet bile tako raskošne da se više nisu mogle recima opisati. I da sasvim skratimo priču, prizor je izgledao ovako: dok Tošišun iz zlatnog pehara pije vino sa dalekog zapada i kao opčinjen posmatra veštine mađioničara iz Indije, koji guta mačeve, dvadeset devojaka, od kojih deset sa kosom ukrašenom cvetovima lotosa od žada, a deset cvetovima božura od ahata, oko njega u krugu svira zanimljive melodije na harfama i frulama.

Međutim, ma koliko bio bogat, pošto bogatstvo ima svoj kraj, rasipnik Tošišun je kroz godinu, dve postajao sve siromašniji. A čovek ti je bezdušan, pa tako i prijatelji koji su do juče dolazili, danas prođu pored kapije a da ni ne svrate da ga pozdrave. Kada se, konačno, trećeg proleća, Tošišun kao i pre našao bez prebijene pare, u tom velikom gradu Rakujo nije bilo kuće koja bi ga primila na prenoćište. Štaviše, niko mu ne bi dao ni čašu vode.

Tako on jedne večeri opet ode pod zapadnu kapiju Rakujoa, gde je stajao izgubljen, odsutno zureći u nebo. Tada, baš kao i prošloga puta, ko zna odakle pojavi se razroki starac i obrati mu se:

„O čemu ti to razmišljaš?”

Ugledavši starčevo lice, Tošišun stidljivo obori pogled i ne odgovori mu odmah. Ali, pošto je starac i toga dana ljubazno ponovio iste reči, Tošišun mu ipak ponizno odvrati kao i ranije:

„Nemam gde ni da prespavam noćas, pa razmišljam šta da radim.”

„Zaista? To je baš tužno. Evo, ja ću ti pokazati nešto lepo. Stani sada na svetlo ovog zalazećeg sunca i tvoja senka će pasti na zemlju, a ti u ponoć kopaj na mestu gde su joj grudi. Jer, mora da su na tom mestu zakopana puna kola zlata.”

Istog trenutka kada je to izgovorio, starac kao i prošlog puta iščeze u gomili prolaznika.

Tošišun je od narednog dana, najedared ponovo postao najbogatiji u čitavoj zemlji. U isto vreme počeo je opet da živi luksuzno, kako mu se prohte. Cvetovi božura koji su cvetali u bašti, beli paunovi koji su se odmarali među njima, potom mađioničar iz Indije koji guta mačeve - sve je bilo isto kao i pre.

Zato su i ova puna kola zlata opet sasvim nestala za tri godine.

III

„O čemu ti to razmišljaš?”

Razroki starac je po treći put došao pred Tošišuna i pitao ga isto. Naravno, Tošišun je i ovog puta stajao zaludan ispod zapadne kapije Rakujoa, zureći u svetlost mladog meseca koji je poput srpa cepao izmaglicu.

„Ko, je l ja? Nemam gde ni da prespavam noćas, pa razmišljam šta da radim?”

„Zaista? To je baš tužno. Evo, ja ću ti pokazati nešto lepo. Stani sada na svetlo ovog zalazećeg sunca i tvoja će senka pasti na zemlju, a ti kopaj na mestu gde joj je stomak. Jer, mora da su puna kola...”

Još starac nije ni dovršio, kad Tošišun brzo podiže ruku i prekide ga:

„Ne, neću više novca.”

„Nećeš više novca? Je li, luksuz ti je, izgleda, konačno dozlogrdio?”

Starac je, sumnjičavog pogleda, netremice zurio u Tošišunovo lice.

„Ma nije mi luksuz dozlogrdio. Ljudi su ti koji su mi se smučili.” To reče Tošišun, zajedljivo i sa izrazom nezadovoljstva na licu.

„A, to je zanimljivo. Što li su ti se sad pa ljudi smučili?”

„Svi ljudi su bezdušni. Dok sam bio bogat, ulagivali su mi se slatkim rečima, a pogledaj ovo sada, kada sam osiromašio. Ne pokazuju mi ni trunku ljubaznosti. Kad samo pomislim na to! Sve i da još jednom postanem jako bogat, čini mi se da od toga ne bih imao ništa.”

Čim je čuo Tošišunove reči, starac se značajno nasmejao:

„Stvarno? Ti si čovek koji zna mnogo za svoje mlade godine i to je vredno hvale. Želiš li da od sada živiš siromašnim ali mirnim životom?”

Tošišun je za trenutak oklevao, ali odmah zatim podiže odlučan pogled ka starčevom licu i počeo molećivo:

„Ni to sada ne mogu. Zato bih želeo da postanem tvoj učenik i da učim vradžbine. Ne, nemoj da kriješ. Ti mora da si neki vrli čarobnjak, jer u protivnom ne bi mogao da me preko noći učiniš najbogatijim na svetu. Molim te, budi mi učitelj i nauči me čudesnim čarobnjačkim veštinama.”

Starac se namršti i neko vreme nije prozborio ni reč, već je izgleda razmišljao šta da odgovori, ali se ubrzo opet slatko nasmeja:

„Istina, ja sam čarobnjak Tekanši sa planine Gabi. Kada sam prvi put video tvoje lice, izgledao si mi prilično razborito, te sam te čak dva puta učinio jako bogatim. Ali, ako toliko želiš da postaneš čarobnjak, uzeću te za učenika.” On rado prihvati Tošišunovu molbu.

Tošišun se jako obradovao. Još dok je starac pričao, on mu se neprestano klanjao, dodirujući čelom zemlju.

„Ma ne zahvaljuj mi toliko. Čak i ako postaneš moj učenik, samo od tebe zavisi da li ćeš postati veliki čarobnjak ili ne. U svakom slučaju, ti ćeš prvo sa mnom poći na planinu

Gabi. E, imamo sreće, evo jednog bambusovog štapa. Hajde, uzjašimo ga odmah, pa ćemo u jednom letu preleteti nebo."

Tekanši podiže zeleni bambusov štap koji je tu ležao i mrmljajući za sebe čarobne reči, uzjaha ga zajedno sa Tošišunom. Kakvog li čuda! Bambus se, kao zmaj, u tren oka snažno vinu u visinu i polete vedrim, prolećnim večernjim nebom prema planini Gabi.

Prestravljen, Tošišun je bojažljivo bacao poglede nadole. A jedino što je dole video pri svetlosti večernjeg sunca, bile su zelene planine, dok se zapadna kapija prestonice Rakujo (valjda utonula u izmaglicu) nije mogla nigde videti, ma koliko je on pogledom tražio. Za to vreme, Tekanši zapeva iz sveg glasa, dok su mu sedi pramenovi lepršali na vetru:

Ujutru lutam do Severnog mora, a uveče sam na planini Sogo. Stavljam zmiju u rukav i odvažno idem na daleki put.

Tri puta ulazim u kulu Gakujo, a da to niko ne opazi, i pevajući iz sveg glasa, lagano prelećem jezero Dotei.

IV

Zeleni bambus je s njima dvojicom uskoro sleteo na planinu Gabi.

Tu je bila široka stena koja je gledala na duboku dolinu. Mora da je bila na velikoj visini, jer su zvezde sazvežđa 'Velikog medveda', koje su visile s neba, bile velike kao šolje za čaj. Pošto je to bila planina na koju ljudska noga nije nikada kročila, svud unaokolo je vladala grobna tišina, a do uha je jedino dopirao huk noćnog vetra koji je fjukao kroz krivo stablo jednog bora, što je raslo iz litice u pozadini.

Kada su njih dvojica stigla do te stene, Tekanši posadi Tošišuna podno litice i zapovedi mu:

„Ja sada idem na nebo da posetim boginju Seibo, a ti za to vreme sedi ovde i čekaj dok se ne vratim. Kada ja odem, pojaviće se razni demoni koji će pokušati da te prevare, ali ma šta da se desi - ti ni za živu glavu ne progovaraj! Jer, ako progovoriš makar jednu reč, to znači da uopšte nisi spreman da postaneš čarobnjak. Je l ti jasno? Da se sruše i nebo i zemlja, ti samo čuti!"

„Dobro. Neću pustiti ni glasa od sebe. Čutaću i po cenu života."

„Zaista? Lakše mi je kada to čujem. E, pa ja onda idem."

Pozdravivši se s Tošišunom, starac ponovo uzjaha onaj bambusov štap i nestade pravo na nebu nad goletima koje su, kao okresane, stajale na noćnom svetlu.

Tošišun je ostao sasvim sam i tako sedeći na steni mirno posmatrao zvezde. Tek što je prošao otprilike jedan sat i samo što je noćna studen sa planine počela da prodira kroz njegovu tanku odeću, kada se sa neba iznenada začu ljutiti glas:

„Ko je to tamo?"

Ali, Tošišun nije ništa odgovarao, baš kako ga je čarobnjak i poučio.

Posle nekog vremena, međutim, začu se isti glas, oholo i preteći:

„Ako ne odgovoriš, znaj da ćeš začas izgubiti život." Tošišun je, naravno, čutao.

A onda, popevši se ko zna kuda, iznenada na stenu skoči jedan tigar vatrenih očiju i ne skidajući pogleda sa Tošišuna, zarika iz sveg glasa. I to nije bilo sve, u istom trenutku se jako zatrese grana bora iznad njegove glave i jedna bela zmija, ogromna kao kakvo bure, sikući platnenim jezikom siđe sa vrha litice i u tren oka se nađe kraj njega.

Tošišun je sedeo mirno, ni obrvama ne mičući.

I tigar i zmija vrebali su svoju lovinu čekajući pogodan trenutak, i neko vreme su se zagledali, a onda, bog bi ga znao ko pre, u isti mah skočiše na Tošišuna. I baš kad je pomislio da će ga tigar zgrabiti zubima ili zmija progutati i da će život izgubiti dok trepneš, i tigar i zmija iščezoše, poput magle, u večernjem poletarcu. Posle toga je samo grana bora na litici šušala isto onako kao malopre. Tošišun uzdahnu s olakšanjem i stade nestrpljivo iščekivati šta će se sledeće desiti.

Tada počese snažni naleti vetra i sve beše prekriveno oblacima crnim kao tuš, kad svetloljubičasti bljesak iznenada preseče tminu i prolomi se užasna grmljavina. I ne samo grmljavina. Istovremeno poče i jaka kiša, kao iz kabla. Tošišun je bez straha sedeo na tom nevremenu. Fijuk vetra, pljusak, neprekidni odbljesci svetlosti - neko vreme se pitao da li će se i planina Gabi prevrnuti. Uto zatutnja zaglušujuće snažna grmljavina, a iz crnog oblaka koji se kovitlao nebom, na Tošišunovu glavu se sruči jedan jarkocrveni platneni stub.

Ne razmišljajući, Tošišun pokri uši rukama i pade ničice na stenu. A kad je uskoro otvorio oči, nebo je opet bilo vedro, a iznad planina koje su se uzdizale preko puta, zvezde sazvežđa 'Velikog medveda', velike kao šolje za čaj, sijale su jednako kao i pre. Znači i ovaj olujni vetar, kao i tigar i bela zmija bili su vražija posla koja su se odigrala u čarobnjakovom odsustvu. Tošišun je konačno odahnuo i brišući ledeni znoj sa čela, ponovo seo na stenu.

Nije stigao ni da uzdahne, kada se ispred mesta gde je on sedeo, pojavi veličanstveni božanski ratnik u zlatnom oklopu visok gotovo deset metara. Božanski ratnik je u ruci držao trozubac, čiji vrh uperi u Tošišunove grudi, i stade ga grditi streljajući ga ljutitim pogledima:

„Oj, ko si ti, za ime božije? Planina Gabi je moj dom od davnajšnjeg postanka sveta! I povrhu toga, ti si ovamo kročio sam i sigurno nisi neki običan čovek. Hajde, ako ti je život mio. Smesta odgovaraj!”

A Tošišun je ćutao ne otvarajući usta, baš kao što ga je starac poučio.

„Ne odgovaraš? - I nemoj. Dobro. Ako nećeš, ne moraš, radi kako ti drago. Onda će te moji rođaci iseckati na komade.”

Ratnik visoko podiže trozubo koplje, kao da priziva nekoga s neba iznad planina preko puta. Mrak se najedanput raspolovi i na Tošišunovo zaprepašćenje bezbroj božanskih vojnika preplavi nebo poput oblaka. Svi sa blistavim mačevima ili kopljima, spremni da jurnu na njega.

Tošišun vide ovaj prizor i zamalo vrisnu, ali se ubrzo seti Tekanšijevih reči i upe se svim silama da ne progovori. Božanski ratnik se razbesne kada vide da se ovaj ne plaši.

„Ala si ti tvrdoglav! Pošto nisi nikako hteo da mi odgovoriš, oduzeću ti život kao što sam ti i zapretio.”

Božanski ratnik to viknu, pa odmah zamahnu blistavim trozupcem, probode Tošišuna i ubi ga. I dok se grohotom smejaio tako da se tresla čitava planina Gabi, nestade bez traga. Naravno, tada i bezbroj božanskih vojnika iščeze poput sna, zajedno sa fijukom noćnog vetra. '

A nad stenom, sazvežđe 'Velikog medveda' opet počinje da sija ledenim sjajem. Bor na litici je isto kao i pre šuštao svojim granama. A Tošišun, koji je već izdahnuo, ležao je na leđima.

V

Dok je Tošišunovo telo ležalo na steni licem okrenutim nagore, njegova duša se tiho odvojila od tela i padala dole, u ponore pakla.

Između ovog sveta i pakla postoji put koji se naziva Mračna jama, po čijem večito tamnom nebu fijuče jak vetar, hladan kao led. Nošen tim vetrom, Tošišun je neko vreme lebdeo na nebu kao list sa drveta, ali ubrzo stiže pred veličanstvenu palatu na kojoj je stajao natpis 'Šinraden'.

Ispred palate je bilo mnogo demona, koji su opkolili Tošišuna čim su ga ugledali i doveli ga pred jedno stepenište. Na vrhu stepeništa nalazio se nekakav vladar obučen u crnu odoru i sa zlatnom krunom na glavi, koji je dostojanstveno posmatrao okolinu. To je, bez sumnje, veliki kralj Jama, za koga je Tošišun čuo i ranije. Uplašen od pomisli šta će se desiti, on pade na kolena.

„Hej ti, zašto si sedeo tamo na planini Gabi?”

Glas velikog kralja Jame odzvanjao je s vrha stepeništa poput grmljavine. Tošišun htjede u prvi mah da odgovori na pitanje, ali mu na pamet pade Tekanšijeva opomena: „Ne progovaraj ni za živu glavu!” Zato je samo pognuo glavu i ćutao kao zaliven. Tada veliki kralj Jama podiže gvozdeno žezlo koje je držao i nakostrešenih brkova i brade stade se oholo izdirati na Tošišuna:

„Šta misliš, gde si ti sad? Bolje brzo odgovaraj, inače ću smesta dati da te stave na paklene muke.”

Međutim, Tošišun i dalje nije ni usne pomerao. Kad to vide, veliki kralj Jama se brzo okrenu demonima, nešto im grubo naredi, a oni se svi kao jedan pokloniše, zgrabiše Tošišuna i poleteše nebom iznad palate Šinraden.

Kao što već znate, u paklu se, ispod kao zift crnog neba ređaju, osim Planine mačeva i Jezera krvi, još i plamena jaruga po imenu Vreli pakao, i ledeno more poznato kao Ledeni pakao. Demoni su bacah' Tošišuna čas u jedan, čas u drugi pakao. Mačevi su mu bez milosti probadali grudi, vatra mu je pržila lice, Čupali su mu jezik, drali kožu, udarali ga gvozdenim maljem, kuvali u kotlu s uljem, otrovna zmija pila mu je mozak, orao mu kljuvao oči - mučenja kojima je on izlagan bila su takva da je nemoguće pobrojati sve njegove patnje. Tošišun je ipak sve to stoički podnosio i čvrsto stisnuvši zube, nije pustio ni glasa.

Mora da su i demoni bili zaprepašćeni time. Još jednom su preleteli nebo tamno kao noć, vratili se pred Šinraden, priveli Tošišuna pred stepenište, pa uglas obavestili velikog kralja Jamu:

„Ovaj grešnik uopšte neće da govori.”

Veliki kralj Jama se namršti, neko vreme se duboko zamisli, ali ubrzo, kao da mu nešto pade na pamet, reče jednom zlom duhu:

„Pošto su otac i majka ovog čoveka sigurno u paklu, pretvoreni u životinje, odmah ih dovedi ovamo.”

Demon za tili čas uzjaha vetar i polete prema nebu nad paklom. Ubrzo potom, poput zvezde što pada sa neba, sleti pred Šinraden, terajući dve životinje. Tošišun se prestravi kad ih ugleda. I to zato što su ove dve životinje, dve bedne rage po izgledu, imale lica njegovih pokojnih roditelja, koja Tošišun ni u snu ne bi zaboravio.

„Hej ti, ako iz ovih stopa ne priznaš zbog čega si sedeo na planini Gabi, onda će tvoji roditelji uskoro osetiti bol.”

Ni pod takvom pretnjom Tošišun i dalje nije odgovarao.

„Vidi kakav si ti sin. Ti misliš da je u redu da tvoji roditelji pate, samo ako je tebi dobro.”

Veliki kralj Jama zaurla glasom od koga se mogao srušiti i Šinraden:

„Udrite ih demoni! Smrvite ovim dvema životinjama i meso i kosti!”

Demoni, svi ko jedan, prihvatiše naređenje, ustadoše s gvozdenim korbačima u rukama i stadoše sa svih strana bez milosti tući po konjima. Korbači su sekli vazduh i padali kao kiša, mrveći im kožu i meso. Konji, zapravo u životinje pretvoreni otac i majka, bili su u grčevima od muka, lili su krvave suze i njištali tako da ih nisi mogao gledati.

„Kako je? Je li još uvek nećeš da priznaš?”

Veliki kralj Jama naredi demonima da za trenutak ostave svoje bičeve i još jednom zatraži od Tošišuna da mu odgovori. Već tada je dvoje konja, dahćući, iskidanog mesa i izlomljenih kostiju, ležalo u dnu stepeništa.

Tošišun je smogao snage i sećajući se Tekanšijevih reči, čvrsto zatvorio oči. Baš tada, do njegovih ušiju dopre jedva čujan slabašan glas:

„Ne brini ništa. Ma šta nam se desilo, za nas nema lepše stvari od tvoje sreće. Šta god da te veliki kralj Jama pita, ti nemoj da kažeš ništa što ne želiš.”

To je sasvim sigurno bio majčin glas, njemu tako drag. Tošišun nehotice otvori oči i vide jednog konja klonulog na zemlju kako ga netremice posmatra tužnog pogleda. I u ovakvoj patnji majka se brinula za sina i nije pokazala da žali zbog toga što su je demoni izbičevali. Kakvo je to blaženo srce, kakva je to odvažna rešenost, kada se uporedi s onima koji su mu laskali kada bi postao bogat, a nisu ni razgovarali s njim kada bi osiromašio! Tošišun zaboravi starčevu zabranu i, saplićući se, pritrča polumrtvom konju, zagrlj ga oko vrata obema rukama i dok su mu se suze slivale niz lice, on kriknu: „Majko!”

VI

Osvešćen tim svojim glasom, Tošišun je, rasejan, još uvek stajao pod zapadnom kapijom Rakujoa, okupan večernjim suncem. Maglovito nebo, svetli mesec, neprekidni talas ljudi i kola - sve je bilo isto kao pre odlaska na planinu Gabi.

„Šta kažeš? Postao si moj učenik, ali nikad nećeš moći da budeš čarobnjak.”

Tošišun, još sa suzama u očima, bez razmišljanja uhvati starca za ruku.

„Ma koliko da sam želeo da postanem čarobnjak, kada sam video kako tamo pred palatom 'Šinraden' u paklu bičuju moju majku i oca, nisam nikako mogao da ćutim.”

„Da si samo ćutao...” Tekanši se odjednom uozbiljio i netremice gledao Tošišuna.

„Da si samo ćutao, ja sam baš u tom trenutku hteo da ti oduzmem život. - Ti više nemaš želje da postaneš čarobnjak. A sigurno još manje želiš da opet budeš bogat. Pa, šta bi ti želeo da budeš od sada?”

„Šta god da budem, hoću da živim časnim i ljudskim životom.”

Tošišunov glas je bio ispunjen vedrim tonovima, kakvih do sada nije bilo.

„Nemoj to da zaboraviš. Onda, više me nikada nećeš sresti.”

Tekanši to reče i već pođe, ali ubrzo opet stade i okrenu se prema Tošišunu.

„A, na sreću, sad se setih da u južnom podnožju planine Tai imam jednu kuću. Dajem ti je zajedno sa njivom, pa idi iz ovih stopa tamo da živiš. Mora da je baš u ovo vreme svuda oko kuće breskva u cvetu”, dodade on veselo.

Bosnaunit

PAUKOVA NIT

I

Jednoga dana, Buda je lagano šetao sam pokraj Lotosovog jezera u raju. Cvetovi lotosa cvetali su nasred jezera, beli poput bisera, a predivni miris iz njihovih anih prašnika neprekidno se širio okolinom. Mora da je u raju upravo bilo jutro.

Buda zastade na rubu jezera i kroz otvor među lišćem koje je prekrivalo površinu vode, baci pogled nadole. Kako su se baš podno rajskog Lotosovog jezera prostirali ponori pakla, kroz kristalno bistru vodu, kao kroz uveličavajuće staklo, jasno su se mogle videti reka Stiks i Planina igala.

Baš tada, on opazi lik jednog muškarca po imenu Kandata, kako se zajedno s drugim grešnicima koprca na samom dnu. Taj Kandata je bio strašan razbojnik koji je počinio mnoga zlodela: ubijao je ljude i palio kuće. Ipak, on je za svog života učinio i jedno dobro delo. Beše to ovako: jednom je, putujući kroz nekakvu gustu šumu, ugledao majušnog pauka kako mili pokraj puta. Kandata brzo podrže nogu da ga zgazi, ali istog trenutka pomisli: „Neka je ovo stvorenje i tako malo, ali je ipak živo biće. Svirepo bi bilo da mu tek tako oduzmem život.” Tako se on predomislio i pustio pauka da ode ne ubivši ga.

Gledajući, tako, dole u pakao, Buda se setio kako je Kandata pauku poštedeo život. Razmišljao je da ga zauzvrat, za učinjeno dobro delo, ako je moguće, oslobodi iz pakla. Osvrnuvši se oko sebe, on srećom ugleda jednog rajskog pauka na lotosovom listu boje žada, gde plete prelepu srebrnu mrežu. Buda nežno prihvati nit paučine i spusti je među biserno bele cvetove lotosa, pravo dole, do najdubljih ponora pakla.

II

Ovde na dnu pakla, Kandata je zajedno s drugim grešnicima izranjao i tonuo u Jezero krvi. Crna tmina bila je kud god da pogledaš, a kad bi nešto i sinulo u mraku, bio je to samo bljesak bodlje sa strašne Planine igala, te se i Kandata osećao sasvim bespomoćno. Svud unaokolo vladala je gluva tišina kao u grobu i jedino što se čulo s vremena na vreme bio je slabašni uzdah nekog grešnika. Ljudi koji su pali ovamo bili su toliko iscrpljeni svakojakim paklenim mučenjima, da nisu imali snage čak ni za jecaj. Tako se i veliki razbojnik Kandata, daveći se u Jezeru krvi, grčio u mukama, poput žabe koja crkava.

Jednoga trenutka, međutim, Kandata slučajno podiže glavu i zagleda se u nebo nad Jezerom krvi. Kad, eto srebrne niti paučine, koja u tihoj tmini jedva svetluca kao da se plaši ljudskih pogleda i spušta se lagano, pravo prema njemu, sa dalekih, dalekih nebesa. Kada je to video, Kandata nehotice zapljeska rukama od radosti. Domogne li se niti i krene li da se uz nju penje, sigurno će uspeti da se izbavi iz pakla. I ne samo to, ako bude

bio vešt, mogao bi da stigne čak i do samog raja. Tada ne bi više bio gonjen na Planinu igala, niti guran u Jezero krvi.

Čim je to pomislio, grčevito se držeći obema rukama za nit paučine, Kandata se počeo iz sve snage penjati, pedalj po pedalj, sve više i više. Oduvek je u tim stvarima bio vešt, tim pre što je nekada bio veliki lopov.

Ipak, kako je raj ko zna koliko udaljen od pakla, Kandata nije mogao tako lako stići do vrha, ma koliko se trudio. Peo se on tako neko vreme, sve dok konačno nije bio toliko umoran da se više nije mogao podići ni jedan jedini pedalj. Nemajući šta drugo, on reši da prvo zastane da se odmori, te se viseći tako na polovini puta zagleda duboko u ponor ispod sebe.

Nisu bili uzaludni njegovi naponi, pa je Jezero krvi u kome je do malopre bio sada već nestalo dole u tami. A i zastrašujuća Planina igala ostala je sada da nejasno svetluca dole, ispod njegovih nogu. Nastavi li tako da se penje, možda će uspeti da se iz pakla izbavi i brže nego što se nadao. Uplicući paučinu obema rukama stade se smeјati i vikati glasom kakvim se nije javio svih ovih godina od kako je dospeo u pakao: „Uspeo sam! Uspeo sam!” Ali, odjednom, gle! Za njim se po paukovoj niti žustro penjalo bezbroj grešnika, nalik koloni mrava. Kada to vide, Kandata se zapanji, prestravi, te počeo kolutati očima i ostade razjapljenih usta, poput neke lude. Kako li ova tanana paukova nit, koja izgleda kao da se i pod njim samim može prekinuti, izdržava težinu tolikog broja ljudi? Ako se desi da pukne baš sada, na pola puta, kada je posle toliko penjanja stigao dole, i on sam će se strmoglaviti nazad u pakao. To bi bilo strašno! Međutim, dok je on o tome razmišljao, na stotine, na hiljade grešnika naviralo je mileći iz najcrnijih ponora Jezera krvi i pelo se u nizu uz tananu, blistavu nit paučine. Ako iz ovih stopa ne učini nešto, nit će uskoro pući napola i on će se sunovratiti u bezdan.

Stoga Kandata povika iz sveg glasa: „Ej, grešnici! Ovo je moja nit paučine! Vi dole, ko vam je rekao da se penjete? Silazite! Silazite!”

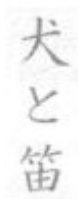
U tom trenu, paukova nit koja je do sada bez muke izdržavala, naglo puče baš na mestu gde je visio Kandata. Kandata nije mogao ništa da učini. Za tili čas polete kroz vazduh i kovitlajući se poput čigre, pade strmoglavce u mračne dubine.

Na nebu bez meseca i zvezda, visio je tek ostatak blistave, tanane niti rajske paučine.

III

Stajao je Buda na rubu rajskog Lotosovog jezera i netremice posmatrao sve ovo, od početka do kraja, a kada se Kandata kao kamen sunovratio na dno Jezera krvi, on tužna lica krenu ponovo u svoju laganu šetnju. Verovatno se Budi činilo da je sramotno to što je bezdušni Kandata želeo spas samo za sebe, te ga je sustigla prava kazna - ponovni pad u pakao.

Ali, lotosi na rajskom Lotosovom jezeru nisu nimalo marili za sve to. Ti biserno beli cvetovi njihali su se oko Budinih stopala, dok se iz njihovih zlaćanih prašnika predivan miris neprekidno širio okolinom. Mora da se u raju bhžilo podne.

PSI I FRULA (Za Ikuko)

I

Nekada davno, u zemlji Jamato, (današnja oblast Nara), u podnožju planine Kacuragi, živeo jedan drvoseča po imenu Kaminagahiko, Dugokosi. Imao je nežne crte lica kao u žene, a uz to i dugu kosu, pa su mu zato i nadenuli to ime.

Pošto je Kaminagahiko vesto svirao frulu, kada bi se od posla odmarao dok je bio u šumi i sekao drva, uzimao bi frulu zadenutu za pojas i sam bi uživao u njenom zvuku. Začudo, tada bi valjda svaka ptica i zver, trava i drveće razumeli šta frula svira ----- čim bi Kaminagahiko zasvirao, trava bi se povijala, drveće se njihalo, a ptice i zveri bi se okupile oko njega i mirno slušale, sve dok ne bi prestao.

Međutim, jednoga dana, do je Kaminagahiko, kao i obično, sedeo na korenu jednog velikog drveta i zanesen svirao frulu, iznenada se pred njim pojavi džin sa samo jednom nogom, okičen mnoštvom plavih dragulja, i reče:

„Ti lepo sviraš frulu. Ja sam od davnina, u pećini duboko u planini, samo snivao o vremenu bogova, a od kada si ti počeo da dolaziš i sečeš drva, zvuk tvoje frule prosto me je mamio da se svakoga dana prepustim njegovoj lepoti. Zato sam danas naročito došao da te nagradim, pa možeš da poželiš što god hoćeš.”

Tu se drvoseča zamisli neko vreme, pa odgovori: „Ja volim pse, i zato te molim da mi pokloniš jednog psa.”

Na to se džin nasmeja i reče:

„Ti si jako skroman čovek kad tražiš samo jednog psa. A pošto me je dirnula tvoja skromnost, poklonicu ti Čudesnog psa, kakvog nigde nećeš naći. Ja sam jednonogi bog sa planine Kacuragi.” On to reče, pa zviznu jednom, a iz šume dotrča jedan beli pas, razbacujući nogama opalo lišće. Jednonogi bog pokaza na tog psa:

„Njegovo ime je Njuško, i on je pametan pas, koji može da nanjuši bilo šta, ma koliko se daleko nalazilo. E pa, dobro se brini o njemu umesto mene.” Čim je to izgovorio, iščezao je poput magle i više ga nigde nije bilo.

Kaminagahiko se veoma obradovao, i vratio se u selo zajedno sa belim psom. Narednog dana, ponovo je otišao u planinu i bezbrižno je svirao frulu kada se odnekud pred njim pojavi džin sa samo jednom rukom i crnim draguljima oko vrata, koji mu reče:

„Čujem da ti je juče moj stariji brat, jednonogi bog, poklonio psa, pa sam i ja danas došao da te nagradim. Ako postoji nešto što želiš, možeš bez ustezanja to i da zatražiš. Ja sam jednoruki bog sa planine Kacuragi.”

Kada je Kaminagahiko odgovorio:

„Želim psa koji nije ništa lošiji od Njuška”, džin odmah zviznu i tako pozva jednog crnog psa, te reče:

„Ime ovog psa je Letač, i on može da odleti nebom i stotinu hiljada milja daleko čim mu neko sedne na leđa. Sutra će doći i moj mlađi brat da te nečim nagradi.” Onda i on nekud iščeze, kao i onaj pre.

Sutradan, Kaminagahiko nije još pošteno ni zasvirao frulu, kad poput vetra, sa neba dolete džin sa samo jednim okom, okićen crvenim draguljima.

„Ja sam jednooki bog sa planine Kacuragi. Čuo sam da su te moja braća nagradila, pa ću ti i ja pokloniti jednog lepog psa, ništa lošijeg od Njuška i Letača.” Tek što je to izrekao, šumom se prolomi zvižduk, a jedan šareni pas je dolazio režeći.

„Ovo je pas po imenu Gricko. Ko god da mu se suprotstavi, makar to bio i najstrašniji zli duh, on će ga samo jednim ugrizom zadaviti. Ma koliko daleko bio svaki od ovih pasa koje smo ti poklonili, moći ćeš odmah da ga vratiš, ako samo duneš u ovu frulu. A ako ne budeš imao frulu, oni ti neće ni doći. Zapamti to!”

Rekavši to, jednooki bog, poput vetra odlete u nebo, tresući lišće šumskog drveća.

II

Prošlo je od tada četiri, pet dana. Kaminagahiko je vodio tri psa i kada je, svirajući u frulu, stigao do mesta gde se put račva na tri strane, ugledao je sa leve i sa desne strane dva mlada samuraja, naoružana lukovima i strelama, kako se lagano približavaju, jašući robusne konje.

Čim su se primakli, Kaminagahiko zadenu frulu za pojas i upita ih, učtivo se klanjajući:

„Oprostite gospodo, kuda ste se to zaputili?”

Na to dvojica samuraja, jedan za drugim, odgovoriše:

„Nedavno su, tokom noći, netragom nestale dve kćeri Velikog gospodara od Asuke. Oteli su ih, čini se, neki zli dusi.”

„Veliki gospodar je jako zabrinut i obećao je veliku nagradu onom ko pronade i vrati njegove kćeri, pa smo zato nas dvojica krenuh u potragu za njima.”

Posle tih reči, dvojica samuraja požuriše putem, prezrivo se osvrćući na ženskastog drvoseču i njegova tri psa.

Shvativši da je čuo dobre vesti, Kaminagahiko pomilova po glavi belog psa i naredi mu:

„Njuško, Njuško, nanjuši gde se nalaze gospodareve kćeri!” Tada se beli pas okrenu u pravcu iz kog je duvao vetar, neko vreme je pažljivo njušio, pa iznenada zadrhta i brzo odgovori:

„Av, av! Stariju gospodarevu kćer zatočenu drži Šokušindin, koji živi u pećini na planini Ikoma.” Šokušindin je bio jedan nadasve zao džin, koji se nekada starao o osmo-glavoj zmiji.

Drvoseča hitro uze pod ruke belog i šarenog psa, uzjaha crnog i glasno naredi:

„Letaču, letaču, odleti na planinu Ikoma, do pećine u kojoj živi Šokušindin!”

Još Kaminagahiko nije ni dovršio svoju naredbu, kad oseti neki strašni vihor pod nogama. Kao list sa drveta, crni pas se vinu u nebo, pa polete pravo prema dalekom vrhu planine Ikoma, koji se uzdiže iza plavih oblaka.

III

Nije prošlo mnogo, a Kaminagahiko stiže na planinu Ikoma gde je zaista postojala jedna pećina u kojoj je neutešno plakala prekrasna gospodareva kćer sa zlatnim češljem u kosi.

„Gospodarice, gospodarice, nemoj više brinuti. Došao sam da te spasim. Hajde! Brzo! Spremi se da se vratiš svome ocu.”

Čim je Kaminagahiko to izustio, tri psa zubima uhvatiše njene skute i rukave, pa zalajaše:

„Hajde! Brzo se spremi za povratak! Av, av, av!”

Ali, gospodareva kćer, još uvek suznih očiju, krišom pokaza prema unutrašnjosti pećine i reče:

„Unutra je onaj Šokušindin koji me je oteo. Malopre se napio i zaspao. Krenuće u poteru za nama čim se probudi. A onda će nas sigurno ubiti.”

Kaminagahiko se nasmeši:

„Ne plašim se ja tog ništavnog Šokušindina. Da bih ti to dokazao, pokazaću ti sada kako ću ga lako savladati.” Dok je to govorio, potapša po leđima šarenog psa i naredi mu odvažno:

„Gricko, Gricko, jednim ugrizom zadavi onog Šokušindina koji se nalazi u ovoj pećini!”

Pokazujući ocnjake, šareni pas se, uz lavež sličan grmljavini, ustremi ka pećini i za tili čas izađe napolje mašući repom i držeći u zubima krvavu glavu onog Šokušindina.

Međutim, desi se nešto čudesno ----- u tom istom času, iz klisure obavljene oblacima podiže se kovitlac, a neko ko je bio u njemu reče nežnim glasom:

„Hvala ti Kaminagahiko. Neću zaboraviti tvoje dobro delo. Ja sam princeza Koma sa planine Ikoma, koju je mučio onaj Šokušindin.”

Međutim, gospodareva kćer, srećna što se spasila sigurne smrti, izgleda nije ni čula ovaj glas, već se okrenula prema Kaminagahikou i zabrinuto mu rekla:

„Zahvaljujući tebi, ja sam se spasila sigurne smrti, ali ko zna gde je sada moja mlađa sestra i kako joj je teško.”

Na te njene reči, Kaminagahiko opet pomilova po glavi belog psa i reče:

„Njuško, Njuško, nanjuši gde se nalazi gospodareva kćer!”

Čuvši to, beli pas odgovori, gledajući lice svoga gospodara i mrdajući njuškom:

„Av, av! Gospodaričinu mlađu sestru zatočenu drži Cućigumo, koji živi u pećini na planini Kasagi.” Ovaj Cućigumo je bio zli patuljak koga je nekada porazio car Đinmu.

Kaminagahiko, kao i pre, uze pod ruke dva psa, zajedno sa princezom uzjaha crnog psa i reče:

„Letaču, letaču, odleti na planinu Kasagi, do pećine u kojoj živi Cućigumo!” A crni pas se vinu u nebo i brže od strele polete ka planini Kasagi, koja se takođe uzdizala iza gomile plavih oblaka.

IV

Evo ih gde stižu na planinu Kasagi. Cućigumo koji je tu živio bio je jedno veoma prepređeno stvorenje, i zato, čim je ugledao Kaminagahikoa, odmah je, smeškajući se, izašao pred svoju pećinu da ga dočeka.

„Gle, gle, Kaminagahiko. Hvala ti što si došao iz daleka. O, uđi ovamo. Premda ovde nema ničeg posebnog, pripremiću ti džigericu živog jelena ili nerođeno mladunče medveda.”

Ali, Kaminagahiko odmahnu glavom i zapreti mu strašnim glasom:

„Ne, ne! Došao sam da izbacim gospodarevu kćer koju si ti oteo. Bolje bi ti bilo da je odmah vratiš, inače ću te ubiti kao Šokušindina.”

Na to Cućigumo ustuknu, zgrči se, i drhtavim glasom reče:

„Ah, vratiću ti je. Kako bih mogao da te odbijem? Gospodareva kći je sama ovde unutra. Izvoli, slobodno uđi i vodi je sa sobom.”

Tako Kaminagahiko, sa gospodarevom starijom kćerkom i svoja tri psa uđe u pećinu, gde zaista nađe preslatku mlađu gospodarevu kćer sa srebrnim češljem u kosi, kako neutešno plače.

Ona se iznenadi pridošlicama i pohita da vidi ko su, pa kada ugleda svoju stariju sestru, povika: „Sestrice!”

„Seko!” Gospodareve kćeri pojuriše jedna drugoj, i neko su vreme stajale zagrljene, roneći suze radosnice. I Kaminagahiko zaplaka na taj prizor, ali se njegovim psima dlaka na leđima odjednom nakostreši i sva tri psa zalajaše, kao da su van sebe:

„Av, av! Ta zver Cućigumo!”

„Grozan je! Av, av!”

„Av, av, av! Platićeš mi za ovo! Av, av, av!”

Kada se Kaminagahiko okrenuo, vide da je onaj prepređeni Cućigumo, ko zna kada i kako, jednom velikom stenom spolja potpuno zatvorio ulaz u pećinu, tako da nije ostalo ni najmanje pukotine. Da sve bude još gore, čulo se kako Cućigumo s one strane stene pljeska rukama i smeje se:

„Gle te sramote, Kaminagahiko. Ako tu ostanete, umrećete od gladi za manje od mesec dana. Jeste li videli kakvu sam vam samo zamku pripremio?”

Žalostan što je prevaren i ponižen, Kaminagahiko se ipak, na sreću, seti svoje frule zadenute za pojas. Dok on svira tu frulu, ptice, zveri, pa i biljke slušaju očarane i u zanosu, pa zašto onda zvuk te frule ne bi mogao dirnuti i srce prepređenog Cućigumoa? Kaminagahiko povрати hrabrost, i smirujući pse koji su žestoko lajali, od sveg srca počeo da svira.

Melodija je bila tako lepa, da je, malo po malo, zanela čak i zlog Cućigumoa. Prvo je prislonio uvo na ulaz u pećinu i slušao pažljivo, dok konačno nije počeo, sasvim nesvesno, sve više pomerati u stranu onu veliku stenu.

Kada je napravio otvor kroz koji može da se provuče čovek, Kaminagahiko brzo odloži frulu, potapša po leđima šarenog psa i reče:

„Gricko, Gricko, jednim ugrizom zadavi onog Cućigumoa koji stoji na ulazu u pećinu!”

Zaprepašćen tom zapovešću, Cućigumo pokuša bezglavo da pobegne, samo što to ovaj put nije uspeo. Gricko kao munja izlete iz pećine, bez po muke zgrabi zubima Cućigumoa i zadavi ga.

Međutim, opet se desi nešto čudesno ----- u tom istom času, iz klisure se podiže kovidac i začu se nežni glas:

„Hvala ti Kaminagahiko. Neću zaboraviti tvoje dobro delo. Ja sam princeza Kasa sa planine Kasagi, koju je mučio onaj Cućigumo.”

V

Posle toga, Kaminagahiko, sa dve gospodareve kćeri i svojim psima, na leđima crnog psa polete sa vrha planine Kasagi pravo prema prestonici, gde živi Veliki gospodar od Asuke. Dok su putovali, gospodareve kćeri su, ko zna zašto, izvadile zlatni i srebrni češalj iz svoje kose i krišom ih zadenule u dugu Kaminagahikoovu kosu. Naravno, on to uopšte nije primetio. Samo je žustro požurivao crnog psa da što brže leti nebom i posmatrao je kako se, dole pod njegovim nogama, prostire lepa zemlja Jamato.

Tako goneći psa, Kaminagahiko je stigao iznad onog mesta gde se put račva na tri strane, kojim je već ranije prolazio, kad spazi ona dva ista samuraja na konjima, kako se vraćaju odnekud i žure prema prestonici. Videvši ih, Kaminagahiko odjednom požele da toj dvojici samuraja ispriča o svom podvigu, pa naredi crnom psu:

„Silazi, Silazi! Spusti se tamo gde se put račva na tri strane!”

Dvojica samuraja su već bila tu. Oni su posvuda tragali za gospodarevim kćerima, ali ih nikako nisu mogli pronaći, pa su teška srca terali svoje konje, a kada su odjedanput shvatili da obe gospodareve kćeri, zajedno sa ženskastim drvosečom, jašu snažnog crnog psa i upravo sledi sa neba, njihovom čudu nije bilo kraja.

Kaminagahiko sjaha sa psa, opet im se učtivo nakloni i reče:

„Gospodo, ubrzo pošto sam se rastao od vas, odleteo sam na planine Ikoma i Kasagi i spasio ove dve gospodareve kćeri.”

Dvojica samuraja pozeleneše od zavisti i ljubomore, jer ih je uspešno nadmudrio jedan priprosti drvoseča, ali su se pretvarali da im je drago zbog svega, i hvalili su Kaminagahikoov podvig, dok konačno nisu saznali sve o tome kako je dobio tri psa i o čudnoj fruli zadenutoj za njegov pojas. I kada Kaminagahiko nije pazio, prvo mu iz pojasa krišom izvukoše dragocenu frulu, pa odjedared poskakaše crnom psu na leđa, i dok su čvrsto držali dve gospodareve kćeri i dva psa, u isu glas povikaše:

„Letaču, letaču, odleti u prestonku, gde se nalazi Veliki gospodar od Asuke!”

Kaminagahiko se prenerazi i odmah pojuri za onom dvojicom, ali istoga časa dunu jak vetar, i crni pas koji je nosio samuraje podvi rep i vinu se visoko prema plavom nebu.

Jedino što je ostalo behu dva konja koja su oni samuraji ostavili. Kaminagahiko pade ničice nasred puta koji se račvao na tri strane i neko je vreme samo gorko plakao.

Onda je sa planine Ikoma iznenada dunuo vetar i iz njega se začu nežni šapat:

„Kaminagahiko, Kaminagahiko! Ja sam princeza Koma sa planine Ikoma.”

Istovremeno i sa planine Kasagi dunu vetar, i iz tog vetra neko nežno prošaputa:

„Kaminagahiko, Kaminagahiko! Ja sam princeza Kasa sa planine Kasagi.”

Onda se ti glasovi spojiše u jedan:

„Ništa ti ne brini. Mi ćemo odmah krenuti za onim samurajima i vratićemo ti frulu.” Tek što su to izrekle, fijuknu vetar i kao pomahnitao dunu u pravcu u kom je ranije odleteo crni pas.

Ne potraja dugo, a taj vetar se, nežno šapućući, spusti sa nebeskih visina tu gde se put račvao na tri strane.

„Ona dvojica samuraja, izašla su sa dve gospodareve kćeri pred velikog gospodara od Asuke i dobila brojne nagrade. Hajde, hajde, duni brzo u ovu frulu i pozovi ovamo ona tri psa. Za to vreme, mi ćemo te opremiti kako valja, da se ne bi obrukao na svom uspešnom putovanju.”

Tek što su glasovi to izgovorili, poput kiše ili grada, pred njega popadaše, blistajući na jarkom suncu: prvo frula, pa zlatni oklop, srebrni šlem, strele od paunovog perja, luk od mirišljavog drveta ----- prava oprema za jednog uglednog vojskovođu.

VI

Posle nekog vremena, Kaminagahiko je, na leđima crnog psa i sa belim i šarenim psom pod pazuhom, sa lukom od mirišljavog drveta i strelama od paunovog perja na ramenu, poput nekog božanstva, sleteo sa neba pred Velikog gospodara od Asuke. Kako su se samo ona dva mlada samuraja zbunila i kako su bili sasvim van sebe!

I ne samo oni, silno se začudio i sam Veliki gospodar. Neko vreme je netremice posmatrao priliku naočitog Kaminagahikoa i činilo mu se kao da sanja.

A Kaminagahiko je prvo skinuo šlem, pa se učtivo naklonio pred Velikim gospodarom i rekao:

„Zovem se Kaminagahiko i živim u ovoj zemlji, u podnožju planine Kacuragi. Ja sam onaj što je spasio vaše kćeri, dok ova dvojica samuraja nisu ni prstom mrdnula u borbi protiv Šokušindina i Cućigumoa.”

Čuvši to, samuraji, koji su sve ono što im je Kaminagahiko ispričao već svima bili razglasili kao svoj podvig, istoga trena prebledеше, pa prekinuše svog protivnika:

„Ovaj momak priča besmislene laži. Mi smo odrubili glavu Šokušindinu i prozreli Cućigumoovo lukavstvo. Mi i niko drugi!”, govorili su kao da je to istina.

Veliki gospodar koji se našao između njih, nije mogao da razluči čija je priča istinita, te je čas gledao dvojicu samuraja, čas Kaminagahikoa, a onda se okrenuo prema svojim kćerima i upitao ih:

„Nema druge, nego da pitam vas. Ko vas je od njih uopšte spasio?”

Tada se dve gospodareve kćeri odjednom priviše uz svoga oca i stidljivo počеше:

„Kaminagahiko je taj koji nas je spasio. Kao dokaz za to, pogledaj njegovu dugu, bujnu kosu, u koju smo zadnale svoje češljeve.” Kada je Veliki gospodar pogledao, na glavi Kaminagahikoa zaista su se lepo presijavali zlatni i srebrni češalj.

Dvojici samuraja nije preostalo ništa drugo nego da se bace pred noge Velikog gospodara.

„Istina je da smo mi iz podlosti ovde govorili da je spašavanje princeza naš podvig. Kada smo već priznali svoje nedelo, bar poštedi naše živote”, govorili su, drhteći kao prutovi.

Neću potanko pričati šta se posle toga dogodilo. Kaminagahiko, ne samo da je bio bogato nagrađen, već je postao zet Velikog gospodara od Asuke. Tri psa su pojurila onu dvojicu mladih samuraja, a oni su se dali u beg iz dvora, jedva spašavajući svoje živote. Samo, pošto je ova priča veoma stara, ne zna se tačno koju od gospodarevih kćeri je Kaminagahiko uzeo za ženu.

AKUTAGAVINE PRIPOVETKE - BISERI STARINA U NOVOME RUHU

Rjunosuke Akutagava (1892-1927) jedan je od najznačajnijih japanskih pisaca. Rođen je u Tokiju i ceo svoj život proveo je u glavnom gradu Japana. Još u njegovom detinjstvu majka mu je duševno obolela, te je dečaka usvojio i othranio ujak Akutagava Mičijaki, čije je prezime Rjunosuke i nosio.

Akutagava je bio izuzetan student engleske književnosti na Carskom univerzitetu u Tokiju. U studentskim danima pokreće i uređuje III i IV kolo časopisa *Nova misaona struja* (*Shinshicho*), gde objavljuje svoju prvu priču, „Starost” („Ronen”, 1914). Već sledeće godine, u časopisu *Carska književnost* (*Teikoku bungaku*) Akutagava objavljuje pripovetku „Rašomon” („Rashomon”), a 1916. pripovetku „Nos” („Hana”). Ove priče odmah su mu donele priznanje u literarnim krugovima. Po diplomiranju, neko vreme je radio kao nastavnik engleskog jezika. Međutim, posle uspeha dve zbirke pripovedaka iz 1917. godine, *Rašomon* (*Rashomon*) i *Duvan i Đavo* (*Tabako to akuma*), napustio je školu i potpuno se posvetio pisanju.

Akutagava je pisao haiku pesme i eseje, ali je njegova kreativna energija bila usmerena uglavnom na pripovetke, kojih ima oko 150. Zato je, pre svega, poznat i uvažavan kao izvanredni prozni pisac. On pridaje izuzetnu važnost svom književnom stilu i pravi je perfekcionista u pogledu izbora reči i građenja rečenica. Jezik mu je originalan i živopisan, a u isto vreme koncizan, što je od izuzetnog značaja za formu kratke priče. U svojim delima objedinjavao je različite literarne težnje, a njegov stvaralački opus razvijao se kroz više faza.

Prva faza Akutagavinog stvaralaštva (1914-1920) po opštoj oceni je i najplodonosnija. Karakteriše je motivska, tematska i stilsko raznovrsnost. Po tematskim krugovima priče se dele na: pripovetke iz Heian perioda (794-1185); pripovetke o hrišćanima; budističke ili pripovetke iz Edo perioda (1600-1868); pripovetke iz Meiji perioda (1868 -1912) i kineske pripovetke. Akutagava se koristi inter-tekstualnim pripovednim postupkom. Podlogu za svoja dela nalazi u klasičnim pričama i predanjima iz japanske, kineske, indijske, pa i evropskih književnosti. Najviše pod-tekstova preuzeo je iz zbirke kratkih priča *Konttaku mono-gatari* (*Konjaku monogatari*, nepoznati sastavljač, oko 1120 -1156). Akutagavinu prozu iz ove faze odlikuju Aktivnost i imaginarnost, a često je protkana psihoanalitičkim elementima. On osvetljava tamnu stranu čovekove duše i odgovara na pitanje - *Šta je čovek?* Na njegovo pisanje uticala je i evropska književnost XIX veka, posebno pisci: Anatol Frans, August Strindberg, Edgar Alan Po, Šari Bodler, Oskar Vajld, Dostojevski i drugi.

Početak druge faze Akutagavinog stvaralaštva (1920-1927) obeležava pripovetka „Jesen” („Aki”, 1920). Ovo delo predstavlja nagli zaokret od ranijeg pripovednog postupka intertekstualnosti ka realističkom pripovedanju o savremenom

svetu. Delom „Iz Jasukićijeve beležnice” („Yasukichi no techo kara”, 1923) započinje čitav niz pripovedaka protkanih autobiografskim pojedinostima. U glavnom liku, Jasukićiju, prepoznavamo Akutagavu iz perioda kad je radio kao nastavnik. Značajno ostvarenje autobiografskog karaktera je i „Rani život Daidodija Šinsukea” („Daidoji Shinsuke no hansei”, 1925).

Sam kraj Akutagavinog života obeležava nastup duševnog rastrojstva. Neki istraživači ovaj kratak period izdvajaju kao treću fazu piščevog stvaralaštva. Akutagava je mučen sumnjama u sopstvene umetničke sposobnosti i opterećen time da bi i on mogao postati duševni bolesnik kao njegova majka. Nemoćan da se nosi sa životnim problemima, sve više zapada u tamu sopstvenog uma, što je neminovno uticalo i na prirodu dela nastalih u tom periodu. Čuveno delo „Zupčanici” („Haguruma”, 1927), koje je objavljeno posthumno, napisano je pod dejstvom sedativa i odražava njegov unutrašnji svet ispunjen patnjom. Nakon svega, Akutagava je svesno odlučio da uzimanjem prekomerne doze sedativa sebi oduzme život. Njegova prerana smrt označila je kraj jedne epohe, a njegova dela nagovestila su pojavu nove poetike.

Na osnovu pripovedaka koje ovom prilikom predstavljamo, može se steći uvid u to na koji način Akutagava, koristeći intertekstualni postupak, gradi duboko promišljene psihološke portrete svojih junaka. Čitalac isprva stiče utisak da čita neku priču iz starina, da bi na kraju ostao duboko zamišljen, shvativši svu dubinu tamne strane čovekove duše. Ni povremeni optimizam ne može odagnati utisak da je pisac uveren u to da se čovek duboko zaglibio u sebičluk i aroganciju, te da je često već kasno za njegovo spasenje.

Pripovetku „*Pakao*” („Jigokuhen”, 1918) Akutagava je napisao upravo u tom duhu - u pozadini stare priče leži brižljivo osmišljena psihološka studija. U žiži je važno pitanje, na koje je nemoguće dati konačan odgovor: da li se za stvaranje savršenog umetničkog dela, kao neophodan preduslov obavezno mora javiti umetnikova opsesija svojim radom i stavljanje umetnosti ispred ljudskosti i ispred života, kako sopstvenog, tako i života svojih najbližih. Mračna atmosfera, tajanstvenost i stravične scene u jednoj od najčuvenijih Akutagavinih pripovedaka, na čitaoca ostavljaju snažan utisak.

Pripovetku „*Kaša od jamovog korena*” („Imogayu”, 1916) objavio je časopis *Novi roman* (*Shimhosetsu*). Inspiraciju za ovo delo pisac je našao u zbirci *Kondaku monogatari*, ali je zanimljivo i to što se na planu karakterizacije likova primećuju elementi iz Gogoljeve pripovetke „Šinjel”. Nesrećni Goi, mali čovek izgubljen u surovom svetu, ima samo jednu želju u životu: da se do mile volje najede svog omiljenog jela. Ali, nasuprot očekivanjima, dostizanje cilja nije ga učinilo srećnim. Naprotiv, dugogodišnju žudnju smenjuje razočaranje i osećaj praznine. Tako se Akutagava i dalje bavi razotkrivanjem varljive prirode čovekovih ideala, koji su vredni samo dok se ne ostvare.

Kada je u časopisu *Središte javne kritike* (*Chuo koron*) Akutagava čitaocima predstavio priču „*Zmaj*” („Ryu”, 1919), bio je to zaokret od pripovedaka tematskog kruga o Heian periodu ka više realističkoj prozi. Ova pripovetka ima neobičnu temu, koju Akutagava obraduje sa sebi svojstvenom lakoćom. Do izražaja dolazi čvrstina kompozicije i piščeva veština u komponovanju rečenica.

Zanimljivo je da je na samom kraju pripovetke „*Zmaj*” najavljena pripovetka „*Nos*” („Hana”, 1916), koju takođe ovde predstavljamo. To je još jedna fabula sa podtekstom iz zbirke *Kondaku monogatari*. Glavni lik je budistički sveštenik Zenći Naigu, koji duboko u sebi pati zbog svog velikog nosa. Kada mu ipak pođe za rukom da nos smanji, preplavljuju ga sreća i zadovoljstvo jer je očekivao da će mu to povratiti dostojanstvo i

unutrašnji mir. Međutim, njegovim brigama nije kraj. Unutrašnja patnja se nastavlja sve do dana kad mu se nos ponovo produži. Ovoga puta, svoj fizički nedostatak Zenči dočekuje sa radošću. Akutagava podvlači čovekove slabosti i naglašava da njegova sreća zavisi od stava okoline.

Pripovetka „Rašomon” („Rashomon”, 1915) četvrta je Akutagavina objavljena pripovetka, kojom je obezbedio svoje mesto u književnim krugovima. Smatra se temeljom Akutagavinog stvaralaštva iz prve razvojne faze jer predstavlja prototip njegovih kasnijih pripovedaka sa istorijskim motivima. Sam pisac je bio tako zadovoljan ovim ostvarenjem, da je svojoj prvoj zbirci od četrnaest pripovedaka dao naslov *Rašomon*. Glavni junak je siromašni sluga, koji obuzet gnevom i egoizmom zaboravlja na pravdoljubivost i postaje ono čega se ranije duboko gnušao. U ovoj pripovetci javlja se problem odnosa dobra i zla, koji u čoveku postoje istovremeno kao dve međusobno neodvojive strane ljudske duše.

I pripovetka „U čestaru” („Jabu no naka”, 1922) zasniva se na motivima iz zbirke *Konđaku monogatari*. Kada je objavljena u časopisu *Nova struja* (*Shincho*), kritičari su se našli jedinstveni u oceni da naročito u njoj do izražaja dolazi odstupanje od originalne fabule i piščeva stvaralačka kreativnost. U priči je jedan događaj, viđen očima više ljudi, prikazan sa različitih aspekata. Nepodudarnosti različitih iskaza nagoveštavaju složenost i zamršenost ljudskih misli i emocija. Na osnovu motiva iz pripovetke „U čestaru”, ali i prethodne priče „Rašomon”, nastao je film *Rašomon*, čuvenog japanskog režisera Akire Kurosava.

U pripovetke „Vagonet” („Torokko”, 1920) i „Mandarine” („Mikan”, 1919) Akutagava je uneo autobiografske elemente. „Vagonet” je piščev osvrt na događaj iz detinjstva, koji u sebi nosi duboku metaforičnu sliku. Prelazeći trkom dug put do svoje kuće, saplićući se i padajući, uplašeni dečak obliven suzama ne može ni pojmiti da ga isti takav put očekuje i kasnije. Čitav njegov život biće nalik tom mukotrpnom putu: „isprekidana uska staza sa uzbrdicama i nizbrdicama, i sa mračnim čestarima sa obe strane”.

U „Mandarinama” Akutagava osuđuje sopstvenu aroganciju. Suočen sa istinskim životnim nedaćama drugih ljudi, koje, ma kakve bile, ipak ne mogu ugroziti brigu i ljubav prema bližnjima, pisac se oseća posramljenim pred sopstvenom sebičnošću i gordošću.

„Bisei no shin” („Biseijeva vernost”), iz naslova istoimene pripovetke (1920), zapravo je izreka kojom se označava bezuslovna vernost do smrti. Fabula je zasnovana na priči iz kineske klasike, dugačkoj svega dvadeset tri kineska karaktera, o Vei Šengu koji je pod mostom čekao ženu, i nije ustuknuo ni pred nadolazećom plimom. U svom maniru, Akutagava je priču produžio, dodao joj dašak ironije i događaj iz davnina povezao sa sopstvenom sudbinom.

„Duvan i đavo” („Tabako to akuma”, 1917) je priča koja se bavi motivima iz hrišćanske tradicije. Glavna misao ove pripovetke sadržana je u jednoj rečenici: „Nije li isti; na da ljudi neočekivano gube i kada misle da su pobedili_ iskušenje?” Akutagava razmatra čovekov uspeh, kojeg često, iako neočekivano, prati moralni pad.

Besmrtnik (*sennin*) iz pripovetke pod istim naslovom (1916) fantastično je biće iz japanske tradicije, preuzeto iz taoističkih verovanja o ljudima čudesnih moći koji žive večno na nekim skrovitim mestima, poput legendarne planine Horai. U Akutagavinoj priči, upornost, odanost i marljivost bivaju nagrađeni čudesnim moćima i besmrtnošću.

Nasuprot tome, nedostatak upornosti i pohlepa moraju biti kažnjeni. Nedostojni ne smeju dobiti moći koje ne zaslužuju, pa ni junak pripovetke „Magija” („Majutsu”, 1919) iz istog razloga nije mogao ostvariti svoju veliku želju da bude upućen u svet magije.

I pas Beli kažnjen je zbog svoje plašljivosti i zato što je ostavio druga na cedilu. Ali, pripovetka „Beli” („Shiro”, 1924) ipak ostavlja tračak nade. Iskupljenje grehova je moguće, premda je do njega dug i trnovit put. Kada je već izgubio svaku nadu da će se smiriti uz svoje gospodare, napaćenog psa čeka neočekivani obrt - zaslužena nagrada.

Za pripovetku „Tošišun” („Toshishun”, 1920) Akutagava sižeju strukturu preuzima iz kineske „Priče o čarobnjaku Tu Tze-Chun”, iz perioda dinastije Tang. Kineska priča je duža i složenija. Akutagava menja vreme i mesto događanja, a napisao joj je i sasvim drugačiji, i to srećan završetak. Pripovetka govori o lakovernosti i bezdušnosti ljudi, pa i samog Tošišuna. Međutim, Akutagava opet ostavlja mesta optimizmu, nadajući se da čovek iz svojih mnogobrojnih grešaka i stranputica ipak može izvući određenu pouku.

„Paukova nit” („Kumo no ito”, 1918), koja se oslanja na staru indijsku priču, prvi put je objavljena kao priča za decu u časopisu „Crvena ptica” („Akai tori”). Akutagava ponovo ističe čovekov sebičluk. Paukova nit uspeva da izdrži čitavu gomilu ljudi, ali ne i sebičnost jednog čoveka.

Pripovetka „Psi i frula” („Inu to fue”, 1920) ima sve elemente klasične bajke: lepuškastog i naivnog junaka koji uz pomoć čudesnih pomoćnika oslobađa princeze, da bi zatim bio nadmudren. I kako to u bajci uvek biva, lažni junaci na kraju bivaju raskrinkani, a junak dobija lepoticu i bogatstvo. Zanimljivo je da se u pripoveci javljaju elementi iz najstarijeg sačuvanog dela u Japanu, *Kođikija*,³ među kojima su: „silni repati ljudi naroda Cućigumo”, koje je pobedio car Ćinmu, kao i ukrasni češalj, kao čest motiv u mitološkim pričama iz *Kođikija*.

Ovih šesnaest pripovedaka predstavlja tek mali deo Akutagavinog stvaralaštva, ali se nadamo da će našim čitaocima ipak približiti moć njegove reči i duh starina, koji je pisac oživljavao kako bi osudio slabost! savremenog čoveka.

Danijela Vasić
Dalibor Kličković

³ *Kođiki - Zapisi o drevnim događajima (Kojiki)*, prir. Oo no Jasumaro, prevela sa starojapanskog jezika sa H. J. Vukelićem, D. Kličkovićem i D. Glumac, Beograd, Rad, 2008.

Akutagava Ryunosuke (1892-1927) jedan je najznačajnijih japanskih pisaca. Mučen sumnjama u sopstvene umetničke sposobnosti i opterećen time da bi i on mogao postati duševni bolesnik kao njegova majka, uzimanjem prekomerne doze se dativa oduzeo je sebi život. Njegova prerana smrt označila je kraj jedne epohe, a njegove priče nagovestile su novu poetiku.

Iz pripovedaka u ovoj knjizi može se videti kako Akutagava, koristeći intertekstualni postupak, gradi duboko promišljene psihološke portrete svojih junaka. Čitalac isprva stiče utisak da čita neku priču iz starina, da bi na kraju ostao duboko zamišljen, shvativši svu dubinu tamne strane čovekove duše.

Pripovetku *Pakao* napisao je upravo u tom duhu. U žiži je važno pitanje na koje je nemoguće dati konačan odgovor: da li se za stvaranje savršenog umetničkog dela kao neophodan preduslov mora javiti umetnikova opsesija svojim radom i stavljanje umetnosti ispred ljudskosti i ispred života, kako sopstvenog tako i života svojih najbližih. Mračna atmosfera, tajanstvenost i stravične scene u ovoj, možda najčuvenijoj Akutagavinoj priči na čitaoca ostavljaju snažan utisak.